

ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ
ΚΑΙ ΔΙΕΡΜΗΝΕΙΑΣ
Π.Μ.Σ. «ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ
ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«Ο Βαθμός Διαπολιτισμικής Επικοινωνιακής Ικανότητας των Προπτυχιακών Φοιτητών του Τμήματος Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης και Διερμηνείας»

Θεοδωρίδου Μαρία

ΠΓ2020308

Επιβλέπων Καθηγητής: Ιωάννης Καρράς

Μέλη Τριμελούς Επιτροπής Εποπτείας:

Αναστασία Παριανού

Σωτήριος Λίβας

Κέρκυρα, Νοέμβριος 2022

**«Ο Βαθμός Διαπολιτισμικής Επικοινωνιακής Ικανότητας
των Προπτυχιακών Φοιτητών του Τμήματος Ξένων
Γλωσσών Μετάφρασης και Διερμηνείας»**

ΔΗΛΩΣΗ ΠΕΡΙ ΛΟΓΟΚΛΟΠΗΣ

Η/Θ,Θι Θεοδωρίδου Μαρία γνωρίζοντας τις συνέπειες της λογοκλοπής, δηλώνω/θαμε υπεύθυνα ότι η παρούσα εργασία με τίτλο «Ο Βαθμός Διαπολιτισμικής Επικοινωνιακής Ικανότητας των Προπτυχιακών Φοιτητών του Τμήματος Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης και Διερμηνείας» αποτελεί προϊόν αυστηρά προσωπικής εργασίας και όλες οι πηγές που έχω/θαμε χρησιμοποιήσει έχουν δηλωθεί κατάλληλα στις βιβλιογραφικές παραπομπές και αναφορές. Τα σημεία όπου έχω/θαμε χρησιμοποιήσει ιδέες, κείμενο ή/και πηγές άλλων συγγραφέων, αναφέρονται ευδιάκριτα στο κείμενο με την κατάλληλη παραπομπή και η σχετική αναφορά περιλαμβάνεται στο τμήμα των βιβλιογραφικών αναφορών με πλήρη περιγραφή.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η προώθηση της διαπολιτισμικής επικοινωνίας και η καλλιέργεια της διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας συγκροτούν δυο από τις σημαντικότερες προκλήσεις της σύγχρονης πολυπολιτισμικής κοινωνίας. Στο πλαίσιο αυτό, ο μεταφραστής αποτελεί έναν από τους βασικούς παράγοντες που εξασφαλίζουν την αλληλεπίδραση ανάμεσα σε ανθρώπους από διαφορετικούς πολιτισμούς. Ως εκ τούτου, ο ρόλος του μεταφραστή ως φορέα διαπολιτισμικής επικοινωνίας επιβάλλει την καλλιέργεια της διαπολιτισμικής του επικοινωνιακής ικανότητας. Γενικότερα, μέσα από τη μελέτη της βιβλιογραφίας, διαπιστώνεται η σημασία τόσο της καλλιέργειας της διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας όσο και η διαπολιτισμική εκπαίδευση των μεταφραστών. Η σχετική ελληνική βιβλιογραφία ωστόσο, είναι ελάχιστη. Η παρούσα μελέτη επομένως επιχειρεί να ενισχύσει την ήδη υπάρχουσα βάση γνώσεων και να δώσει το έναυσμα προκειμένου να αυξηθεί η ελληνική βιβλιογραφία γύρω από τη σημασία της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης των επίδοξων μεταφραστών. Στο πλαίσιο αυτό, διεξήχθη μια ποσοτική έρευνα με στόχο τη μελέτη και τη σύγκριση του βαθμού διαπολιτισμικής ευαισθησίας των πρωτοετών και τεταρτοετών φοιτητών του Τμήματος Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης και Διερμηνείας. Ταυτόχρονα αξιολογήθηκε η γνώμη των φοιτητών για τη σημασία της διαπολιτισμικής ικανότητας στο επάγγελμα του μεταφραστή καθώς και για την διαπολιτισμική εκπαίδευση του Τμήματος. Από τα αποτελέσματα προέκυψε ότι οι πρωτοετείς και τεταρτοετείς φοιτητές διαθέτουν εξίσου υψηλό ποσοστό διαπολιτισμικής ευαισθησίας, θεωρούν σημαντική τη διαπολιτισμική ικανότητα για το επάγγελμα του μεταφραστή και εκτιμούν ότι το Τμήμα προσφέρει επαρκή διαπολιτισμική εκπαίδευση, αλλά επιδέχεται περιθώρια βελτίωσης. Η μελέτη ολοκληρώθηκε με πρακτικές επιπτώσεις και προτάσεις για περαιτέρω έρευνα.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: διαπολιτισμική επικοινωνία, διαπολιτισμική επικοινωνιακή ικανότητα, μετάφραση, διαπολιτισμική ευαισθησία, μεταφραστής, διαπολιτισμική εκπαίδευση

ABSTRACT

Promoting intercultural communication and cultivating intercultural communication skills are two of the most important challenges of the modern multicultural society. In this context, translator is one of the key factors that ensure the interaction between people from different cultures. Therefore, the role of translator as an agent of intercultural communication requires the development of their intercultural communication skills. In general, the importance of both the development of translators' intercultural communication skills and their intercultural education is reflected in the extensive literature. However, the corresponding Greek literature is poor. Consequently, the present study attempts to contribute to the already existing poor knowledge base and stimulate the increase of Greek literature regarding the importance of intercultural training of future translators. In this context, quantitative research was conducted in order to measure and compare the intercultural sensitivity of first- and fourth-year translation students of the Department of Foreign Languages Translation and Interpreting. The research also studied students' opinion about the importance of intercultural competence in the profession of translator and the intercultural education provided by the Department. The results indicated that the overall of first- and fourth-year students have an equally high level of intercultural sensitivity, they consider intercultural competence to be important for the profession of translator and estimate that the Department offers sufficient intercultural training, but it could still be improved. The study concludes with some practical implications and recommendations for further research.

KEY – WORDS: intercultural communication, intercultural communication competence, translation, intercultural sensitivity, translator, intercultural education

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Σε αυτό το σημείο θα ήθελα να ευχαριστήσω τα άτομα που με βοήθησαν κατά τη διάρκεια συγγραφής της παρούσας εργασίας.

Αρχικά, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά και να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου στον επιβλέποντα καθηγητή μου Δρ. Ιωάννη Καρρά για την άμεση ανταπόκριση, τη στήριξη, την καθοδήγηση, την κατανόηση, την υπομονή, τα σχόλια, τις παρατηρήσεις, τις συμβουλές και γενικότερα για την πολύτιμη βοήθεια που μου προσέφερε καθ' όλη τη διάρκεια συγγραφής της διπλωματικής μου εργασίας.

Ευχαριστώ θερμά επίσης και τους καθηγητές Δρ. Αναστασία Παριανού και Δρ. Σωτήριο Λίβα, μέλη της Τριμελούς Επιτροπής Εποπτείας για την άμεση ανταπόκριση τους να συμμετάσχουν ως μέλη της Τριμελούς Επιτροπής Εποπτείας για την διπλωματική μου εργασία, για τον χρόνο που διέθεσαν προκειμένου να μελετήσουν την διπλωματική μου εργασία και φυσικά για τις παρατηρήσεις, τις συμβουλές και τα σχόλια τους.

Θερμές ευχαριστίες θα ήθελα να αποδώσω και στην Δρ. Βιλελμίνη Σωσώνη για την πολύτιμη βοήθεια που μου προσέφερε στη σύνταξη της αίτησης για την έγκριση του ερωτηματολογίου της διπλωματικής μου εργασίας από την Επιτροπή Ηθικής και Δεοντολογίας του Ιονίου Πανεπιστημίου.

Γενικότερα οφείλω ένα μεγάλο ευχαριστώ σε όλους τους καθηγητές του Π.Μ.Σ «Πολιτική Γλώσσα και Διαπολιτισμική Επικοινωνία», για όλες τις γνώσεις, τις εμπειρίες και τα ερεθίσματα που έλαβα κατά τη διάρκεια της φοίτησης μου.

Θα ήθελα επίσης να ευχαριστήσω τον Στρατή Μονιούδη για την πολύτιμη βοήθεια του στη στατιστική ανάλυση των δεδομένων της παρούσας εργασίας.

Επιπλέον, θα ήθελα να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου σε όλους τους φοιτητές του Τμήματος Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης και Διερμηνείας που συμμετείχαν στην παρούσα έρευνα.

Τέλος, οφείλω ένα μεγάλο ευχαριστώ στην οικογένεια, τους φίλους και τους συμφοιτητές μου για τη στήριξη και την ενθάρρυνση που μου προσέφεραν καθ' όλη τη διάρκεια συγγραφής της διπλωματικής μου εργασίας.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1. Συμμετοχή στην Αλληλεπίδραση.....	49
Πίνακας 2. Σεβασμός για τις Πολιτισμικές Διαφορές.....	50
Πίνακας 3. Αυτοπεποίθηση κατά την Αλληλεπίδραση.....	51
Πίνακας 4: Απόλαυση κατά την Αλληλεπίδραση.....	53
Πίνακας 5: Προσοχή κατά την Αλληλεπίδραση.....	54

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα 1. Φύλο	56
Διάγραμμα 2. Ηλικία	57
Διάγραμμα 3. Επιλογή σπουδών.....	58
Διάγραμμα 4. Έτος σπουδών.....	59
Διάγραμμα 5. Μητρική Γλώσσα/Γλώσσες.....	60
Διάγραμμα 6. Αριθμός και Επίπεδο Γνώσης Ξένων Γλωσσών.....	61
Διάγραμμα 7. Συμμετοχή σε πρόγραμμα Erasmus+	62
Διάγραμμα 8. Ταξίδια είτε για επαγγελματικούς, είτε για ακαδημαϊκούς, είτε για λόγους αναψυχής.....	63
Διάγραμμα 9. Συχνότητα ταξιδιών ανά έτος	64
Διάγραμμα 10. Ζωή στο εξωτερικό	65
Διάγραμμα 11. Καταγωγή ενός ή και των δύο γονέων από άλλη χώρα	65
Διάγραμμα 12. Περαιτέρω εκπαίδευση/επιμόρφωση σε θέματα διαπολιτισμικής επικοινωνίας.....	66

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Εισαγωγή	13
1.1 Εισαγωγή	13
1.2 Προσδιορισμός του Υπό Μελέτη Θέματος – Λόγοι Μελέτης του Θέματος.....	13
1.3 Σκοπός Έρευνας – Ερευνητικά Ερωτήματα – Ερευνητική Υπόθεση	15
1.4 Μεθοδολογία Έρευνας	17
1.5 Αποσαφήνιση βασικών όρων – Ορισμοί	17
1.6 Σύνοψη Κεφαλαίου και Συμπεράσματα	19

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Ανασκόπηση Σχετικής Βιβλιογραφίας	20
2.1 Εισαγωγή	20
2.2 Διαπολιτισμική Επικοινωνιακή Ικανότητα (Intercultural Communication Competence, ICC).....	20
2.3 Διαπολιτισμική Ευαισθησία (Intercultural Sensitivity)	25
2.4 Το Μοντέλο Διαπολιτισμικής Επικοινωνιακής Ικανότητας των Chen και Starosta.....	29
2.5 Μετάφραση και Διαπολιτισμική Επικοινωνία	31
2.6 Σημασία της Διαπολιτισμικής Επικοινωνιακής Ικανότητας στην Εκπαίδευση των Μεταφραστών.....	33
2.7 Σύνοψη Κεφαλαίου και Συμπεράσματα	37

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Μεθοδολογία Έρευνας	38
----------------------------------	----

3.1 Εισαγωγή	38
3.2 Μεθοδολογία Έρευνας	39
3.3 Ερευνητικά Εργαλεία: Ερωτηματολόγιο.....	40
3.4 Συμμετέχοντες	43
3.5 Στατιστική Ανάλυση	44
3.6 Σύνοψη Κεφαλαίου και Συμπεράσματα.....	44

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Παρουσίαση των Αποτελεσμάτων της Έρευνας	46
4.1 Εισαγωγή	46
4.2 Παράγοντες Διαπολιτισμικής Ευαισθησίας	47
4.2.1 Συμμετοχή στην Αλληλεπίδραση.....	47
4.2.2 Σεβασμός για τις Πολιτισμικές Διαφορές.....	49
4.2.3 Αυτοπεποίθηση κατά την Αλληλεπίδραση	50
4.2.4 Απόλαυση κατά την Αλληλεπίδραση	52
4.2.5 Προσοχή κατά την Αλληλεπίδραση	53
4.3 Επιπρόσθετοι Παράγοντες Διαπολιτισμικής Ευαισθησίας	54
4.4 Δημογραφικά Στοιχεία	56
4.5 Σύγκριση Φοιτητών 1 ^{ου} και 4 ^{ου} Έτους	66
4.6 Σύνοψη Κεφαλαίου και Συμπεράσματα.....	68

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Συμπεράσματα και Προεκτάσεις.....	69
5.1 Εισαγωγή	69
5.2 Ερμηνεία των Πορισμάτων	69
5.2.1 Ερμηνεία Πορισμάτων σε Σχέση με το 1 ^ο Ερευνητικό Ερώτημα.....	70
5.2.2 Ερμηνεία Πορισμάτων σε Σχέση με το 2 ^ο Ερευνητικό Ερώτημα	71
5.2.3 Ερμηνεία Πορισμάτων σε Σχέση με το 3 ^ο Ερευνητικό Ερώτημα	72
5.2.4 Ερμηνεία Πορισμάτων σε Σχέση με τη Σύγκριση Φοιτητών 1 ^{ου} και 4 ^{ου} Έτους	74
5.2.5 Ερμηνεία Πορισμάτων σε Σχέση με την Ερευνητική Υπόθεση	76
5.3 Σημασία των Πορισμάτων και Προεκτάσεις.....	77
5.4 Περιορισμοί της Έρευνας.....	78
5.5 Προτάσεις για Περαιτέρω Έρευνα	80

5.6 Επίλογος	82
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	84
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	87
Παράρτημα 1	
Στοιχεία Στατιστικής Ανάλυσης	87
Παράρτημα 2	
Ερωτηματολόγιο Έρευνας.....	104

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1.1 Εισαγωγή

Το παρόν κεφάλαιο λειτουργεί ως εισαγωγή της διπλωματικής εργασίας. Αρχικά προσδιορίζεται το θέμα της μελέτης και αναλύονται οι λόγοι που οδήγησαν στην επιλογή του. Στη συνέχεια περιγράφεται ο σκοπός της έρευνας, τίθενται τα ερευνητικά ερωτήματα και διατυπώνεται η ερευνητική υπόθεση. Έπειτα, παρουσιάζεται συνοπτικά η μεθοδολογία έρευνας που ακολουθήθηκε. Τέλος, παρατίθενται οι ορισμοί των βασικών εννοιών οι οποίες διέπουν την εν λόγω μελέτη.

Σχετικά με τη δομή της διπλωματικής εργασίας, το εν λόγω εισαγωγικό κεφάλαιο ακολουθεί η βιβλιογραφική ανασκόπηση, η οποία θέτει το θεωρητικό υπόβαθρο της παρούσας μελέτης. Στο τρίτο κεφάλαιο περιγράφεται λεπτομερώς η μεθοδολογία έρευνας και στα επόμενα κεφάλαια παρουσιάζονται τα αποτελέσματα, καθώς και τα συμπεράσματα της έρευνας (Κεφάλαιο 4 και 5 αντίστοιχα).

1.2 Προσδιορισμός του Υπό Μελέτη Θέματος – Λόγοι Μελέτης του Θέματος

Η συνεχής επαφή και η αλληλεπίδραση μεταξύ ανθρώπων που προέρχονται από διαφορετικούς πολιτισμούς, αποτελεί βασικό χαρακτηριστικό της σύγχρονης παγκόσμιας και πολυπολιτισμικής κοινωνίας στην οποία ζούμε. Ωστόσο, σε πολλές περιπτώσεις, οι άνθρωποι αδυνατούν να αντιληφθούν και να διαχειριστούν τις πολιτισμικές διαφορές, γεγονός που εμποδίζει την επικοινωνία και τη συνύπαρξη τους με άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς, με αποτέλεσμα να προκαλούνται συγκρούσεις. Η προώθηση επομένων, της διαπολιτισμικής επικοινωνίας καθώς και η καλλιέργεια της διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας συγκροτούν τις σημαντικότερες προκλήσεις της σύγχρονης κοινωνίας.

Στο πλαίσιο αυτό, ιδιαίτερα σημαντικός κρίνεται και ο ρόλος των φορέων διαπολιτισμικής επικοινωνίας, καθώς αποτελούν τους βασικούς παράγοντες που εξασφαλίζουν την αλληλεπίδραση ανάμεσα στους ανθρώπους από διαφορετικούς πολιτισμούς. Ένας από τους ακρογωνιαίους λίθους όσον αφορά την προώθηση της επαφής διαφόρων πολιτισμών χαρακτηρίζεται η μετάφραση, η οποία αναπαράγει ένα

κείμενο από μια γλώσσα σε μια άλλη, ενώ ταυτόχρονα μεταφέρει και γνωστοποιεί όλα τα πολιτισμικά στοιχεία του κειμένου στους αποδέκτες ενός άλλου πολιτισμού. Πρόκειται συνεπώς για μια διαγλωσσική και συγχρόνως (δια)πολιτισμική διαδικασία με στόχο την επικοινωνία των ατόμων με διαφορετικό πολιτισμικό και γλωσσικό υπόβαθρο.

Η μετάφραση με άλλα λόγια, λειτουργεί ως γέφυρα μεταξύ των πολιτισμών. Στο πλαίσιο αυτό ο μεταφραστής αναλαμβάνει και τον ρόλο του πολιτισμικού διαμεσολαβητή, καθώς καλείται να διαχειριστεί τόσο τα γλωσσικά όσο και τα πολιτισμικά στοιχεία που υπάρχουν στο εκάστοτε κείμενο και να τα μεταφέρει με τον κατάλληλο τρόπο προκειμένου να γίνουν γνωστά και κατανοητά. Ο μεταφραστής συνεπώς, μέσω του επαγγέλματος του καθίσταται ως ένας από τους κυριότερους φορείς διαπολιτισμικής επικοινωνίας.

Δεδομένου του ρόλου του μεταφραστή, ως φορέα διαπολιτισμικής επικοινωνίας, η καλλιέργεια της διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας και γενικότερα η διαπολιτισμική εκπαίδευση των επίδοξων μεταφραστών κρίνεται αναγκαία. Μέσα από τη μελέτη της σχετικής βιβλιογραφίας (βλ. Κεφάλαιο 2), διαπιστώνεται τόσο η στενή σχέση μεταξύ μετάφρασης και διαπολιτισμικής επικοινωνίας όσο και η σημασία της καλλιέργειας της διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας των μεταφραστών.

Εντούτοις, όσον αφορά την καλλιέργεια της διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας και γενικά τη διαπολιτισμική εκπαίδευση των μεταφραστών στην Ελλάδα, η σχετική βιβλιογραφία είναι ελάχιστη. Γενικότερα, στην Ελλάδα η βιβλιογραφία και οι έρευνες που αφορούν ζητήματα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης εστιάζουν κυρίως σε παιδαγωγικό επίπεδο (μαθητές και εκπαιδευτικούς). Συνεπώς, δεδομένης της έλλειψης αντίστοιχης έρευνας σχετικά με τη διαπολιτισμική ικανότητα των Ελλήνων επίδοξων μεταφραστών, η παρούσα μελέτη αποτελεί μια προσπάθεια που επιχειρεί να συνεισφέρει στην ήδη υπάρχουσα βάση γνώσεων, προσφέροντας ποσοτικά αποτελέσματα σχετικά με τον βαθμό διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας που διαθέτουν οι Έλληνες φοιτητές μετάφρασης. Ταυτόχρονα επιδιώκει να δώσει το έναυσμα προκειμένου να πραγματοποιηθούν περισσότερες σχετικές μελέτες στη χώρα και γενικότερα να αυξηθεί η ελληνική βιβλιογραφία γύρω από τη σημασία της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης των μεταφραστών και γενικότερα γύρω

από τη σχέση μεταξύ μετάφρασης και διαπολιτισμικής επικοινωνίας. Τέλος, η παρούσα έρευνα στοχεύει να τονίσει για άλλη μια φορά τη σημασία της μετάφρασης και του ρόλου του μεταφραστή γενικότερα, υπογραμμίζοντας τη στενή σχέση που υπάρχει ανάμεσα στη μετάφραση και τη διαπολιτισμική επικοινωνία.

Τα αποτελέσματα επομένως, που προκύπτουν από την εν λόγω μελέτη χρησιμοποιούνται για την εξαγωγή συμπερασμάτων τα οποία θα βοηθήσουν τους επίδοξους μεταφραστές αλλά και τους φορείς εκπαίδευσης τους να αντιληφθούν την αξία της διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας για το επάγγελμα τους και συνεπώς να εξασφαλίσουν την καλλιέργεια της. Στο πλαίσιο αυτό αξίζει να σημειωθεί πως τυχόν περιορισμοί που συναντώνται στην εν λόγω έρευνα δεν υπονομεύουν την αξία της, καθώς με βάση τα πορίσματα της, προκύπτουν και αναλύονται διάφορες προεκτάσεις οι οποίες επιχειρούν να τονίσουν τη σημασία της διαπολιτισμικής ικανότητας στο χώρο της μετάφρασης. Γενικότερα, οι επίδοξοι μεταφραστές αναμένεται να κατανοήσουν τη σημασία της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης τους προκειμένου να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις του ρόλου τους ως φορείς διαπολιτισμικής επικοινωνίας.

1.3 Σκοπός Έρευνας – Ερευνητικά Ερωτήματα – Ερευνητική Υπόθεση

Η παρούσα έρευνα επιχειρεί, μέσω των ερευνητικών ερωτημάτων, να προσδιορίσει τον βαθμό διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας που διαθέτουν οι προπτυχιακοί φοιτητές της κατεύθυνσης μετάφρασης του Τμήματος Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης και Διερμηνείας. Ουσιαστικά η έρευνα αποσκοπεί στη συλλογή πληροφοριών και τη διεξαγωγή γενικών συμπερασμάτων, τα οποία θα βοηθήσουν τους φοιτητές μετάφρασης να αποκτήσουν μεγαλύτερη επίγνωση όσον αφορά τα ζητήματα της διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας, αλλά και να αξιοποιήσουν την ικανότητα αυτή όταν και όπου κριθεί απαραίτητο. Με άλλα λόγια, μέσα από την εν λόγω μελέτη, θα διερευνηθεί η σημασία της ικανότητας ενός επίδοξου μεταφραστή να επικοινωνήσει και να αλληλεπιδράσει με κατάλληλο και αποτελεσματικό τρόπο σε διαπολιτισμικά περιβάλλοντα. Ταυτόχρονα, η έρευνα αποσκοπεί στην ανάδειξη της συμβολής του Τμήματος Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης και Διερμηνείας στην καλλιέργεια της διαπολιτισμικής ικανότητας και γενικότερα στη διαπολιτισμική εκπαίδευση των φοιτητών. Σημειώνεται πως ο βαθμός διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας αξιολογείται μέσω του βαθμού διαπολιτισμικής

ευαισθησίας των φοιτητών μετάφρασης, δεδομένης της στενής και αλληλεξαρτώμενης σχέσης που υπάρχει ανάμεσα στη διαπολιτισμική επικοινωνιακή ικανότητα και τη διαπολιτισμική ευαισθησία (βλ. Κεφάλαιο 2).

Στο πλαίσιο αυτό, τα ερευνητικά ερωτήματα της παρούσας έρευνας διατυπώνονται ως εξής:

1. Σε ποιο βαθμό οι προπτυχιακοί φοιτητές της κατεύθυνσης μετάφρασης του Τμήματος Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης και Διερμηνείας διαθέτουν διαπολιτισμική επικοινωνιακή ικανότητα;
2. Αναγνωρίζουν οι φοιτητές μετάφρασης τη σημασία της διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας για το επάγγελμά τους;
3. Θεωρούν οι φοιτητές μετάφρασης πως λαμβάνουν επαρκή εκπαίδευση σε θέματα διαπολιτισμικής επικοινωνίας;

Το πρώτο ερώτημα, το οποίο αποτελεί το σημαντικότερο ερώτημα της παρούσας μελέτης, επιχειρεί να προσδιορίσει τον βαθμό στο οποίο οι φοιτητές μετάφρασης είναι διαπολιτισμικά ικανοί, σύμφωνα με τις απαντήσεις που έδωσαν συμπληρώνοντας το ερωτηματολόγιο. Το δεύτερο ερώτημα επιδιώκει να μελετήσει κατά πόσο οι φοιτητές μετάφρασης αναγνωρίζουν τη σημασία της καλλιέργειας της διαπολιτισμικής ικανότητας για το επάγγελμα και την επάρκεια ενός μεταφραστή. Τέλος, το τρίτο ερώτημα διερευνά τη γνώμη των φοιτητών μετάφρασης όσον αφορά την εκπαίδευση που τους παρέχει το Τμήμα Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης και Διερμηνείας σε θέματα διαπολιτισμικής επικοινωνίας.

Τα εν λόγω ερευνητικά ερωτήματα αποτελούν προϊόν της ερευνητικής υπόθεσης που διέπει την παρούσα έρευνα. Πιο συγκεκριμένα, εκτιμάται ότι το ποσοστό διαπολιτισμικής ευαισθησίας και συνεπώς διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας των φοιτητών του Τμήματος Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης και Διερμηνείας θα είναι υψηλό. Το επάγγελμα του μεταφραστή απαιτεί τη συνεχή επαφή και αλληλεπίδραση του με διαφορετικούς πολιτισμούς, γεγονός που τον καθιστά αυτόματα φορέα διαπολιτισμικής επικοινωνίας. Ο μεταφραστής λειτουργεί ως διαμεσολαβητής ανάμεσα στη γλώσσα-πηγή και τη γλώσσα-στόχο και συνεπώς ανάμεσα στο πολιτισμό-πηγή και τον πολιτισμό-στόχο. Οφείλει επομένως να

καλλιιεργεί ικανότητες όπως η διαπολιτισμική επίγνωση και ο σεβασμός για τις πολιτισμικές διαφορές. Δεδομένης της αλληλεξάρτησης ανάμεσα στην επάρκεια σε ζητήματα διαπολιτισμικής επικοινωνίας και τη μεταφραστική επάρκεια, καθώς η πρώτη αποτελεί βασικό συστατικό της δεύτερης, οι φορείς εκπαίδευσης των μεταφραστών καλούνται να εκπαιδεύσουν τους φοιτητές μετάφρασης σε θέματα διαπολιτισμικής επικοινωνίας, συμβάλλοντας στην καλλιέργεια της διαπολιτισμικής ικανότητας (των φοιτητών). Στο πλαίσιο αυτό και μέσω της προσωπικής μου εμπειρίας – ως απόφοιτος του Τμήματος – υποστηρίζεται πως το Τμήμα Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης και Διερμηνείας ενισχύει σημαντικά τη διαπολιτισμική εκπαίδευση των φοιτητών.

1.4 Μεθοδολογία Έρευνας

Η εν λόγω μελέτη ανήκει στο είδος της ποσοτικής έρευνας και αποσκοπεί στη συλλογή αριθμητικών δεδομένων. Πιο συγκεκριμένα, οι συμμετέχοντες, κλήθηκαν να συμπληρώσουν ένα ερωτηματολόγιο το οποίο βασίστηκε στη Κλίμακα Διαπολιτισμικής Ευαισθησίας (ISS) των Chen και Starosta (2000). Πρόκειται για ένα εργαλείο αυτοαξιολόγησης, αποτελούμενο από 24 ερωτήσεις, το οποίο στοχεύει στη ποσοτική μέτρηση της διαπολιτισμικής ευαισθησίας, και συνεπώς στη διεξαγωγή ποσοτικών συμπερασμάτων σχετικά με το βασικό ερευνητικό ερώτημα της παρούσας έρευνας. Στο ερωτηματολόγιο της εν λόγω έρευνας προστέθηκαν ορισμένες επιπλέον ερωτήσεις, προκειμένου να δοθούν περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τα υπόλοιπα ερευνητικά ερωτήματα (ερώτημα 2 και 3).

1.5 Αποσαφήνιση βασικών όρων – Ορισμοί

Οι βασικοί όροι που εντοπίζονται στη παρούσα μελέτη αποτελούν έννοιες οι οποίες έχουν απασχολήσει σε μεγάλο βαθμό την επιστημονική κοινότητα, δημιουργώντας πρόσφορο έδαφος για την ανάπτυξη ποικίλων θεωρητικών προσεγγίσεων αλλά και ορισμών. Ως εκ τούτου, προς αποφυγήν σύνθετων και περίπλοκων ορισμών, παρατίθενται ορισμένοι λειτουργικοί και όχι εννοιολογικοί ορισμοί των βασικών εννοιών που διέπουν την εν λόγω μελέτη. Πιο συγκεκριμένα, οι όροι κλειδιά που θα προσδιοριστούν είναι οι εξής: α) *Διαπολιτισμική Επικοινωνιακή Ικανότητα*, β) *Διαπολιτισμική Ευαισθησία*, και γ) *Μετάφραση*. Αξίζει να αναφερθεί ωστόσο, πως οι

κάτωθι ορισμοί αποτελούν μια προκαταρκτική προσέγγιση των όρων, καθώς σε επόμενο κεφάλαιο (Κεφάλαιο 2) θα ακολουθήσει λεπτομερής ανάλυση τους.

ΟΡΟΙ:

α) Διαπολιτισμική Επικοινωνιακή Ικανότητα

Στην πιο απλή μορφή της, η διαπολιτισμική επικοινωνιακή ικανότητα έγκειται στην ικανότητα του ατόμου να επικοινωνεί με άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς. Σαφώς γίνεται αντιληπτό πως πρόκειται για έναν πολύ απλοποιημένο ορισμό σε σχέση με μια σύνθετη έννοια που χρήζει ενός πιο εμπεριστατωμένου ορισμού, καθώς το εννοιολογικό της πλαίσιο περιλαμβάνει ποικίλες θεωρητικές προσεγγίσεις και ορισμούς. Στη παρούσα έρευνα υιοθετείται κυρίως ο ορισμός των Fantini και Tirmizi (2006, σελ.12) οι οποίοι ορίζουν την διαπολιτισμική επικοινωνιακή ικανότητα ως «ένα σύνολο σύνθετων ικανοτήτων που απαιτούνται προκειμένου το άτομο να δράσει με αποτελεσματικό και κατάλληλο τρόπο όταν αλληλεπιδρά με άτομα που έχουν διαφορετικό γλωσσικό και πολιτισμικό υπόβαθρο». Πρόκειται για έναν ορισμό, μέσα από τον οποίο αντανακλάται η σύνθετη φύση της διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας, καθώς δεν αποτελεί μια μεμονωμένη ικανότητα αλλά έναν συνδυασμό ποικίλων ικανοτήτων. Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι συχνά η διαπολιτισμική επικοινωνιακή ικανότητα αλληλεπικαλύπτεται με άλλους όρους που έχουν αναπτυχθεί και αναφέρονται σε αυτή. Κοινός παρονομαστής των εν λόγω όρων ωστόσο, χαρακτηρίζεται η ικανότητα του ατόμου να αλληλεπιδράσει με άτομα διαφορετικών πολιτισμών.

β) Διαπολιτισμική Ευαισθησία

Όσον αφορά τη διαπολιτισμική ευαισθησία, υιοθετείται ο ορισμός του Chen (1997, σελ.5) σύμφωνα με τον οποίο η διαπολιτισμική ευαισθησία είναι «η ικανότητα του ατόμου να αναπτύξει ένα θετικό συναίσθημα ως προς την κατανόηση και την εκτίμηση των πολιτισμικών διαφορών, γεγονός που οδηγεί σε μια κατάλληλη και αποτελεσματική συμπεριφορά κατά τη διαπολιτισμική επικοινωνία». Διαπολιτισμικά ευαίσθητο επομένως, είναι το άτομο το οποίο εκτιμά και σέβεται τους ανθρώπους με διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο με τους οποίους επικοινωνεί και αλληλεπιδρά.

γ) Μετάφραση

Πρόκειται επίσης για μια έννοια για την οποία έχουν αναπτυχθεί ποικίλοι ορισμοί. Δεδομένης της ανάδειξης της σχέσης ανάμεσα στη μετάφραση και τη διαπολιτισμική επικοινωνία που επιχειρείται μέσω της παρούσας μελέτης, υιοθετείται ο ορισμός της Schäffner (1996, σελ.118, όπως αναφέρεται στους Tomozeiu, Koskinen & D’Arcangelo, 2016) η οποία ορίζει τη μετάφραση ως «τη διαδικασία διαπολιτισμικής επικοινωνίας, το τελικό προϊόν της οποίας είναι ένα κείμενο ικανό να λειτουργήσει κατάλληλα εντός συγκεκριμένων καταστάσεων και πλαισίων χρήσης». Ο εν λόγω ορισμός χρησιμοποιείται ακριβώς επειδή τονίζει τον ρόλο της μετάφρασης ως πράξη διαπολιτισμικής επικοινωνίας και όχι ως μια αμιγώς γλωσσική διαδικασία η οποία περιορίζεται στην απλή αναπαραγωγή ενός κειμένου από μια γλώσσα σε μια άλλη. Με άλλα λόγια, η μετάφραση αποτελεί διαπολιτισμική διαδικασία και συνεπώς ο μεταφραστής χαρακτηρίζεται ως φορέας διαπολιτισμικής επικοινωνίας.

1.6 Σύνοψη Κεφαλαίου και Συμπεράσματα

Το παρόν κεφάλαιο αποτέλεσε μια ανασκόπηση της παρούσας διπλωματικής εργασίας. Πιο συγκεκριμένα, εισήχθη το υπό μελέτη θέμα και αιτιολογήθηκε η επιλογή του. Στη συνέχεια τέθηκαν οι στόχοι, τα ερευνητικά ερωτήματα και η ερευνητική υπόθεση που διέπουν τη παρούσα μελέτη. Επίσης διατυπώθηκε συνοπτικά η μεθοδολογία έρευνας που ακολουθήθηκε. Τέλος δόθηκαν οι λειτουργικοί ορισμοί των βασικών εννοιών πάνω στους οποίους στηρίζεται η εν λόγω μελέτη.

Εφόσον τέθηκαν οι βάσεις της διπλωματικής εργασίας, ακολουθεί η λεπτομερής περιγραφή της βιβλιογραφίας (Κεφάλαιο 2), της μεθοδολογίας (Κεφάλαιο 3), των αποτελεσμάτων (Κεφάλαιο 4), καθώς και των συμπερασμάτων (Κεφάλαιο 5) της παρούσας έρευνας. Πιο συγκεκριμένα, το επόμενο κεφάλαιο εστιάζει στη παρουσίαση της βιβλιογραφικής ανασκόπησης, η οποία αποτελεί το θεωρητικό υπόβαθρο της εν λόγω μελέτης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

2.1 Εισαγωγή

Στο παρόν κεφάλαιο παρατίθεται η βιβλιογραφική ανασκόπηση που συγκροτεί το θεωρητικό υπόβαθρο της έρευνας. Αρχικά περιγράφεται η έννοια της Διαπολιτισμικής Επικοινωνιακής Ικανότητας. Πιο συγκεκριμένα, παρουσιάζονται ποικίλοι ορισμοί, θεωρητικές προσεγγίσεις, και μοντέλα της Διαπολιτισμικής Επικοινωνιακής Ικανότητας, ενώ ταυτόχρονα μελετώνται τα συστατικά της στοιχεία και οι παράγοντες που την επηρεάζουν. Εν συνεχεία, αναλύεται η έννοια της Διαπολιτισμικής Ευαισθησίας, η οποία συνιστά μια από τις βασικότερες διαστάσεις της Διαπολιτισμικής Επικοινωνιακής Ικανότητας, αλλά και το αντικείμενο μελέτης της παρούσας έρευνας. Ακόμα, περιγράφεται το Μοντέλο Διαπολιτισμικής Επικοινωνιακής Ικανότητας που ανέπτυξαν οι Chen και Starosta (1998), οι οποίοι κατασκεύασαν και την Κλίμακα Διαπολιτισμικής Ευαισθησίας που αποτελεί το βασικό εργαλείο της έρευνας. Έπειτα, το ενδιαφέρον στρέφεται γύρω από την περιγραφή της σχέσης ανάμεσα στη διαπολιτισμική επικοινωνία και τη μετάφραση και του ρόλου του μεταφραστή ως πολιτισμικού διαμεσολαβητή. Το κεφάλαιο ολοκληρώνεται μελετώντας την αναγκαιότητα της ανάπτυξης της διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας από τον μεταφραστή και γενικότερα τη σημασία της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης των μεταφραστών.

2.2 Διαπολιτισμική Επικοινωνιακή Ικανότητα (Intercultural Communication Competence, ICC)

Δεδομένου ότι ζούμε σε μια παγκοσμιοποιημένη και πολυπολιτισμική κοινωνία, η επαφή και η επικοινωνία με ανθρώπους οι οποίοι προέρχονται από διαφορετικούς πολιτισμούς, πρεσβεύουν διαφορετικές αξίες, έχουν διαφορετικά ήθη και έθιμα και διαφορετικές πεποιθήσεις, κρίνεται αναγκαία. Οι Chen και Starosta (1996) υποστηρίζουν πως η ανάπτυξη της τεχνολογίας των μετακινήσεων και της επικοινωνίας, η παγκοσμιοποίηση της διεθνούς οικονομίας, οι μαζικές μεταναστεύσεις μεγάλου ποσοστού του πληθυσμού σε άλλα έθνη, οι περιφερειακές συμμαχίες και η επιρροή της πολυπολιτισμικότητας στον εργασιακό χώρο, αποτελούν τους παράγοντες που ενίσχυσαν την παγκοσμιοποίηση και διαμόρφωσαν τη σύγχρονη

αυτή πολυπολιτισμική πραγματικότητα, η οποία ωστόσο δεν γίνεται αποδεκτή από όλους, καθώς πολλοί άνθρωποι αδυνατούν να προσαρμοστούν και να συνυπάρχουν αρμονικά με άτομα διαφορετικών πολιτισμών. Στο πλαίσιο αυτό, δυστυχώς πολλές φορές προκύπτουν συγκρούσεις ανάμεσα στους ανθρώπους από διαφορετικούς πολιτισμούς, είτε διότι δεν γνωρίζουν τις πολιτισμικές διαφορές, είτε διότι δεν μπορούν να τις κατανοήσουν, είτε διότι αδυνατούν να τις αποδεχτούν. Η πρόκληση που αντιμετωπίζει η σύγχρονη κοινωνία επομένως, έγκειται στην προώθηση της διαπολιτισμικής επικοινωνίας, έτσι ώστε οι διαφορές αυτές να γίνουν γνωστές, κατανοητές και αποδεκτές. Προκειμένου να επιτευχθεί η αποτελεσματική διαπολιτισμική επικοινωνία, οι άνθρωποι οφείλουν να διαθέτουν τη διαπολιτισμική επικοινωνιακή ικανότητα.

Στο πλαίσιο αυτό της παγκοσμιοποίησης και των προκλήσεων που προκύπτουν, πολλοί μελετητές από διάφορους επιστημονικούς κλάδους έστρεψαν το ερευνητικό και συγγραφικό τους ενδιαφέρον προς τη μελέτη της έννοιας της διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας (Bennett, 1993; Ruben, 1996; Chen & Starosta, 1998; Deardorff, 2006; Fantini & Tirmizi, 2006). Εύλογα επομένως, η εν λόγω επιστημονική μελέτη, δημιούργησε πρόσφορο έδαφος ώστε να αναπτυχθούν ποικίλες θεωρητικές οπτικές, καθώς και ορισμοί της διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας.

Αρχικά, αξίζει να αναφερθεί ότι η διαπολιτισμική επικοινωνιακή ικανότητα διαθέτει δύο σημαντικές ιδιότητες: την ιδιότητα της διαπολιτισμικής και την ιδιότητα της επικοινωνιακής ικανότητας (Karras, 2020). Όσον αφορά τη διαπολιτισμική ικανότητα, οι Alfred και Byram (2002), την ορίζουν ως την ικανότητα του ατόμου να προσαρμόζει τη συμπεριφορά, τη στάση και τις γνώσεις του με τέτοιο τρόπο ώστε να είναι ανοιχτός προς τα άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς. Ο διαπολιτισμικά ικανός άνθρωπος με άλλα λόγια, οφείλει να αποκτά γνώσεις που του επιτρέπουν να αναπτύσσει διαπολιτισμικές σχέσεις, εκφράζοντας τον σεβασμό και την αποδοχή του απέναντι στη διαφορετικότητα μέσα από τη στάση και τη συμπεριφορά του. Εντάσσοντας τη στο πλαίσιο της διαπολιτισμικότητας, ο Chen (1990, σελ. 12), ορίζει την επικοινωνιακή ικανότητα ως την ικανότητα του ατόμου να υιοθετεί την κατάλληλη και αποτελεσματική επικοινωνιακή συμπεριφορά ώστε να εξασφαλίζει την επιθυμητή απάντηση εντός ενός συγκεκριμένου περιβάλλοντος. Με άλλα λόγια,

το άτομο καλείται να μεταδώσει ένα μήνυμα και να δημιουργήσει μια επιθυμητή απάντηση. Η εν λόγω διαδικασία αν και φαινομενικά απλή, καθίσταται περίπλοκη κατά τη διάρκεια της διαπολιτισμικής επικοινωνίας, δεδομένου ότι στην προκειμένη περίπτωση οι συνομιλητές ανήκουν σε διαφορετικούς πολιτισμούς οι οποίοι επηρεάζουν τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνονται και ανταποκρίνονται στα μηνύματα που λαμβάνουν. Συνεπώς, από την ένωση τόσο της επικοινωνιακής όσο και της διαπολιτισμικής ικανότητας προκύπτει η διαπολιτισμική επικοινωνιακή ικανότητα.

Οι Chen και Starosta (1996), ορίζουν τη διαπολιτισμική επικοινωνιακή ικανότητα ως την ικανότητα του ατόμου να επικοινωνεί κατάλληλα και αποτελεσματικά με ανθρώπους από διαφορετικούς πολιτισμούς, υιοθετώντας επικοινωνιακές συμπεριφορές οι οποίες του επιτρέπουν να πραγματεύεται τόσο τη δική του πολιτισμική ταυτότητα όσο και αυτή των συνομιλητών του. Γενικότερα, ως διαπολιτισμικά ικανό χαρακτηρίζεται το άτομο που γνωρίζει, σέβεται, ανέχεται και ενσωματώνει τις πολιτισμικές διαφορές (Chen & Starosta, 1998). Σύμφωνα με τους Fantini και Tirmizi (2006, σελ. 12), η διαπολιτισμική επικοινωνιακή ικανότητα συνιστά «ένα σύνολο σύνθετων ικανοτήτων που απαιτούνται προκειμένου το άτομο να δράσει με αποτελεσματικό και κατάλληλο τρόπο όταν αλληλεπιδρά με άτομα που έχουν διαφορετικό γλωσσικό και πολιτισμικό υπόβαθρο». Από την άλλη πλευρά, οι Hammer, Bennett και Wisemen (2003, σελ. 422), διαχωρίζουν τις έννοιες «διαπολιτισμική ευαισθησία» (intercultural sensitivity) και «διαπολιτισμική ικανότητα» (intercultural competence), υποστηρίζοντας πως η πρώτη αναφέρεται στην «ικανότητα ενός ατόμου να διακρίνει και να βιώνει τις πολιτισμικές διαφορές», ενώ η δεύτερη αντιστοιχεί στην «ικανότητα του ανθρώπου να σκέφτεται και να δρα με διαπολιτισμικά κατάλληλους τρόπους». Τέλος, ο Wiseman (2001, σελ. 208, όπως αναφέρεται στο Karras, 2020) ορίζει τη διαπολιτισμική επικοινωνιακή ικανότητα ως «τη γνώση, το κίνητρο, και τις δεξιότητες για την αποτελεσματική και κατάλληλη αλληλεπίδραση μεταξύ των μελών από διαφορετικούς πολιτισμούς».

Κρίνεται σημαντικό να αναφερθεί το γεγονός ότι στους εν λόγω ορισμούς παρατηρούνται δύο κοινά σημεία, καθώς και οι τέσσερις περιλαμβάνουν τις λέξεις «αποτελεσματικότητα» και «κατάλληλότητα», οι οποίες χαρακτηρίζουν τη διαπολιτισμική επικοινωνία και γενικότερα την αλληλεπίδραση των ατόμων από

διαφορετικούς πολιτισμούς. Πράγματι, η επικοινωνία οφείλει να είναι αποτελεσματική καθώς οι συνομιλητές (πομπός και δέκτης) πρέπει να μπορούν να αποκωδικοποιήσουν το ίδιο μήνυμα (Karras, 2020). Αντίστοιχα, η προσθήκη του χαρακτηρισμού «κατάλληλη» τονίζει τη σημασία της επικοινωνίας ως σωστή και αρμόδια διαδικασία ανάλογα με συγκεκριμένες συνθήκες (Karras, 2020). Συνεπώς, τόσο η καταλληλότητα όσο και η αποτελεσματικότητα αποτελούν βασικά στοιχεία της διαπολιτισμικής επικοινωνίας, καθώς μέσα από αυτά αναδεικνύεται και η ίδια η επιτυχία της. Παραλείποντας τους δύο αυτούς προσδιορισμούς, η διαπολιτισμική επικοινωνία θα οριζόταν απλώς ως η επικοινωνία μεταξύ ατόμων από διαφορετικούς πολιτισμούς, δίχως να γίνεται αντιληπτό αν πρόκειται για μια επιτυχή διαδικασία.

Πέρα από την πληθώρα ορισμών, μεγάλο επιστημονικό ενδιαφέρον παρατηρείται και ως προς τους παράγοντες που εξασφαλίζουν τη διαπολιτισμική επικοινωνιακή ικανότητα. Πιο συγκεκριμένα, ο Byram (1997, όπως αναφέρεται στο Karras, 2020), υποστηρίζει πως οι γνώσεις (knowledge), οι στάσεις (attitudes), οι δεξιότητες (skills), οι συμπεριφορές (behaviours) και η κριτική πολιτισμική επίγνωση (critical cultural awareness), αποτελούν τα βασικά συστατικά της διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας. Αντίστοιχα, σύμφωνα με τον Ruben (1996), η διαπολιτισμική επικοινωνιακή ικανότητα συγκροτείται από επτά σημαντικά στοιχεία, μεταξύ των οποίων η ενσυναίσθηση (empathy), ο προσανατολισμός στη γνώση (orientation to knowledge), η ανοχή στην ασάφεια (tolerance of ambiguity), ο σεβασμός (display of respect), η στάση του ατόμου κατά την αλληλεπίδραση του με τους άλλους (interaction posture), οι συμπεριφορές – ρόλοι (role behaviours) και η διαχείριση της αλληλεπίδρασης (interaction management). Με τον όρο ενσυναίσθηση, ο Ruben (1996) αναφέρεται στην ικανότητα του ατόμου “να μπει στη θέση του άλλου”, να προσπαθεί με άλλα λόγια να αντιλαμβάνεται και να κατανοεί τον τρόπο σκέψης και τα συναισθήματα του ανθρώπου με τον οποίο επικοινωνεί. Ο προσανατολισμός στη γνώση αναφέρεται στην δυνατότητα του ατόμου να αναγνωρίζει τις αντιλήψεις, τις γνώσεις και τις αξίες των ανθρώπων από διαφορετικούς πολιτισμούς. Η ανοχή στην ασάφεια αντιστοιχεί στην ικανότητα του ατόμου να προσαρμόζεται σε κάθε τι νέο και διαφορετικό, ενώ ο σεβασμός αναφέρεται στην ικανότητα του ατόμου να σέβεται τις πολιτισμικές διαφορές. Με τον όρο στάση του ατόμου κατά την αλληλεπίδραση, ο Ruben (1996) ορίζει την ικανότητα των ανθρώπων να επικοινωνούν χωρίς να επικρίνουν τον συνομιλητή τους. Οι συμπεριφορές - ρόλοι, όπως για παράδειγμα η

ευελιξία και η διαμεσολάβηση, αντιστοιχούν στη γενικότερη στάση του ατόμου και στον τρόπο με τον οποίο θα αναπτύξει σχέσεις και θα ενισχύσει τους δεσμούς μεταξύ των μελών μιας πολυπολιτισμικής ομάδας. Τέλος, χρησιμοποιώντας τον όρο διαχείριση της αλληλεπίδρασης, ο Ruben (1996) αναφέρεται ουσιαστικά στην σημασία της ικανότητας των ανθρώπων να διαχειρίζονται αποτελεσματικά τις διαπολιτισμικές τους αλληλεπιδράσεις. Στο ίδιο πλαίσιο προσδιορισμού των παραγόντων που εξασφαλίζουν τη διαπολιτισμική επικοινωνιακή ικανότητα, η Deardorff (2006), τονίζει ότι η διαπολιτισμική επικοινωνιακή ικανότητα στηρίζεται σε πέντε βασικές κατηγορίες: τις γνώσεις, τις ικανότητες, τις στάσεις, το επιθυμητό εσωτερικό και εξωτερικό αποτέλεσμα. Κάθε μια από αυτές, περιλαμβάνει επιμέρους συστατικά, όπως για παράδειγμα στις στάσεις εντάσσεται ο σεβασμός, στις δεξιότητες η ικανότητα του ατόμου να ακούει και να παρατηρεί, στις γνώσεις η πολιτισμική επίγνωση, ενώ το σύνολο των γνώσεων, των δεξιοτήτων και των στάσεων δημιουργεί ένα εσωτερικό επιθυμητό αποτέλεσμα, το οποίο με τη σειρά του εντάσσεται στο εξωτερικό επιθυμητό αποτέλεσμα (Deardorff, 2006).

Συνεπώς, οι απόψεις για τα συστατικά που συγκροτούν τη διαπολιτισμική επικοινωνιακή ικανότητα καθώς και για τους παράγοντες που την επηρεάζουν ποικίλλουν, δεδομένου ότι ο κάθε επιστήμονας προσεγγίζει την έννοια αυτή με διαφορετικό τρόπο. Ωστόσο, συγκρίνοντας τις προσεγγίσεις που αναφέρθηκαν στην προηγούμενη παράγραφο διαπιστώνεται μια σύγκλιση απόψεων όσον αφορά το γεγονός ότι η διαπολιτισμική επικοινωνιακή ικανότητα αποτελείται από ένα σύνολο δεξιοτήτων οι οποίες σχετίζονται με γνώσεις, συναισθήματα και συμπεριφορές.

Η διαπολιτισμική επικοινωνιακή ικανότητα επομένως, αποτελεί μια αρκετά περίπλοκη έννοια, η οποία έχει απασχολήσει σε σημαντικό βαθμό την επιστημονική κοινότητα. Μέσα από τη σύντομη βιβλιογραφική ανασκόπηση, προκύπτουν ποικίλες θεωρητικές απόψεις σχετικά με τα συστατικά και τους παράγοντες που την εξασφαλίζουν. Ταυτόχρονα, παρατηρείται πως έχουν αναπτυχθεί και πολλοί όροι που αναφέρονται στη διαπολιτισμική επικοινωνιακή ικανότητα. Ο Fantini (2006) αναφέρει χαρακτηριστικά πως για τη διαπολιτισμική επικοινωνιακή ικανότητα χρησιμοποιούνται όροι όπως η πολυπολιτισμικότητα (multiculturalism), η διαπολιτισμική ευαισθησία (intercultural sensitivity), η διαπολιτισμική προσαρμογή (cross-cultural adaptation), η διεθνής επικοινωνία (international communication), κ.α..

Πρόκειται γενικότερα για μια έννοια, η οποία δεν μπορεί να προσδιοριστεί επακριβώς καθώς αλληλεπικαλύπτεται συνεχώς με άλλες έννοιες, ενώ καθίσταται εξαιρετικά δύσκολο να της αποδοθεί ένας ακριβής και σαφής ορισμός. Η διαμάχη επομένως μεταξύ των μελών της ακαδημαϊκής κοινότητας σχετικά με τον ορισμό, τα συστατικά και τις διαστάσεις της διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας συνεχίζεται.

2.3 Διαπολιτισμική Ευαισθησία (Intercultural Sensitivity)

Όπως προκύπτει από την προηγούμενη σύντομη βιβλιογραφική ανασκόπηση, ένας από τους όρους με τους οποίους συγγέεται η διαπολιτισμική επικοινωνιακή ικανότητα είναι αυτός της διαπολιτισμικής ευαισθησίας (intercultural sensitivity). Σύμφωνα με τους Chen και Starosta (1998), η διαπολιτισμική ευαισθησία αντιπροσωπεύει τη συναισθηματική διάσταση της διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας και αντιστοιχεί στην επιθυμία του ατόμου να κινητοποιηθεί προκειμένου να κατανοήσει, να εκτιμήσει και να αποδεχτεί τις πολιτισμικές διαφορές. Πρόκειται για μια «δυναμική» έννοια η οποία διαδραματίζει καίριο ρόλο στην ικανότητα του ατόμου να εκτιμήσει τις πολιτισμικές διαφορές και γενικότερα να διαχειριστεί με αποτελεσματικό τρόπο τις διαπολιτισμικές του αλληλεπιδράσεις (Chen, 1997). Ταυτόχρονα, η διαπολιτισμική ευαισθησία συνιστά έναν καθοριστικό παράγοντα που εξασφαλίζει τη διαπολιτισμική αποτελεσματικότητα (Bhawuk & Brislin, 1992). Αξίζει επίσης να αναφερθεί πως η διαπολιτισμική ευαισθησία, μαζί με τη διαπολιτισμική επίγνωση και τη διαπολιτισμική αποτελεσματικότητα διαμορφώνει τη βάση της διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας (Chen & Starosta, 2000). Με άλλα λόγια, η διαπολιτισμική ευαισθησία αποτελεί ένα από τα βασικότερα συστατικά και έναν από τους σημαντικότερους παράγοντες που εξασφαλίζουν τη διαπολιτισμική επικοινωνιακή ικανότητα.

Όσον αφορά τον ορισμό της διαπολιτισμικής ευαισθησίας, ο Chen (1997, σελ. 5) ορίζει τη διαπολιτισμική ευαισθησία ως «την ικανότητα του ατόμου να αναπτύξει ένα θετικό συναίσθημα ως προς την κατανόηση και την εκτίμηση των πολιτισμικών διαφορών, γεγονός που οδηγεί σε μια κατάλληλη και αποτελεσματική συμπεριφορά κατά τη διαπολιτισμική επικοινωνία». Σύμφωνα με τον Bennett (1986), η διαπολιτισμική ευαισθησία ορίζεται ως η ικανότητα μεταμόρφωσης του ατόμου ως προς τις γνώσεις, τα συναισθήματα και τη συμπεριφορά του. Ένα ευαισθητοποιημένο άτομο με άλλα λόγια, οφείλει να αλλάζει συνεχώς τη γνώση, τα συναισθήματα και τη

συμπεριφορά του ώστε να εξασφαλίζει μια επιτυχή και αποτελεσματική διαπολιτισμική επικοινωνία και αλληλεπίδραση. Ακόμα, οι Bhawuk και Brislin (1992, σελ. 416), αναφέρουν πως προκειμένου τα άτομα να διαχειρίζονται με αποτελεσματικό τρόπο τους άλλους πολιτισμούς, οφείλουν να ενδιαφέρονται για αυτούς, να είναι αρκετά ευαισθητοποιημένοι ώστε να παρατηρούν τις πολιτισμικές διαφορές, καθώς και πρόθυμοι να τροποποιήσουν τη συμπεριφορά τους ως ένδειξη σεβασμού για τους ανθρώπους που προέρχονται από διαφορετικούς πολιτισμούς. Υποστηρίζουν επομένως, πως η διαπολιτισμική ευαισθησία αποτελεί τον όρο που συνοψίζει τις παραπάνω ικανότητες τις οποίες πρέπει να έχουν τα άτομα (Bhawuk & Brislin, 1992) προκειμένου να αλληλεπιδρούν αποτελεσματικά εντός μια πολυπολιτισμικής κοινότητας.

Μέσα από τη σύγκριση των παραπάνω ορισμών, παρατηρείται πως κοινό χαρακτηριστικό και των τριών αποτελεί η σημασία που αποδίδεται στην επιτυχία της διαπολιτισμικής αλληλεπίδρασης. Όπως ακριβώς και στους ορισμούς της διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας, η λέξη αποτελεσματικότητα αποτελεί τον συνδετικό κρίκο των ορισμών, τονίζοντας την ανάγκη για μια επιτυχή αλληλεπίδραση ανάμεσα στους ανθρώπους από διαφορετικούς πολιτισμούς. Εξίσου σημαντικό κρίνεται το γεγονός πως και οι τρεις ορισμοί τονίζουν τη συναισθηματική διάσταση που εκπροσωπεί η διαπολιτισμική ευαισθησία. Ταυτόχρονα ωστόσο, αναφέρουν τη σημασία του γνωστικού τομέα – π.χ. η λέξη «κατανόηση» στον ορισμό του Chen, και η λέξη «παρατηρούν» στον ορισμό των Bhawuk και Brislin – αλλά και του τομέα της συμπεριφοράς. Τέλος, οι εν λόγω ορισμοί επιβεβαιώνουν τον χαρακτηρισμό «δυναμική» που απέδωσε ο Chen (1997) στην έννοια της διαπολιτισμικής ευαισθησίας. Πράγματι, η διαπολιτισμική ευαισθησία δεν είναι μια στατική αλλά μια δυναμική διαδικασία (Karras, 2020) που βοηθάει τα άτομα να εξελιχθούν τόσο σε συναισθηματικό όσο και σε γνωστικό επίπεδο, γεγονός που αντανακλάται στη συμπεριφορά τους.

Μελετώντας τη διαπολιτισμική ευαισθησία ως μια διαδικασία εξέλιξης, ο Bennett (1986) δημιούργησε το Αναπτυξιακό Μοντέλο Διαπολιτισμικής Ευαισθησίας (Developmental Model of Intercultural Sensitivity – DMIS). Πρόκειται για ένα μοντέλο το οποίο περιγράφει τις συμπεριφορές και τις αντιδράσεις των ανθρώπων στις πολιτισμικές διαφορές. Οι συμπεριφορές αυτές οργανώνονται σε έξι στάδια

ευαισθησίας, τα οποία κυμαίνονται από το εθνοκεντρικό στο εθνοσχετικό επίπεδο: την άρνηση (denial), την άμυνα (defense), την ελαχιστοποίηση (minimization), την αποδοχή (acceptance), την προσαρμογή (adaptation) και την ενσωμάτωση (integration). Τα τρία πρώτα στάδια εντάσσονται στο εθνοκεντρικό, ενώ τα τρία τελευταία στο εθνοσχετικό επίπεδο.

Αρχικά, όσοι βρίσκονται στο στάδιο της άρνησης θεωρούν τον πολιτισμό τους ως τον μοναδικό πραγματικό πολιτισμό και δεν ενδιαφέρονται για άλλους πολιτισμούς. Κατά την άμυνα, τα άτομα πιστεύουν πως ο πολιτισμός τους υπερισχύει έναντι των υπολοίπων και κατακρίνουν όλους όσους διαφέρουν από αυτόν. Προχωρώντας προς την ελαχιστοποίηση, αρχίζουν να αναγνωρίζουν και να ανέχονται ως ένα βαθμό τις πολιτισμικές διαφορές. Στο στάδιο της αποδοχής, οι διαφορές γίνονται πλέον αποδεκτές αλλά και σεβαστές. Στην προσαρμογή, τα άτομα μπαίνουν στη διαδικασία να προσαρμόσουν τη σκέψη και τη συμπεριφορά τους στις πολιτισμικές διαφορές. Τέλος, στο στάδιο της ενσωμάτωσης, βιώνουν τις πολιτισμικές διαφορές ως μια απαραίτητη αλλά και ευχάριστη διαδικασία. Γενικότερα, στο εθνοκεντρικό επίπεδο κυριαρχεί η τάση για αποφυγή των πολιτισμικών διαφορών, ενώ στο εθνοσχετικό τα άτομα τείνουν να επιζητούν τις εν λόγω διαφορές (Hammer κ.ά, 2003).

Το DMIS επομένως, αποτελεί ένα από τα χαρακτηριστικότερα μοντέλα που μελετούν τη διαπολιτισμική ευαισθησία, περιγράφοντας την ως μια διαδικασία εξέλιξης μέσα από την οποία τα άτομα βιώνουν ποικίλα συναισθήματα, ανάλογα με το στάδιο στο οποίο βρίσκονται. Όσον αφορά το βασικό επιχείρημα του μοντέλου, ο Bennett υποστηρίζει πως όσο η εμπειρία του ατόμου σχετικά με τις πολιτισμικές διαφορές γίνεται πιο περίπλοκη, τόσο αυξάνεται και η δυνητική του ικανότητα στις διαπολιτισμικές σχέσεις (Hammer et al., 2003; Liu, Volcic & Gallois, 2018). Ουσιαστικά, ο τρόπος με τον οποίο βιώνει κανείς τις πολιτισμικές διαφορές αντανακλά τη διαπολιτισμική επικοινωνιακή του ικανότητα. Συνεπώς, ένα διαπολιτισμικά ευαίσθητο άτομο το οποίο αποδέχεται και σέβεται τις πολιτισμικές διαφορές, χαρακτηρίζεται ταυτόχρονα πιο ικανός διαπολιτισμικός συνομιλητής. Με άλλα λόγια, όσο περισσότερη διαπολιτισμική ευαισθησία διαθέτει ένα άτομο, τόσο μεγαλύτερη είναι και η διαπολιτισμική του ικανότητα. Επομένως, παρατηρείται μια θετική συσχέτιση ανάμεσα στη διαπολιτισμική ευαισθησία και τη διαπολιτισμική επικοινωνιακή ικανότητα (Bennett, 1993; Chen 1997; Chen & Starosta, 1998).

Όσον αφορά τα συστατικά της διαπολιτισμικής ευαισθησίας, ο Chen (1997) αναφέρει πως τα διαπολιτισμικά ευαίσθητα άτομα οφείλουν να διαθέτουν ενσυναίσθηση (empathy), αυτοεκτίμηση (self-esteem), αυτοέλεγχο (self-monitoring), ευρύτητα πνεύματος (open-mindedness) ικανότητα αλληλεπίδρασης (interaction involvement) και έλλειψη επίκρισης (non-judgement). Διαπιστώνεται πως οι εν λόγω συναισθηματικές ικανότητες που καλείται να καλλιεργήσει ένα άτομο προκειμένου να αναπτύξει τη διαπολιτισμική του ευαισθησία αφορούν τόσο το ίδιο όσο και τους γύρω του. Ο αυτοέλεγχος, η αυτοεκτίμηση και η ευρύτητα πνεύματος, για παράδειγμα, αποτελούν δεξιότητες που σχετίζονται με το ίδιο το άτομο. Αντίθετα, η έλλειψη επίκρισης, η ικανότητα αλληλεπίδρασης ή η ενσυναίσθηση είναι δεξιότητες που καλλιεργεί μεν το άτομο, αλλά ουσιαστικά αφορούν τις σχέσεις και τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζει τους γύρω του. Η διαπολιτισμική ευαισθησία επομένως, ούσα μια έννοια η οποία εκπροσωπεί κυρίως τον συναισθηματικό τομέα, προϋποθέτει από όσους τη διαθέτουν να καλλιεργήσουν ορισμένες συναισθηματικές ικανότητες οι οποίες σχετίζονται άμεσα με τους ίδιους αλλά και με τα άτομα με τα οποία αλληλεπιδρούν.

Η άμεση σχέση ανάμεσα στη διαπολιτισμική ευαισθησία και τη διαπολιτισμική επικοινωνιακή ικανότητα έχει δημιουργήσει πρόσφορο έδαφος ώστε συχνά η μια έννοια να χρησιμοποιείται ως εναλλακτικός όρος της άλλης. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση των Bhawuk και Brislin (1992, σελ. 414), οι οποίοι επιλέγουν να χρησιμοποιούν τον όρο «ευαισθησία» όταν αναφέρονται στη διαπολιτισμική αλληλεπίδραση. Αντίθετα, τόσο οι Chen και Starosta (2000) όσο και οι Hammer κ.ά. (2003) διαχωρίζουν τη διαπολιτισμική ευαισθησία από τη διαπολιτισμική ικανότητα, υποστηρίζοντας πως αποτελούν έννοιες που είναι στενά συνδεδεμένες μεταξύ τους, αλλά η κάθε μια από αυτές είναι διαφορετική. Από την άλλη πλευρά, σημαντικό μέρος της ακαδημαϊκής κοινότητας (Cui & VandenBerg, 1991; Bhawuk & Brislin, 1992; Blue, Karoor, and Comadema, 1996-7; Zhao, 2002, όπως αναφέρεται στο Karras, 2020) υποστηρίζει πως η διαπολιτισμική ευαισθησία είναι απαιτούμενο στοιχείο προκειμένου να εξασφαλιστεί η διαπολιτισμική ικανότητα ενός ατόμου και συνεπώς η αποτελεσματικότητά του στη διαχείριση των διαπολιτισμικών σχέσεων. Η διαπολιτισμική ευαισθησία, συνεπώς, αποτελεί έναν εξίσου σύνθετο όρο για τον οποίο οι επιστημονικές απόψεις τείνουν να διαφέρουν σε αρκετά σημεία.

Η διαπολιτισμική ευαισθησία επομένως, αποτελεί έναν ακρογωνιαίο λίθο για την ανάπτυξη της διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας. Έχοντας άμεση σχέση με τον συναισθηματικό τομέα, η διαπολιτισμική ευαισθησία βοηθάει το άτομο που την κατέχει να εκτιμά και να σέβεται τις πολιτισμικές διαφορές. Καλλιεργώντας δεξιότητες όπως η ενσυναίσθηση και η αυτοπειθαρχία, ο άνθρωπος μαθαίνει να κατανοεί και να αποδέχεται τόσο τον ίδιο, όσο και αυτούς που προέρχονται από διαφορετικούς πολιτισμούς, γεγονός που ενισχύει την ικανότητα του να επικοινωνεί και να αλληλεπιδρά αποτελεσματικά μέσα σε ένα διαπολιτισμικό περιβάλλον. Συνεπώς, το κλειδί για την κατανόηση και την προώθηση μιας ουσιαστικής επικοινωνίας σε διαπολιτισμικό επίπεδο έγκειται στην καλλιέργεια της διαπολιτισμικής ευαισθησίας.

2.4 Το Μοντέλο Διαπολιτισμικής Επικοινωνιακής Ικανότητας των Chen και Starosta

Μελετώντας τη σχετική βιβλιογραφία, παρατηρείται πως έχουν αναπτυχθεί ποικίλα μοντέλα διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας καθώς και κλίμακες που αποσκοπούν στη μέτρηση της (διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας). Χαρακτηριστικά παραδείγματα, όπως έχει ήδη αναφερθεί, αποτελούν τα μοντέλα των Byram (1997), Ruben (1996) και Deardorff (2006). Γενικότερα, τα μοντέλα διαφέρουν μεταξύ τους ανάλογα με τον τρόπο με τον οποίο προσεγγίζει τη διαπολιτισμική επικοινωνιακή ικανότητα ο εκάστοτε ερευνητής. Ορισμένα μοντέλα για παράδειγμα, βασίζονται στην προσέγγιση των δεξιοτήτων συμπεριφοράς, υποστηρίζοντας πως η αποτελεσματική διαπολιτισμική επικοινωνία εξαρτάται από την αντίστοιχη αποτελεσματική συμπεριφορά (Karras, 2020). Πέρα από τα μοντέλα, η επιστημονική κοινότητα έχει στρέψει το ενδιαφέρον της και σε απόπειρες μέτρησης της διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας, δημιουργώντας διάφορες κλίμακες όπως η Κλίμακα Διαπολιτισμικής Ευαισθησίας των Chen & Starosta (2000). Οι εν λόγω απόπειρες ωστόσο, συχνά αποτελούν αντικείμενο διαμάχης εντός της ακαδημαϊκής κοινότητας, διότι οι μελετητές δεν έχουν προσδιορίσει ακόμα τι ακριβώς είναι αυτό που πρέπει να μετρηθεί και με ποιον ακριβώς τρόπο πρέπει να μετρηθεί (Karras, 2020).

Στη παρούσα έρευνα, το βασικό εργαλείο για τη μέτρηση της διαπολιτισμικής ευαισθησίας αποτέλεσε η Κλίμακα Διαπολιτισμικής Ευαισθησίας που ανέπτυξαν οι Chen και Starosta. Εύλογα επομένως το ενδιαφέρον στρέφεται αντίστοιχα προς την περιγραφή του Μοντέλου Διαπολιτισμικής Επικοινωνιακής Ικανότητας των Chen και Starosta.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, από τη βιβλιογραφική ανασκόπηση προκύπτει πως η διαπολιτισμική επικοινωνιακή ικανότητα αποτελεί έναν εννοιολογικά αμφιλεγόμενο όρο, ο οποίος συχνά συγχέεται με άλλους, μεταξύ των οποίων οι όροι της διαπολιτισμικής ευαισθησίας, της διαπολιτισμικής αποτελεσματικότητας, της διαπολιτισμικής επίγνωσης, κ.α. Την άποψη αυτή συμμερίζονται και οι Chen και Starosta (2000), υποστηρίζοντας μάλιστα πως η εν λόγω ασάφεια που κυριαρχεί γύρω από την έννοια της διαπολιτισμικής επικοινωνίας λειτουργεί ως τροχοπέδη και στον τρόπο και τα εργαλεία μέτρησης της.

Μέσα σε ένα πλαίσιο κριτικής και αμφισβήτησης των προηγούμενων μελετών σχετικά με τη διαπολιτισμική ικανότητα επομένως, οι Chen και Starosta επιχειρούν να προσεγγίσουν την έννοια αυτή με περισσότερη σαφήνεια. Πιο συγκεκριμένα, υποστηρίζουν ότι η διαπολιτισμική επικοινωνιακή ικανότητα αποτελεί έναν όρο – ομπρέλα ο οποίος περιλαμβάνει τη γνωστική (cognitive) διάσταση, τη συναισθηματική (affective) διάσταση, και τη συμπεριφορική (behavioral) ικανότητα των ανθρώπων που αλληλεπιδρούν κατά τη διαδικασία της διαπολιτισμικής επικοινωνίας. Η γνωστική διάσταση αντιπροσωπεύεται από τη διαπολιτισμική επίγνωση (intercultural awareness), η συναισθηματική διάσταση από την διαπολιτισμική ευαισθησία (intercultural sensitivity), ενώ η συμπεριφορική ικανότητα από την έννοια της διαπολιτισμικής αποτελεσματικότητας (intercultural adroitness) (Chen & Starosta, 1998). Πρόκειται συνεπώς για έννοιες, οι οποίες είναι στενά συνδεδεμένες και αλληλεπικαλυπτόμενες μεν, διαφορετικές μεταξύ τους δε.

Πιο συγκεκριμένα, η διαπολιτισμική επίγνωση αντιστοιχεί κυρίως την ικανότητα του ατόμου να εντοπίσει και να κατανοήσει τις πολιτισμικές διαφορές και αξίες τόσο του δικού του όσο και των άλλων πολιτισμών (Chen & Starosta, 1998). Πρόκειται για μια έννοια η οποία αφορά κυρίως τον γνωστικό τομέα. Αντίθετα, η διαπολιτισμική ευαισθησία, - όπως προαναφέρθηκε σχετίζεται με το θετικό συναίσθημα του ατόμου απέναντι στις πολιτισμικές διαφορές (Chen & Starosta, 1998). Τέλος, η

διαπολιτισμική αποτελεσματικότητα σχετίζεται με τη στάση και τη συμπεριφορά του ατόμου εστιάζοντας στις δεξιότητες που χρειάζονται προκειμένου αυτό να δρα με αποτελεσματικό τρόπο κατά τις διαπολιτισμικές του αλληλεπιδράσεις (Chen & Starosta, 1998).

Διαπιστώνεται επομένως, ότι οι τρεις αυτές έννοιες συνδέονται στενά μεταξύ τους, καθώς η μια συνιστά προαπαιτούμενο της άλλης (Chen & Starosta, 1998). Αρχικά, για να εξασφαλίσει κάποιος τη διαπολιτισμική επίγνωση, χρειάζεται να αναπτύξει και τη διαπολιτισμική ευαισθητοποίηση. Ταυτόχρονα, η διαπολιτισμική συμπεριφορά ενός ατόμου επηρεάζεται από τις γνώσεις και τα συναισθήματά του για τις πολιτισμικές διαφορές και αξίες. Με άλλα λόγια, η διαπολιτισμική επίγνωση και η διαπολιτισμική ευαισθητοποίηση αποτελούν βασική προϋπόθεση για την ανάπτυξη της διαπολιτισμικής αποτελεσματικότητας. Αντίστοιχα, οι τρεις αυτές έννοιες συγκροτούν τα θεμέλια και τα βασικότερα εφόδια τα οποία οδηγούν στην απόκτηση της διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας.

2.5 Μετάφραση και Διαπολιτισμική Επικοινωνία

Η διαπολιτισμική ικανότητα συνιστά, όπως ήδη διαπιστώθηκε, το κλειδί για την κατανόηση και την προώθηση μιας ουσιαστικής επικοινωνίας σε διαπολιτισμικό επίπεδο. Το γεγονός αυτό επομένως την καθιστά απαραίτητο εφόδιο για όλους όσους έρχονται σε επαφή με άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς, ή με άλλα λόγια για όλους όσους συμμετέχουν στη διαπολιτισμική επικοινωνία. Συνήθως η διαφορετική γλώσσα λειτουργεί ως τροχοπέδη στην επαφή και την επικοινωνία μεταξύ ανθρώπων με διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο. Στην περίπτωση αυτή ο ρόλος της μετάφρασης κρίνεται άκρως σημαντικός. Γενικότερα, «στη μετάφραση, ο πομπός και ο δέκτης (ή οι δέκτες) ανήκουν σε διαφορετικές πολιτισμικές ομάδες, δεδομένου ότι μιλούν διαφορετικές γλώσσες» (Nord, 2014, σελ. 19). Η μεταφραστική διαδικασία επομένως, συνιστά μια διαδικασία η οποία στοχεύει στη προώθηση της επικοινωνίας ανάμεσα στα μέλη διαφορετικών πολιτισμικών κοινοτήτων. Όπως διαπιστώνει και ο Davies (2012) επομένως, η σύνδεση μεταξύ μετάφρασης και διαπολιτισμικής επικοινωνίας είναι τόσο προφανής που ίσως να μην χρειάζεται περαιτέρω επεξήγηση.

Αρχικά, η μετάφραση ορίζεται με βάση τη διαπολιτισμική επικοινωνία. Σύμφωνα με τον Qvale (2003, σελ. 154) για παράδειγμα, «η μετάφραση είναι η επικοινωνία

μεταξύ των πολιτισμών». Επίσης οι Álvarez και Carmen-África Vidal (1996, σελ. 5) περιγράφουν τη μετάφραση ως «τη μεταφορά ενός ολόκληρου πολιτισμού σε έναν άλλο», ενώ η Snell-Hornby (1988, σελ. 26) την χαρακτηρίζει ως «ένα διαπολιτισμικό γεγονός». Ακόμα, η Schäffner (1996, σελ. 118, όπως αναφέρεται στους Tomozeiu, Koskinen & D'Arcangelo, 2016), υιοθετώντας την επικοινωνιακή και λειτουργική προσέγγιση, ορίζει τη μετάφραση ως «τη διαδικασία διαπολιτισμικής επικοινωνίας, το τελικό προϊόν της οποίας είναι ένα κείμενο ικανό να λειτουργήσει κατάλληλα εντός συγκεκριμένων καταστάσεων και πλαισίων χρήσης». Η μετάφραση ουσιαστικά αποτελεί μια πράξη η οποία δεν περιορίζεται στην απλή αναπαραγωγή ενός κειμένου από μια γλώσσα σε μια άλλη. Αντίθετα, μεταφέρει ταυτόχρονα όλα τα πολιτισμικά στοιχεία του κειμένου και τα γνωστοποιεί στους αποδέκτες ενός άλλου πολιτισμού, γεγονός που εξασφαλίζει την επαφή των εν λόγω πολιτισμών. Η μετάφραση συνεπώς, μπορεί να οριστεί όχι απλώς ως γλωσσική διαμεσολάβηση, αλλά και ως πολιτισμική διαμεσολάβηση, καθώς προσπαθεί να γεφυρώσει το χάσμα μεταξύ δύο ή περισσότερων πολιτισμών.

Γενικότερα, η σημασία του πολιτισμού στη μεταφραστική διαδικασία άρχισε να γίνεται αντιληπτή κατά τη δεκαετία του 1980 (Seel, 2015). Θεμελιωτές της εν λόγω «πολιτισμικής μεταστροφής στη μεταφρασεολογία» υπήρξαν οι Reiss και Vermeer, οι οποίοι χαρακτήρισαν τη μετάφραση ως «ειδική μορφή διαπολιτισμικής επικοινωνίας» (Reiss & Vermeer, 1991, σελ. 24, όπως αναφέρεται στο Seel, 2015, σελ. 40). Ταυτόχρονα, υποστήριξαν πως ο μεταφραστής λειτουργεί ως γλωσσικός αλλά και ως πολιτισμικός διαμεσολαβητής (Seel, 2015). Αντίστοιχη προσέγγιση ακολουθεί και ο Katan (2004, όπως αναφέρεται στους Tomozeiu, Koskinen & D'Arcangelo, 2016) ο οποίος αναφέρει πως ο κάθε πολιτισμός συνιστά ένα πλαίσιο μέσω του οποίου ερμηνεύονται οι άλλοι πολιτισμοί. Στο πλαίσιο αυτό, αναγνωρίζει και ο ίδιος (ο Katan) τον μεταφραστή ως πολιτισμικό διαμεσολαβητή (Tomozeiu, Koskinen & D'Arcangelo, 2016). Ο μεταφραστής με άλλα λόγια, δεν περιορίζεται μόνο στη μεταφορά ενός κειμένου από τη γλώσσα-πηγή στη γλώσσα-στόχος, αλλά επιχειρεί να εξασφαλίσει την επικοινωνία ανάμεσα σε ανθρώπους που ανήκουν σε διαφορετικούς πολιτισμούς. Ο ρόλος του επομένως έγκειται στη διαμεσολάβηση τόσο μεταξύ γλωσσών όσο και μεταξύ πολιτισμών.

Όσον αφορά το έργο των μεταφραστών ως πολιτισμικοί διαμεσολαβητές, οι Hatim και Mason (1990, σελ. 223) αναφέρουν πως «οι μεταφραστές προσπαθούν να διαχειριστούν τις εκάστοτε πολιτισμικές διαφορές οι οποίες εμποδίζουν τη μεταφορά του νοήματος». Σαφώς και οι πολιτισμοί διαφέρουν μεταξύ τους ως προς τις αξίες, τα έθιμα ή τις κοινωνικοπολιτικές δομές. Εφόσον λοιπόν ο πολιτισμός αντανακλάται μέσω της γλώσσας, εύλογα ορισμένες από τις εν λόγω διαφορές εντοπίζονται στο εκάστοτε προς μετάφραση κείμενο. Η διαμεσολάβηση του μεταφραστή εν προκειμένω κρίνεται αναγκαία ώστε το μήνυμα του κειμένου να καταστεί σαφές στους αποδέκτες, και ταυτόχρονα οι πολιτισμικές διαφορές να γίνουν αντιληπτές και σεβαστές.

Διαπιστώνεται επομένως, πως ανάμεσα στις έννοιες της διαπολιτισμικής επικοινωνίας και της μετάφρασης κυριαρχεί μια ισχυρή σύνδεση. Η μετάφραση δεν χαρακτηρίζεται ως μια αμιγώς γλωσσική διαδικασία, αλλά αποτελεί μια μορφή διαπολιτισμικής επικοινωνίας. Γενικότερα, ο πολιτισμός διαδραματίζει σημαντικό ρόλο κατά τη μεταφραστική διαδικασία. Στο πλαίσιο αυτό, ο μεταφραστής λειτουργεί ως πολιτισμικός διαμεσολαβητής, ο οποίος επιλέγει την κατάλληλη στρατηγική προκειμένου να διαχειριστεί τα πολιτισμικά στοιχεία του κειμένου-πηγή και να τα γνωστοποιήσει στους αναγνώστες ενός άλλου πολιτισμού. Η μετάφραση, με άλλα λόγια, αποτελεί μια γέφυρα, η οποία φέρνει σε επαφή τους πολιτισμούς και προωθεί την επικοινωνία μεταξύ τους.

2.6 Σημασία της Διαπολιτισμικής Επικοινωνιακής Ικανότητας στην Εκπαίδευση των Μεταφραστών

Δεδομένης της σχέσης ανάμεσα στη μετάφραση και τη διαπολιτισμική επικοινωνία, καθώς και του ρόλου που διαδραματίζει ο μεταφραστής ως πολιτισμικός διαμεσολαβητής, η ανάγκη για τη διαπολιτισμική εκπαίδευση των μεταφραστών κρίνεται επιτακτική. Προκειμένου να αντιληφθούν και να διαχειριστούν με τον κατάλληλο τρόπο τα πολιτισμικά στοιχεία του κειμένου-πηγή, οι επίδοξοι μεταφραστές οφείλουν να εκπαιδεύονται και σε ζητήματα που αφορούν τη διαπολιτισμική επικοινωνία. Η μεταφραστική επάρκεια με άλλα λόγια, εξαρτάται και από την επάρκεια όσον αφορά τον πολιτισμό και τη διαπολιτισμικότητα. Στο πλαίσιο αυτό, η μετάφραση συνδέεται ταυτόχρονα και με τη διαπολιτισμική επικοινωνιακή

ικανότητα την οποία ο μεταφραστής, ως ένας από τους φορείς διαπολιτισμικής επικοινωνίας, οφείλει να καλλιεργήσει.

Όσον αφορά επομένως τη διαπολιτισμική ικανότητα σε σχέση με τον μεταφραστή, ο Katan (2009, σελ. 284), υποστηρίζει ότι «η διαπολιτισμική ικανότητα ορίζεται ως η δυνατότητα αντίληψης και διαχείρισης των διαφορών». Διαπολιτισμικά ικανοί με άλλα λόγια, χαρακτηρίζονται οι μεταφραστές οι οποίοι μπορούν να εντοπίσουν τα πολιτισμικά στοιχεία που υπάρχουν στο κείμενο-πηγή και να τα μεταφέρουν με τον κατάλληλο τρόπο στο κείμενο-στόχος ώστε να γίνουν γνωστά και κατανοητά από το αναγνωστικό κοινό. Σαφώς και η διαχείριση των εν λόγω διαφορών προϋποθέτει από τον μεταφραστή να διαθέτει τις απαραίτητες γνώσεις σχετικά με τον εκάστοτε πολιτισμό-πηγή αλλά και τον πολιτισμό-στόχο. Στο πλαίσιο αυτό, η Witte (2000, σελ. 173, όπως αναφέρεται στο Seel, 2015) χρησιμοποιεί τον όρο «Μεταφραστική πολιτισμική επάρκεια». Η Μεταφραστική πολιτισμική επάρκεια, σύμφωνα με τη Witte (2000, σελ. 173, όπως αναφέρεται στο Seel, 2015), ορίζεται ως «η ικανότητα να αποκτά κανείς συνειδητά «γνώσεις» για τον μητρικό και τον ξένο πολιτισμό, με στόχο να προσληφθεί και να παραχθεί δράση με γνώμονα συγκεκριμένο σκοπό και συγκεκριμένο καταστασιακό περιβάλλον για τις (επικοινωνιακές) ανάγκες δύο δρώντων πλευρών που προέρχονται από δύο διαφορετικούς πολιτισμούς». Χαρακτηριστική είναι η χρήση του επιρρήματος «συνειδητά», καθώς τονίζει πως οι πολιτισμικές γνώσεις που καλείται να αποκτήσει ο μεταφραστής πρέπει να είναι αποτέλεσμα συνειδητής απόφασης. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό, με άλλα λόγια να έχει ο ίδιος ο μεταφραστής το κίνητρο και την επιθυμία να αποκτήσει γνώσεις τόσο για τον δικό του πολιτισμό όσο και πολιτισμό του εκάστοτε κειμένου-στόχου, οι οποίες θα τον βοηθήσουν να εξασφαλίσει την επικοινωνία μεταξύ των μελών διαφορετικών πολιτισμικών κοινοτήτων.

Γενικότερα, η καλλιέργεια της διαπολιτισμικής ικανότητας κρίνεται απαραίτητο εφόδιο για τον μεταφραστή ο οποίος ως πολιτισμικός διαμεσολαβητής καλείται να προσεγγίσει τόσο το κείμενο-πηγή όσο και το κείμενο-στόχος και να επιλέξει την κατάλληλη στρατηγική προκειμένου να διαχειριστεί τα μεταφραστικά προβλήματα που προκύπτουν λόγω των πολιτισμικών διαφορών, φέρνοντας ουσιαστικά σε επαφή τους διαφορετικούς πολιτισμούς που συμμετέχουν στην εν λόγω διαπολιτισμική επικοινωνιακή διαδικασία (Tomozeiu, Koskinen & D'Arcangelo, 2016). Σύμφωνα με

την Nord (2014, σελ. 145), τα μεταφραστικά προβλήματα που εντοπίζονται στο εκάστοτε προς μετάφραση κείμενο χωρίζονται σε ορισμένες κατηγορίες. Μια από αυτές, είναι τα πολιτισμικά προβλήματα, τα οποία αφορούν τις πολιτισμικές ιδιαιτερότητες του κειμένου-πηγή και τον τρόπο μεταφοράς τους στο κείμενο-στόχος. Όντας διαπολιτισμικά ικανός, ο μεταφραστής έχει τη δυνατότητα να διαχειριστεί με τον κατάλληλο τρόπο τα πολιτισμικά προβλήματα του εκάστοτε κειμένου, εξασφαλίζοντας την παραγωγή ενός άρτιου μεταφράσματος, το οποίο θα μεταφέρει με σαφήνεια το μήνυμα του πρωτοτύπου. Η διαπολιτισμική ικανότητα με άλλα λόγια, επιτρέπει στον μεταφραστή να επιτελέσει με αποτελεσματικό τρόπο το έργο του, το οποίο έγκειται στην επίλυση των πολιτισμικών μεταφραστικών προβλημάτων και συνεπώς στην προώθηση της διαπολιτισμικής επικοινωνίας ανάμεσα στον πολιτισμό-πηγή και τον πολιτισμό-στόχο.

Από την άλλη πλευρά, η Koskinen (2015) τονίζει τον συναισθηματικό χαρακτήρα της μετάφρασης όσον αφορά τις γλωσσικές επιλογές και τη χρήση της γλώσσας γενικότερα, καθώς η γλώσσα αποτελεί μια έννοια η οποία συνδέεται άμεσα με την ταυτότητα ενός ατόμου και το αίσθημα του ανήκειν. Υποστηρίζει συνεπώς, πως η διαπολιτισμική ευαισθησία κρίνεται απαραίτητη στη μεταφραστική διαδικασία (Koskinen, 2015). Ο μεταφραστής με άλλα λόγια οφείλει να είναι διαπολιτισμικά ευαισθητοποιημένος προκειμένου να σεβαστεί τις πολιτισμικές ιδιαιτερότητες του πρωτοτύπου και να τις μεταφέρει με τον κατάλληλο τρόπο στο μετάφρασμα ώστε να γίνουν αντιληπτές, κατανοητές αλλά και σεβαστές από τους αναγνώστες. Ιδιαίτερη σημαντική κρίνεται και η ενσυναίσθηση, ένα από τα βασικά συστατικά της διαπολιτισμικής ευαισθησίας, καθώς σύμφωνα με την Koskinen (2015) αποτελεί απαραίτητο εφόδιο που επιτρέπει στον μεταφραστή να προβαίνει σε ηθικές και κατάλληλες επιλογές. Η Koskinen (2015) υποστηρίζει επίσης πως η καλλιέργεια της ενσυναίσθησης οφείλει να συμπεριλαμβάνεται στην εκπαίδευση των μεταφραστών, καθώς συνιστά και τη βασική διαφορά ανάμεσα στη μηχανική και την παραδοσιακή μετάφραση (Koskinen, 2015). Γενικότερα, τονίζει πως όσες γνώσεις και δεξιότητες κι αν καλλιεργήσει ο επίδοξος μεταφραστής, η έλλειψη της διαπολιτισμικής ευαισθησίας και της ενσυναίσθησης περιορίζει την πρακτική τους χρήση. Χωρίς το κίνητρο και τη θέληση του ίδιου του μεταφραστή να δράσει ως παράγοντας διαπολιτισμικής επικοινωνίας, οι υπόλοιπες ικανότητες δεν επαρκούν προκειμένου να επιτελέσει επιτυχώς το έργο του. Η διαπολιτισμική ευαισθησία επομένως αποτελεί

μια από τα στοιχεία που οφείλει να αποκτήσει ο μεταφραστής στο πλαίσιο καλλιέργειας της διαπολιτισμικής του ικανότητας.

Γενικότερα, οι Katan, Kelly, Witte και Yarosh (όπως αναφέρεται στους Tomozeiu, Koskinen & D'Arcangelo, 2016) συνοψίζουν πως ένας διαπολιτισμικά ικανός μεταφραστής οφείλει να διαθέτει υψηλό επίπεδο διαπολιτισμικών γνώσεων, συμπεριφορές, δεξιότητες, καθώς και ευελιξία, τα οποία πρέπει να αντανακλώνται μέσα από το έργο του. Δεδομένης της τριπλής σύνθεσης της διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας, σύμφωνα με το μοντέλο των Chen και Starosta (1998), διαπιστώνεται πως η απόκτηση της μεταφραστικής επάρκειας προϋποθέτει την καλλιέργεια και των τριών διαστάσεων. Η διαπολιτισμική ικανότητα που καλούνται να αποκτήσουν οι μεταφραστές με άλλα λόγια, δεν περιορίζεται μόνο στις γνώσεις, αλλά αφορά εξίσου συναισθήματα και συμπεριφορές. Αρχικά ο επίδοξος μεταφραστής οφείλει να διαθέτει πολιτισμικές γνώσεις σχετικά με τον δικό του πολιτισμό αλλά και με τον πολιτισμό του εκάστοτε προς μετάφραση κειμένου. Η απόκτηση της γνώσης αυτής ωστόσο πρέπει να προέρχεται από δική του επιθυμία και κίνητρο. Ταυτόχρονα ο μεταφραστής οφείλει να είναι διαπολιτισμικά ευαισθητοποιημένος απέναντι στις ιδιαιτερότητες κάθε πολιτισμού ώστε να τις διαχειριστεί και να τις μεταφέρει στο μετάφρασμα με σεβασμό και κατανόηση. Η καλλιέργεια της διαπολιτισμικής επίγνωσης και της διαπολιτισμικής ευαισθησίας θεμελιώνουν τη διαπολιτισμική αποτελεσματικότητα του μεταφραστή, τις απαραίτητες δεξιότητες, με άλλα λόγια που θα τον βοηθήσουν να συμβάλλει αποτελεσματικά στην προώθηση της διαπολιτισμικής επικοινωνίας. Συνεπώς, ο τρόπος με τον οποίο κάθε μεταφραστής επιτελεί το έργο του και γενικότερα η στάση του απέναντι στις πολιτισμικές διαφορές αντικατοπτρίζει και τη διαπολιτισμική ικανότητα που διαθέτει.

Η καλλιέργεια της διαπολιτισμικής ικανότητας επομένως, αποτελεί έναν από τους βασικότερους παράγοντες που εξασφαλίζουν τη μεταφραστική επάρκεια. Σε κάθε μεταφραστικό εγχείρημα, ο μεταφραστής λειτουργεί ως ο διαμεσολαβητής ανάμεσα στα μέλη διαφορετικών πολιτισμών. Οφείλει συνεπώς, να γνωρίζει εις βάθος τον πολιτισμό τόσο της γλώσσας αφετηρίας όσο και της γλώσσας στόχου και να σέβεται τις νόρμες που τις διέπουν, προκειμένου να εξασφαλίσει την παραγωγή του κατάλληλου μεταφράσματος, μέσω του οποίου θα επιτευχθεί η επικοινωνία ανάμεσα

σε διαφορετικούς πολιτισμούς. Ταυτόχρονα καλείται να είναι διαπολιτισμικά ευαισθητοποιημένος απέναντι στις πολιτισμικές διαφορές προκειμένου να τις διαχειριστεί και να τις μεταφέρει στο μετάφρασμα με κατανόηση και σεβασμό. Γενικότερα, το έργο ενός μεταφραστή κρίνεται ιδιαίτερα σημαντικό καθώς δεν περιορίζεται στη μεταφορά ενός κειμένου από μια γλώσσα σε μια άλλη, αλλά προωθεί την επαφή και την επικοινωνία μεταξύ ατόμων από διαφορετικούς πολιτισμούς, η οποία ενδεχομένως υπό άλλες συνθήκες να ήταν αδύνατη. Μέσω της μετάφρασης, τα πολιτισμικά στοιχεία μιας χώρας γνωστοποιούνται σε μια άλλη, γεγονός που γεφυρώνει το χάσμα ανάμεσα στους πολιτισμούς. Στο πλαίσιο αυτό επομένως, η απόκτηση της διαπολιτισμικής ικανότητας και γενικότερα η διαπολιτισμική εκπαίδευση των μεταφραστών κρίνεται αναγκαία, καθώς ενισχύει τον ρόλο του μεταφραστή ως φορέα της διαπολιτισμικής επικοινωνίας.

2.7 Σύνοψη Κεφαλαίου και Συμπεράσματα

Το παρόν κεφάλαιο εστίασε κυρίως στην περιγραφή του εννοιολογικού πλαισίου της Διαπολιτισμικής Επικοινωνιακής Ικανότητας, συμπεριλαμβανομένων ποικίλων ορισμών και θεωρητικών προσεγγίσεων. Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε και στην έννοια της Διαπολιτισμικής Ευαισθησίας που αποτελεί έναν καθοριστικό παράγοντα αλλά και ένα από τα βασικότερα συστατικά στοιχεία της Διαπολιτισμικής Επικοινωνιακής Ικανότητας. Έπειτα, μελετήθηκε η σχέση ανάμεσα στη μετάφραση και τη διαπολιτισμική επικοινωνία, αλλά και ο ρόλος του μεταφραστή ως πολιτισμικός διαμεσολαβητής. Τέλος, κατέστη σαφής η σημασία της καλλιέργειας της διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας από τους επίδοξους μεταφραστές.

Γενικότερα, το κεφάλαιο αυτό συγκροτεί το θεωρητικό πλαίσιο στο οποίο βασίστηκε η παρούσα εργασία. Εν συνεχεία, παρατίθενται οι μεθοδολογικές μέθοδοι που ακολουθήθηκαν, και έπειτα παρουσιάζονται και αναλύονται τα πορίσματα της έρευνας. Πιο συγκεκριμένα, στο επόμενο κεφάλαιο (Κεφάλαιο 3) περιγράφεται αναλυτικά η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε στην παρούσα έρευνα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

3.1 Εισαγωγή

Στο προηγούμενο κεφάλαιο (Κεφάλαιο 2), παρουσιάστηκε η βιβλιογραφική ανασκόπηση και γενικότερα το θεωρητικό υπόβαθρο που διέπει την παρούσα έρευνα. Το παρόν κεφάλαιο εστιάζει στη μεθοδολογία της έρευνας. Με άλλα λόγια, περιγράφεται και αιτιολογείται η επιλογή της μεθοδολογίας που ακολουθήθηκε στην εν λόγω έρευνα. Όπως αναφέρεται στο εισαγωγικό κεφάλαιο (Κεφάλαιο 1), βασικός στόχος της έρευνας αποτελεί ο προσδιορισμός του βαθμού διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας που διαθέτουν οι προπτυχιακοί φοιτητές της κατεύθυνσης μετάφρασης του Τμήματος Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης και Διερμηνείας. Ουσιαστικά η έρευνα αποσκοπεί στη συλλογή πληροφοριών και την παραγωγή αποτελεσμάτων τα οποία θα απεικονίζουν την κατάσταση που επικρατεί όσον αφορά τα υπό εξέταση ερευνητικά ερωτήματα. Πιο συγκεκριμένα, υπενθυμίζεται ότι τα ερευνητικά ερωτήματα της παρούσας έρευνας διατυπώνονται ως εξής:

1. Σε ποιο βαθμό οι προπτυχιακοί φοιτητές της κατεύθυνσης μετάφρασης του Τμήματος Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης και Διερμηνείας διαθέτουν διαπολιτισμική επικοινωνιακή ικανότητα;
2. Αναγνωρίζουν οι φοιτητές μετάφρασης τη σημασία της διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας για το επάγγελμά τους;
3. Θεωρούν οι φοιτητές μετάφρασης πως λαμβάνουν επαρκή εκπαίδευση σε θέματα διαπολιτισμικής επικοινωνίας;

Το πρώτο ερώτημα, όπως αναφέρεται στο πρώτο κεφάλαιο, επιχειρεί να προσδιορίσει τον βαθμό στο οποίο οι φοιτητές μετάφρασης είναι διαπολιτισμικά ικανοί, σύμφωνα με τις απαντήσεις που έδωσαν συμπληρώνοντας το ερωτηματολόγιο. Το δεύτερο ερώτημα επιδιώκει να μελετήσει κατά πόσο οι φοιτητές μετάφρασης αναγνωρίζουν τη σημασία της καλλιέργειας της διαπολιτισμικής ικανότητας για το επάγγελμα και την επάρκεια ενός μεταφραστή. Τέλος, το τρίτο ερώτημα διερευνά τη γνώμη των φοιτητών μετάφρασης όσον αφορά την εκπαίδευση που τους παρέχει το Τμήμα Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης και Διερμηνείας σε θέματα διαπολιτισμικής επικοινωνίας.

Στο παρόν κεφάλαιο συνεπώς, παρουσιάζονται λεπτομερώς οι στρατηγικές έρευνας που υιοθετήθηκαν με σκοπό την απάντηση των εν λόγω ερωτημάτων καθώς και τη διεξαγωγή συμπερασμάτων. Αρχικά παρατίθεται το είδος της έρευνας. Στη συνέχεια περιγράφεται το εργαλείο που χρησιμοποιήθηκε για τη συλλογή των δεδομένων (ερωτηματολόγιο) και αιτιολογείται η επιλογή του. Τέλος, δίνονται στοιχεία σχετικά με τους συμμετέχοντες, οι οποίοι αποτελούν το δείγμα της έρευνας.

3.2 Μεθοδολογία έρευνας

Παρατηρείται πως ορισμένες μελέτες (Bhawuk & Brislin, 1992; Hammer & Bennett, 1998) που αφορούν τη διαπολιτισμική επικοινωνιακή ικανότητα εστιάζουν στη μέτρηση των διαστάσεων της, της διαπολιτισμικής ευαισθησίας για παράδειγμα, και επιλέγουν τη ποσοτική προσέγγιση καθώς και τη χρήση εργαλείων σχεδιασμένων να αξιολογούν τις εν λόγω διαστάσεις. Αντίστοιχα, η παρούσα έρευνα ακολουθεί την ποσοτική προσέγγιση και γενικότερα τη μεθοδολογία της ποσοτικής έρευνας. Πιο συγκεκριμένα, υιοθετείται η δειγματοληπτική μέθοδος (survey research), η οποία μέσα από τη μελέτη ενός δείγματος, στοχεύει στη γενίκευση του πληθυσμού (Babbie, 1990, όπως αναφέρεται στον Cresswell, 2009). Στο πλαίσιο αυτό, διεξήχθη μια επιστημονική έρευνα με σκοπό την αριθμητική περιγραφή του βαθμού διαπολιτισμικής ευαισθησίας των προπτυχιακών φοιτητών της κατεύθυνσης μετάφρασης του Τμήματος Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης και Διερμηνείας. Υπενθυμίζεται πως η διαπολιτισμική ευαισθησία αποτελεί βασικό συστατικό της διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας (Κεφάλαιο 2). Η μελέτη ωστόσο εστίασε μόνο στους πρωτοετείς και τεταρτοετείς φοιτητές, προκειμένου να συγκριθεί ο βαθμός διαπολιτισμικής ευαισθησίας που διέθεταν στην αρχή και στο τέλος των σπουδών τους. Μέσω της εν λόγω σύγκρισης, επιχειρείται να αναδειχθεί η συμβολή και ο ρόλος του Τμήματος Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης και Διερμηνείας στη διαπολιτισμική εκπαίδευση των φοιτητών μετάφρασης, γεγονός που σχετίζεται σημαντικά με το τρίτο ερευνητικό ερώτημα της παρούσας μελέτης.

Η προαναφερθείσα προσέγγιση (ποσοτική έρευνα) επομένως, υιοθετήθηκε προκειμένου να εκπληρωθούν οι σκοποί και να δοθούν απαντήσεις στις ερευνητικές ερωτήσεις που τίθενται στην εν λόγω μελέτη.

3.3 Ερευνητικά Εργαλεία: Ερωτηματολόγιο

Στην παρούσα έρευνα, βασικό εργαλείο για τη συλλογή των δεδομένων αποτελεί το ερωτηματολόγιο. Πιο συγκεκριμένα, επιλέχθηκε ένα ευρέως γνωστό και καθιερωμένο εργαλείο: η Κλίμακα Διαπολιτισμικής Ευαισθησίας. Πρόκειται για το όργανο που ανέπτυξαν οι Chen και Starosta (2000) με στόχο την αξιολόγηση και τη μέτρηση της διαπολιτισμικής ευαισθησίας και κατ' επέκταση της διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας, καθώς, όπως έχει αναφερθεί στη βιβλιογραφική ανασκόπηση (Κεφάλαιο 2), η διαπολιτισμική ευαισθησία συνιστά ένα από τα βασικότερα συστατικά και έναν από τους σημαντικότερους παράγοντες που εξασφαλίζουν τη διαπολιτισμική επικοινωνιακή ικανότητα.

Η Κλίμακα Διαπολιτισμικής Ευαισθησίας επομένως, επιλέχθηκε κυρίως επειδή λαμβάνει υπόψη όλες τις διαστάσεις της διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας. Σύμφωνα με τους Chen και Starosta (2000, σελ. 12), «τα αποτελέσματα από τη χρήση της κλίμακας έδειξαν πως τα διαπολιτισμικά ευαίσθητα άτομα ήταν περισσότερο αποτελεσματικά στις διαπολιτισμικές αλληλεπιδράσεις, ενώ ταυτόχρονα επιδείκνυαν μια θετικότερη στάση απέναντι στη διαπολιτισμική επικοινωνία». Συνεπώς, μέσα από την αξιολόγηση της διαπολιτισμικής ευαισθησίας, μελετάται ταυτόχρονα και η ικανότητα των ατόμων να επικοινωνούν και να αλληλεπιδρούν με άτομα διαφορετικών πολιτισμών.

Εξίσου σημαντικός λόγος που οδήγησε στην επιλογή της εν λόγω κλίμακας αποτελεί η αξιοπιστία και η εγκυρότητα της, καθώς η βιβλιογραφία υποστηρίζει πως πρόκειται για ένα αξιόπιστο εργαλείο. Αρχικά, οι Chen και Starosta (2000) χαρακτηρίζουν την Κλίμακα Διαπολιτισμικής Ευαισθησίας ως ένα όργανο με ισχυρή αξιοπιστία και κατάλληλη συντρέχουσα (ή ταυτόχρονη) εγκυρότητα. Η αξιοπιστία και η εγκυρότητα της κλίμακας διαπιστώθηκε επίσης από τους Frintz κ.α. (2002), οι οποίοι την χρησιμοποίησαν για τη μελέτη της διαπολιτισμικής ευαισθησίας μιας ομάδας Γερμανών φοιτητών. Αντίστοιχα, οι Peng κ.ά. (2005) οι οποίοι χρησιμοποίησαν την κλίμακα για τη μελέτη της διαπολιτισμικής ευαισθησίας Κινέζων και Ταϊλανδών υπηκόων, ανέφεραν πως πρόκειται για ένα αξιόπιστο εργαλείο.

Η χρήση της κλίμακας στην έρευνα των Frintz κ.α. (2002), αναδεικνύει άλλο ένα βασικό πλεονέκτημα του συγκεκριμένου οργάνου. Το όργανο των Chen και Starosta

δεν ενισχύει τις πολιτισμικές προκαταλήψεις. Αντίθετα, όπως διαπιστώνουν οι Frintz κ.ά. (2002), πρόκειται για ένα εργαλείο το οποίο ευνοεί τις γενικές πολιτισμικές προσεγγίσεις (culture-general approach), οι οποίες αφορούν γενικά χαρακτηριστικά που εντοπίζονται σε κάθε πολιτισμό. Η κλίμακα με άλλα λόγια, εφαρμόστηκε σε ένα διαφορετικό πολιτισμικό πλαίσιο (σε Γερμανούς φοιτητές) και παρέμεινε αξιόπιστη. Αξίζει να σημειωθεί ωστόσο, πως οι ερευνητές (Frintz κ.ά., 2002) επεσήμαναν το περιθώριο βελτίωσης του εργαλείου, γεγονός που δεν υποδαυλίζει την ποιότητα του, αλλά υπενθυμίζει πως κάθε όργανο έχει αδυναμίες και υπόκειται σε επιστημονικό έλεγχο.

Η κλίμακα των Chen και Starosta είναι ένα ερωτηματολόγιο 24 αντικειμένων (ερωτήσεων – δηλώσεων), το οποίο οι ερωτηθέντες συμπληρώνουν μέσω μιας κλίμακας Likert πέντε διαβαθμίσεων, που κυμαίνονται από το «διαφωνώ απόλυτα» έως το «συμφωνώ απόλυτα», ανάλογα με τον βαθμό που συμφωνούν ή διαφωνούν με την εκάστοτε ερώτηση-δήλωση. Στόχος των Chen και Starosta (2000) είναι η αξιολόγηση της διαπολιτισμικής ευαισθησίας. Στο πλαίσιο αυτό, τόσο η εμπειρική κατασκευή όσο και η επικύρωση της κλίμακας διεξήχθησαν σε τρία στάδια. Αρχικά, πραγματοποιήθηκε μια προκαταρκτική μελέτη (pre-study) με στόχο την ανάπτυξη στοιχείων αντίστοιχων με την έννοια της διαπολιτισμικής ευαισθησίας. Ακολούθησε η δοκιμή του μοντέλου με χρήση ανάλυσης παραγόντων (factor analysis). Τέλος, η κλίμακα διαπολιτισμικής ευαισθησίας αξιολογήθηκε ως προς τη συντρέχουσα (ή ταυτόχρονη) εγκυρότητα (Chen & Starosta, 2000).

Πιο συγκεκριμένα, προκειμένου να μειωθεί ο αριθμός των στοιχείων της κλίμακας, 168 Αμερικανοί φοιτητές επικοινωνιακών σπουδών κλήθηκαν να συμπληρώσουν την αρχική μορφή του ερωτηματολογίου που περιελάμβανε 73 ερωτήσεις-δηλώσεις. Τα δεδομένα που προέκυψαν υποβλήθηκαν σε ανάλυση παραγόντων με αποτέλεσμα τη μειωμένη έκδοση της κλίμακας με 44 στοιχεία. Έπειτα από περαιτέρω αναλύσεις αλλά και κατόπιν αξιολόγησης της συντρέχουσας εγκυρότητας της κλίμακας συγκριτικά με συναφή αξιόπιστα όργανα, προέκυψε ένα ερωτηματολόγιο 24 ερωτήσεων καθεμία από τις οποίες αντιπροσωπεύει έναν από τους 5 παράγοντες διαπολιτισμικής ευαισθησίας.

Ο πρώτος παράγοντας ονομάζεται «Συμμετοχή στην Αλληλεπίδραση» (Interaction Engagement), αντιστοιχεί στο αίσθημα της συμμετοχής στη διαπολιτισμική

επικοινωνία και περιλαμβάνει τις ερωτήσεις 1, 11, 13, 21, 22, 23 και 24. Στον παράγοντα «Σεβασμός για τις Πολιτισμικές Διαφορές» (Respect for Cultural Differences), ο οποίος αναφέρεται στον τρόπο με τον οποίο οι συμμετέχοντες αντιλαμβάνονται και ανέχονται τον πολιτισμό και τη γνώμη των ατόμων με τα οποία αλληλεπιδρούν, ανήκουν οι ερωτήσεις 2, 7, 8, 16, 18 και 20. Οι ερωτήσεις 3, 4, 5, 6 και 10 αφορούν την «Αυτοπεποίθηση κατά την Αλληλεπίδραση» (Interaction Confidence), την αυτοπεποίθηση με άλλα λόγια που αισθάνεται ο εκάστοτε συμμετέχων όταν βρίσκεται σε ένα διαπολιτισμικό περιβάλλον, ενώ τα αντικείμενα 9, 12 και 15 ανήκουν στην «Απόλαυση κατά την Αλληλεπίδραση» (Interaction Enjoyment), τη θετική ή αρνητική στάση των συμμετεχόντων απέναντι στη διαπολιτισμική επικοινωνία. Τέλος, ο πέμπτος παράγοντας ονομάζεται «Προσοχή κατά την Αλληλεπίδραση» (Interaction Attentiveness), αντιστοιχεί στην προσπάθεια που καταβάλλουν οι συμμετέχοντες προκειμένου να κατανοήσουν όλα όσα συμβαίνουν κατά τη διάρκεια της διαπολιτισμικής αλληλεπίδρασης, και περιλαμβάνει τις δηλώσεις 14, 17 και 19. Ορισμένα παραδείγματα των ερωτήσεων της Κλίμακας Διαπολιτισμικής Ευαισθησίας περιλαμβάνουν δηλώσεις όπως «Απολαμβάνω να αλληλεπιδρώ με άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς» και «Σέβομαι τις αξίες των ανθρώπων από διαφορετικούς πολιτισμούς».

Σημειώνεται πως οι ερωτήσεις 2, 4, 7, 9, 12, 15, 18, 20 και 22 υπέστησαν αντίστροφη κωδικοποίηση πριν την άθροιση των 24 στοιχείων. Επίσης, αναφέρεται πως η Κλίμακα Διαπολιτισμικής Ευαισθησίας μεταφράστηκε στην ελληνική γλώσσα προκειμένου να διευκολυνθεί η διαδικασία της έρευνας και οι συμμετέχοντες να κατανοήσουν πλήρως το νόημα της εκάστοτε ερώτησης-δήλωσης. Ακόμα, προστέθηκαν έξι επιπλέον ερωτήσεις (25-30), οι οποίες συγκρότησαν τον έκτο (25-27) και έβδομο (28-30) παράγοντα αντίστοιχα, με σκοπό να δοθούν περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το δεύτερο και το τρίτο ερευνητικό ερώτημα. Τέλος, οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να απαντήσουν σε μια σειρά από ερωτήσεις (1-12) που αφορούν δημογραφικά δεδομένα, ώστε να ληφθούν υπόψη ορισμένες βασικές πληροφορίες και παράγοντες οι οποίοι ενδέχεται να επηρεάζουν τον βαθμό διαπολιτισμικής ευαισθησίας του εκάστοτε συμμετέχοντα. Οι εν λόγω ερωτήσεις αφορούν το φύλο, την ηλικία, το έτος σπουδών, τον αριθμό ομιλούμενων ξένων γλωσσών, τον αριθμό μητρικών γλωσσών, την ταξιδιωτική εμπειρία, καθώς και την επιμόρφωση των συμμετεχόντων σε θέματα διαπολιτισμικής επικοινωνίας.

Ο σύνδεσμος (link) του ερωτηματολογίου της έρευνας, το οποίο συντάχθηκε με τη μορφή google forms, απεστάλη στους συμμετέχοντες ηλεκτρονικά, μέσω του ακαδημαϊκού τους email. Πριν τη διανομή του, εφαρμόστηκε πιλοτικά σε 5 απόφοιτους της κατεύθυνσης της μετάφρασης του Τμήματος Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης και Διερμηνείας (οι απαντήσεις των οποίων αποκλείστηκαν από την έρευνα), για την αντιμετώπιση τυχόν γλωσσικών ή εννοιολογικών ζητημάτων. Οι ερωτηθέντες ανέφεραν πως δεν αντιμετώπισαν καμία δυσκολία ως προς τη διατύπωση των δηλώσεων και γενικότερα ως προς τη χρήση της γλώσσας. Ως εκ τούτου, η έρευνα διεξήχθη με τη μετάφραση της κλίμακας στην ελληνική γλώσσα και χωρίς την ανάγκη για περαιτέρω διευκρινίσεις σχετικά με το περιεχόμενο των δηλώσεων.

3.4 Συμμετέχοντες

Προκειμένου να δοθούν απαντήσεις στα ερευνητικά ερωτήματα, 71 φοιτητές της κατεύθυνσης μετάφρασης του Τμήματος Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης και Διερμηνείας κλήθηκαν να συμπληρώσουν το ερωτηματολόγιο που προσαρμόστηκε για τους σκοπούς της παρούσας έρευνας. Πιο συγκεκριμένα, όσον αφορά το είδος του δείγματος και γενικότερα τη διαδικασία επιλογής των συμμετεχόντων, σημειώνεται ότι στη παρούσα έρευνα το δείγμα είναι μη τυχαίο (δείγμα ευκολίας) (non probability sample/convenient sample) (Babbie, 1990, όπως αναφέρεται στον Cresswell, 2009). Πρόκειται ουσιαστικά για το δείγμα όπου η επιλογή των συμμετεχόντων δεν είναι τυχαία, αλλά προκύπτει με βάση τη διαθεσιμότητα και την ευκολία (Babbie, 1990, όπως αναφέρεται στον Cresswell, 2009). Σημειώνεται ωστόσο πως στην παρούσα έρευνα δεν πραγματοποιήθηκε διαστρωμάτωση (stratification) του πληθυσμού πριν την επιλογή του δείγματος. Μοναδικά κριτήρια για την επιλογή των συμμετεχόντων αποτέλεσαν η κατεύθυνση και το έτος σπουδών, καθώς η έρευνα αφορά τους φοιτητές του πρώτου και τέταρτου έτους της κατεύθυνσης της μετάφρασης (διευκρινίζεται πως στο Τμήμα υπάρχουν δύο κατευθύνσεις: η κατεύθυνση της μετάφρασης και η κατεύθυνση της διερμηνείας). Στόχος της επιλογής του πρώτου και τέταρτου έτους αποτελεί η απόπειρα μελέτης του βαθμού διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας των φοιτητών στην αρχή και στο τέλος της φοίτησης τους στο Τμήμα Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης και Διερμηνείας (συνολικά 4 έτη φοίτησης). Με άλλα λόγια, συγκρίνοντας το επίπεδο διαπολιτισμικής ικανότητας των

πρωτοετών με των τεταρτοετών φοιτητών αντανακλάται και ο ρόλος του Τμήματος Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης και Διερμηνείας όσον αφορά την εκπαίδευση των φοιτητών σε θέματα διαπολιτισμικής επικοινωνίας, γεγονός που σχετίζεται άμεσα με το τρίτο ερευνητικό ερώτημα της παρούσας μελέτης. Σημειώνεται επίσης πως τα ερωτηματολόγια συμπληρώθηκαν από τους φοιτητές κατά το εαρινό εξάμηνο.

Η επικοινωνία με τους συμμετέχοντες εξασφαλίστηκε –όπως προαναφέρθηκε– ηλεκτρονικά. Συγκεκριμένα, ο σύνδεσμος με το ερωτηματολόγιο στάλθηκε στα ακαδημαϊκά email των φοιτητών, οι οποίοι έλαβαν ορισμένες βασικές πληροφορίες σχετικά με την έρευνα, χωρίς ωστόσο να γνωστοποιηθεί ο πραγματικός της σκοπός έρευνας προκειμένου να μην επηρεαστούν οι απαντήσεις τους. Ταυτόχρονα, ενημερώθηκαν σχετικά με την ανωνυμία του ερωτηματολογίου και την εμπιστευτικότητα των αποτελεσμάτων, τα οποία χρησιμοποιήθηκαν αυστηρά και μόνο για τη στατιστική ανάλυση και τη διεξαγωγή συμπερασμάτων της έρευνας. Επισημάνθηκε επίσης ότι έχουν το δικαίωμα να αποχωρήσουν από την έρευνα οποιαδήποτε στιγμή το επιθυμήσουν. Τέλος, στους συμμετέχοντες δόθηκαν στοιχεία επικοινωνίας (email) του επιστημονικά υπεύθυνου προκειμένου να επικοινωνήσουν μαζί του για τυχόν περαιτέρω πληροφορίες και διευκρινίσεις σχετικά με την έρευνα.

3.5 Στατιστική Ανάλυση

Για τη στατιστική ανάλυση των δεδομένων που προέκυψαν από την παρούσα έρευνα χρησιμοποιήθηκε το στατιστικό πρόγραμμα SPSS 26 (Statistical Package for the Social Sciences). Πρόκειται για ένα αρκετά διαδεδομένο εργαλείο το οποίο χρησιμοποιείται κυρίως σε ποσοτικές έρευνες ως βοήθημα για την καταχώρηση και την επεξεργασία δεδομένων, και εν συνεχεία την διεξαγωγή των πορισμάτων. ευρημάτων. Πιο συγκεκριμένα, στη παρούσα έρευνα μέσω του εν λόγω προγράμματος πραγματοποιήθηκε ανάλυση συχνοτήτων, σύγκριση μέσων όρων (T-test) και ανάλυση πολλαπλής παλινδρόμησης (ερμηνεύοντας τα αντίστοιχα παλινδρομικά μοντέλα).

3.6 Σύνοψη Κεφαλαίου και Συμπεράσματα

Το παρόν κεφάλαιο εστίασε στην περιγραφή της μεθοδολογίας που ακολουθήθηκε για τη συλλογή των απαραίτητων δεδομένων μέσω των οποίων θα δοθούν απαντήσεις

στα ερωτήματα της παρούσας έρευνας. Η μελέτη διεξήχθη μέσω της ποσοτικής έρευνας και το ερωτηματολόγιο, το οποίο χρησιμοποιήθηκε ως ερευνητικό εργαλείο επιλέχθηκε με σκοπό την απόκτηση ποσοτικών (στατιστικών) αποτελεσμάτων. Τέλος, στο εν λόγω κεφάλαιο παρουσιάστηκε λεπτομερώς το δείγμα αλλά και ο τρόπος διεξαγωγής της έρευνας.

Τα πορίσματα που προέκυψαν από την παρούσα έρευνα θα αναλυθούν στο επόμενο κεφάλαιο (Κεφάλαιο 4).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

4.1 Εισαγωγή

Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάζονται λεπτομερώς τα αποτελέσματα που προέκυψαν από τη διεξαγωγή της παρούσας έρευνας (βλ. Παράρτημα 1 για λεπτομερή παρουσίαση όλων των στατιστικών ευρημάτων). Τα εν λόγω αποτελέσματα αφορούν τα επιστημονικά ερωτήματα που τίθενται στην παρούσα μελέτη, βασικός στόχος των οποίων είναι η αξιολόγηση του βαθμού διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας που διαθέτουν οι φοιτητές του Τμήματος Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης και Διερμηνείας.

Αρχικά παρατίθενται τα αποτελέσματα που αντιστοιχούν στους 5 παράγοντες διαπολιτισμικής ευαισθησίας (σύμφωνα με την Κλίμακα Διαπολιτισμικής Ευαισθησίας των Chen & Starosta (2000), στην οποία βασίζεται το ερωτηματολόγιο της μελέτης): Συμμετοχή στην Αλληλεπίδραση, Σεβασμός για τις Πολιτισμικές Διαφορές, Αυτοπεποίθηση κατά την Αλληλεπίδραση, Απόλαυση κατά την Αλληλεπίδραση και Προσοχή κατά την Αλληλεπίδραση. Έπειτα, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα που σχετίζονται με τις επιπλέον ερωτήσεις που προστέθηκαν στο ερωτηματολόγιο και αφορούν την άποψη των συμμετεχόντων αναφορικά με την αξία της διαπολιτισμικής ικανότητας στο επάγγελμα του μεταφραστή, καθώς και τη συμβολή του Τμήματος Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης και Διερμηνείας στην καλλιέργεια της διαπολιτισμικής ικανότητας (δεύτερο και τρίτο ερευνητικό ερώτημα, αντίστοιχα). Στη συνέχεια, ακολουθεί η περιγραφή των αποτελεσμάτων ως προς τα δημογραφικά στοιχεία του ερωτηματολογίου. Τέλος, παρατίθενται τα αποτελέσματα που προέκυψαν μέσω της σύγκρισης των απαντήσεων των πρωτοετών και τεταρτοετών φοιτητών, με σκοπό να μελετηθούν οι διαφορές μεταξύ των δυο ετών ως προς τον βαθμό διαπολιτισμικής ευαισθησίας. Στο σημείο αυτό αξίζει να αναφερθεί ότι τα διαγράμματα που παρατίθενται τόσο στο παρόν κεφάλαιο όσο και στο παράρτημα απεικονίζουν τα ποσοστά χωρίς να περιέχουν ξεχωριστά τα ποσοστά που δεν απάντησαν οι φοιτητές.

4.2 Παράγοντες Διαπολιτισμικής Ευαισθησίας

Το ερωτηματολόγιο της παρούσας έρευνας, το οποίο βασίστηκε στη Κλίμακα Διαπολιτισμικής Ευαισθησίας των Chen & Starosta (2000) αποτελείται από 24 ερωτήσεις, καθεμία από τις οποίες αντιπροσωπεύει έναν από τους 5 παράγοντες διαπολιτισμικής ευαισθησίας. Παρακάτω παρουσιάζονται λεπτομερώς τα αποτελέσματα που προέκυψαν από την έρευνα για τον εκάστοτε παράγοντα διαπολιτισμικής ευαισθησίας.

4.2.1 Συμμετοχή στην Αλληλεπίδραση

Ο πρώτος παράγοντας ονομάζεται «Συμμετοχή στην Αλληλεπίδραση» (Interaction Engagement), αντιστοιχεί στο αίσθημα της συμμετοχής στη διαπολιτισμική επικοινωνία και περιλαμβάνει τις ερωτήσεις 1, 11, 13, 21, 22, 23 και 24.

Τα αποτελέσματα δείχνουν πως οι φοιτητές συμμετέχουν ενεργά κατά τη διάρκεια μιας διαπολιτισμικής αλληλεπίδρασης. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με τον Πίνακα 1, διαπιστώνεται ότι στην πρόταση «Απολαμβάνω να αλληλεπιδρώ με άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς», 55 (77,5%) από τους 71 συμμετέχοντες δήλωσαν ότι συμφωνούν απόλυτα, 13 (18,3%) δήλωσαν ότι συμφωνούν, 2 (2,8%) δήλωσαν «Δεν Είμαι Βέβαιος / Βέβαιη», ενώ 1 συμμετέχων (1,4%) δεν δήλωσε κάποια απάντηση. Σχετικά με την πρόταση «Συνηθίζω να περιμένω κάποιο χρονικό διάστημα πριν να σχηματίσω άποψη για τους συνομιλητές μου που προέρχονται από διαφορετικούς πολιτισμούς.», 2 μόνο συμμετέχοντες (2,8%) δήλωσαν ότι διαφωνούν απόλυτα και 6 (8,5%) ότι διαφωνούν. Οι 11 (15,5%) ανέφεραν ότι δεν είναι βέβαιοι, οι 34 (47,9%) ότι συμφωνούν και οι 18 (25,4%) ότι συμφωνούν απόλυτα. Όσον αφορά τη δήλωση «Είμαι ανοιχτόμυαλος / ανοιχτόμυαλη απέναντι στα άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς», 29 συμμετέχοντες (40,8%) δήλωσαν ότι συμφωνούν και οι υπόλοιποι 42 (59,2%) δήλωσαν ότι συμφωνούν απόλυτα. Σχετικά με τη δήλωση «Κατά την αλληλεπίδραση μας, συνήθως ανταποκρίνομαι θετικά στους συνομιλητές μου από διαφορετικούς πολιτισμούς.», 4 συμμετέχοντες (5,6%) ανέφεραν ότι δεν είναι βέβαιοι, 28 (39,4%) δήλωσαν ότι συμφωνούν, ενώ η πλειοψηφία (52,1%) δήλωσε ότι συμφωνεί απόλυτα. Ωστόσο 2 συμμετέχοντες (2,8%) δεν έδωσαν απάντηση. Όσον αφορά την πρόταση «Αποφεύγω τις καταστάσεις όπου πρέπει να συναναστραφώ με

άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς.» η πλειοψηφία (53,5%) των συμμετεχόντων δήλωσε ότι διαφωνεί απόλυτα. Ακόμη, στην ερώτηση «Συνήθως εκδηλώνω την κατανόηση μου στον συνομιλητή μου που προέρχεται από διαφορετικό πολιτισμό, μέσω της λεκτικής ή της μη λεκτικής επικοινωνίας.» οι περισσότεροι συμμετέχοντες (52,1%) δήλωσαν ότι συμφωνούν απόλυτα, ενώ 1 (1,4%) δεν απάντησε. Τέλος, στη δήλωση «Αισθάνομαι ευχάριστα με τις πολιτισμικές διαφορές που έχουμε ο συνομιλητής μου και εγώ.», μόνο 1 συμμετέχων (1,4%) ανέφερε ότι διαφωνεί, ενώ η πλειοψηφία (46,5%) δήλωσε ότι συμφωνεί απόλυτα.

	Διαφωνώ Απόλυτα		Διαφωνώ		Δεν Είμαι Βέβαιος / Βέβαιη		Συμφωνώ		Συμφωνώ Απόλυτα			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	M.O.	T.A.
1. Απολαμβάνω να αλληλεπιδρώ με άτομα από διαφορετικούς	0	0	0	0	2	2.8	13	18.3	55	77.5	4.76	0.494
11. Συνηθίζω να περιμένω κάποιο χρονικό διάστημα πριν να σχηματίσω άποψη για τους συνομιλητές μου που προέρχονται από διαφορετικούς πολιτισμούς.	2	2.8	6	8.5	11	15.5	34	47.9	18	25.4	3.85	0.995
13. Είμαι ανοιχτόμυαλος/ανοιχτόμυαλη απέναντι στα άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς.	0	0	0	0	0	0	29	40.8	42	59.2	4.59	0.495
21. Κατά την αλληλεπίδραση μας, συνήθως ανταποκρίνομαι θετικά στους συνομιλητές μου από διαφορετικούς πολιτισμούς.	0	0	0	0	4	5.6	28	39.4	37	52.1	4.48	0.609
22. Αποφεύγω τις καταστάσεις όπου πρέπει να συναναστραφώ με άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς.	38	53.5	26	36.6	3	4.2	2	2.8	1	1.4	1.60	0.824
23. Συνήθως εκδηλώνω την κατανόηση μου στον συνομιλητή μου που προέρχεται από διαφορετικό πολιτισμό, μέσω της λεκτικής ή της μη λεκτικής επικοινωνίας.	0	0	0	0	3	4.2	30	42.3	37	52.1	4.49	0.583

24. Αισθάνομαι ευχάριστα με τις πολιτισμικές διαφορές που έχουμε ο συνομιλητής μου και εγώ.	0	0	1	1.4	9	12.7	27	38	33	46.5	4.31	0.753
---	---	---	---	-----	---	------	----	----	-----------	-------------	-------------	-------

Πίνακας 1: Συμμετοχή στην Αλληλεπίδραση

4.2.2 Σεβασμός για τις Πολιτισμικές Διαφορές

Ακολουθεί ο παράγοντας με τίτλο «Σεβασμός για τις Πολιτισμικές Διαφορές» (Respect for Cultural Differences), ο οποίος αντιστοιχεί στον σεβασμό και την ανοχή απέναντι σε διαφορετικούς πολιτισμούς, και περιλαμβάνει τις ερωτήσεις 2, 7, 8, 16, 18 και 20.

Σύμφωνα με τον Πίνακα 2, διαπιστώνεται πως οι περισσότεροι συμμετέχοντες σέβονται τη συμπεριφορά, τις αξίες και τη γνώμη των ατόμων από διαφορετικούς πολιτισμούς. Χαρακτηριστικές είναι οι απαντήσεις που δόθηκαν στις δηλώσεις «Σέβομαι τους τρόπους συμπεριφοράς των ατόμων από διαφορετικούς πολιτισμούς.» και «Δεν θα δεχόμουν τις απόψεις των ατόμων από διαφορετικούς πολιτισμούς.», όπου η πλειοψηφία των συμμετεχόντων δήλωσε ότι συμφωνεί απόλυτα (57,7%) και διαφωνεί απόλυτα (74,6%), αντίστοιχα. Ωστόσο, αξίζει να σημειωθεί πως στη πρόταση «Σέβομαι τις αξίες των ανθρώπων από διαφορετικούς πολιτισμούς.», οι περισσότεροι συμμετέχοντες (63,4%) δήλωσαν ότι δεν είναι βέβαιοι.

	Διαφωνώ Απόλυτα		Διαφωνώ		Δεν Είμαι Βέβαιος / Βέβαιη		Συμφωνώ		Συμφωνώ Απόλυτα		M.O. T.A.	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
2. Θεωρώ πως οι άνθρωποι από διαφορετικούς πολιτισμούς είναι στενόμυαλοι.	33	46.5	33	46.5	5	7	0	0	0	0	1.61	0.621
7. Δεν μου αρέσει να βρίσκομαι με άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς.	60	84.5	8	11.3	2	2.8	0	0	0	0	1.17	0.450

8. Σέβομαι τις αξίες των ανθρώπων από διαφορετικούς πολιτισμούς.	2	2.8	4	5.6	45	63.4	2	2.8	18	25.4	3.42	1.023
16. Σέβομαι τους τρόπους συμπεριφοράς των ατόμων από διαφορετικούς πολιτισμούς.	0	0	0	0	6	8.5	22	31	41	57.7	4.51	0.656
18. Δεν θα δεχόμουν τις απόψεις των ατόμων από διαφορετικούς πολιτισμούς.	53	74.6	14	19.7	4	5.6	0	0	0	0	1.31	0.575
20. Πιστεύω πως ο πολιτισμός μου είναι καλύτερος από άλλους πολιτισμούς.	49	69	15	21.1	6	8.5	1	1.4	0	0	1.42	0.710

Πίνακας 2: Σεβασμός για τις Πολιτισμικές Διαφορές

4.2.3 Αυτοπεποίθηση κατά την Αλληλεπίδραση

Ο επόμενος παράγοντας, ονομάζεται «Αυτοπεποίθηση κατά την Αλληλεπίδραση» (Interaction Confidence), περιλαμβάνει τις ερωτήσεις 3, 4, 5, 6 και 10 και αναφέρεται στην αυτοπεποίθηση που αισθάνεται το άτομο κατά τη διάρκεια μιας διαπολιτισμικής αλληλεπίδρασης.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της στατιστικής ανάλυσης, προκύπτει ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των συμμετεχόντων διαθέτει αυτοπεποίθηση όταν αλληλεπιδρά με άτομα διαφορετικών πολιτισμών. Το γεγονός αυτό διαπιστώνεται χαρακτηριστικά από τις απαντήσεις στις προτάσεις «Αισθάνομαι αρκετή σιγουριά όταν αλληλεπιδρώ με άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς» και «Αισθάνομαι αυτοπεποίθηση όταν αλληλεπιδρώ με άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς.», όπου και στις δυο περιπτώσεις, η πλειοψηφία των συμμετεχόντων ανέφερε ότι συμφωνεί (42.3% και 43.7%, αντίστοιχα).

	Διαφωνώ Απόλυτα		Διαφωνώ		Δεν Είμαι Βέβαιος / Βέβαιη		Συμφωνώ		Συμφωνώ Απόλυτα			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	M.O.	T.A.
3. Αισθάνομαι αρκετή σιγουριά όταν αλληλεπιδρώ με άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς.	0	0	7	9.9	24	33.8	30	42.3	10	14.1	3.61	0.853
4. Μου φαίνεται πολύ δύσκολο να μιλήσω μπροστά σε άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς.	12	16.9	32	45.1	19	26.8	6	8.5	2	2.8	2.35	0.958
5. Γνωρίζω πάντοτε τι να πω όταν αλληλεπιδρώ με άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς.	4	5.6	18	25.4	27	38	19	26.8	3	4.2	2.99	0.964
6. Μπορώ να είμαι όσο κοινωνικός/κοινωνική επιθυμώ όταν βρίσκομαι με άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς.	2	2.8	10	14.1	16	22.5	30	42.3	13	18.3	3.59	1.036
10. Αισθάνομαι αυτοπεποίθηση όταν αλληλεπιδρώ με άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς.	1	1.4	10	14.1	17	23.9	31	43.7	12	16.9	3.61	0.978

Πίνακας 3: Αυτοπεποίθηση κατά την Αλληλεπίδραση

4.2.4 Απόλαυση κατά την Αλληλεπίδραση

Οι ερωτήσεις 9, 12 και 15 ανήκουν στον παράγοντα «Απόλαυση κατά την Αλληλεπίδραση» (Interaction Enjoyment), ο οποίος αφορά τη θετική ή αρνητική στάση των ατόμων κατά τη διάρκεια της διαπολιτισμικής επικοινωνίας.

Σύμφωνα με τον Πίνακα 4, παρατηρείται ότι οι απαντήσεις της πλειοψηφίας των συμμετεχόντων και στις 3 δηλώσεις κυμαίνονται μεταξύ «διαφωνώ» και «διαφωνώ απόλυτα». Πιο συγκεκριμένα, στις δηλώσεις «Αναστατώνομαι εύκολα κατά τη διάρκεια της αλληλεπίδρασης μου με άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς.» και «Συχνά αισθάνομαι άχρηστος/άχρηστη όταν αλληλεπιδρώ με άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς.», οι περισσότεροι συμμετέχοντες ανέφεραν ότι διαφωνούν απόλυτα (53,5% και 42,3%, αντίστοιχα), ενώ στην πρόταση «Συχνά αποθαρρύνομαι όταν βρίσκομαι με άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς.» η πλειοψηφία (45,1%) δήλωσε ότι διαφωνεί. Εύλογα επομένως προκύπτει ότι κατά κύριο λόγο, οι φοιτητές μετάφρασης αναπτύσσουν μια θετική στάση απέναντι στη διαπολιτισμική επικοινωνία.

	Διαφωνώ Απόλυτα		Διαφωνώ		Δεν Είμαι Βέβαιος / Βέβαιη		Συμφωνώ		Συμφωνώ Απόλυτα			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	M.O.	T.A.
9. Αναστατώνομαι εύκολα κατά τη διάρκεια της αλληλεπίδρασης μου με άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς.	38	53.5	20	28.2	11	15.5	2	2.8	0	0	1.68	0.841
12. Συχνά αποθαρρύνομαι όταν βρίσκομαι με άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς.	25	35.2	32	45.1	9	12.7	4	5.6	0	0	1.89	0.843

15. Συχνά αισθάνομαι άχρηστος/άχρηστη όταν αλληλεπιδρώ με άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς.	30	42.3	26	36.6	9	12.7	4	5.6	2	2.8	1.90	1.016
---	----	------	----	------	---	------	---	-----	---	-----	------	-------

Πίνακας 4: Απόλαυση κατά την Αλληλεπίδραση

4.2.5 Προσοχή κατά την Αλληλεπίδραση

Τέλος, ο πέμπτος παράγοντας ονομάζεται «Προσοχή κατά την Αλληλεπίδραση», περιλαμβάνει τις ερωτήσεις 14, 17 και 19 και αντιστοιχεί στην προσπάθεια του ατόμου να κατανοήσει όλα όσα συμβαίνουν κατά τη διάρκεια μιας διαπολιτισμικής αλληλεπίδρασης.

Τα αποτελέσματα δείχνουν, πως αντίστοιχα με την περίπτωση της απόλαυσης κατά την αλληλεπίδραση, οι απαντήσεις της πλειοψηφίας των συμμετεχόντων συμπίπτουν και στις 3 δηλώσεις. Στην προκειμένη περίπτωση ωστόσο, οι απαντήσεις κυμαίνονται μεταξύ «συμφωνώ» και «συμφωνώ απόλυτα». Με άλλα λόγια, στις δηλώσεις «Είμαι πολύ παρατηρητικός/παρατηρητική κατά την αλληλεπίδραση μου με άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς.» και «Είμαι ευαισθητοποιημένος/ευαισθητοποιημένη ως προς τα υπαινισσόμενα νοήματα του συνομιλητή μου που προέρχεται από διαφορετικό πολιτισμό, κατά τη διάρκεια της επικοινωνίας μας.», οι περισσότεροι συμμετέχοντες ανέφεραν ότι συμφωνούν (47,9% και 49,3%, αντίστοιχα), ενώ στην πρόταση «Προσπαθώ να αποσπάσω όσο το δυνατόν περισσότερες πληροφορίες μπορώ όταν αλληλεπιδρώ με άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς.», η πλειοψηφία (54,9%) δήλωσε ότι συμφωνεί απόλυτα. Ως εκ τούτου, προκύπτει ότι για άλλη μια φορά οι περισσότεροι φοιτητές μετάφρασης καταβάλλουν σημαντική προσπάθεια να αντιληφθούν όσα συμβαίνουν στη διάρκεια μιας διαπολιτισμικής αλληλεπίδρασης.

	Διαφωνώ Απόλυτα		Διαφωνώ		Δεν Είμαι Βέβαιος / Βέβαιη		Συμφωνώ		Συμφωνώ Απόλυτα			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	M.O.	T.A.

14. Είμαι πολύ παρατηρητικός/παρατηρητική κατά την αλληλεπίδραση μου με άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς.	0	0	2	2.8	14	19.7	34	47.9	21	29.6	4.04	0.783
17. Προσπαθώ να αποσπάσω όσο το δυνατόν περισσότερες πληροφορίες μπορώ όταν αλληλεπιδρώ με άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς.	0	0	1	1.4	10	14.1	21	29.6	39	54.9	4.38	0.781
19. Είμαι ευαισθητοποιημένος/ευαισθητοποιημένη ως προς τα υπαινισσόμενα νοήματα του συνομιλητή μου που προέρχεται από διαφορετικό πολιτισμό, κατά τη διάρκεια της επικοινωνίας μας.	0	0	3	4.2	14	19.7	35	49.3	18	25.4	3.97	0.798

Πίνακας 5: Προσοχή κατά την Αλληλεπίδραση

4.3 Επιπρόσθετοι Παράγοντες Διαπολιτισμικής Ευαισθησίας

Υπενθυμίζεται πως στο ερωτηματολόγιο της παρούσας έρευνας, το οποίο διαμορφώθηκε με βάση την Κλίμακα Διαπολιτισμικής Ευαισθησίας των Chen & Starosta (2000), προστέθηκαν 6 επιπλέον ερωτήσεις (25-30), που συγκρότησαν τον έκτο (25-27) και έβδομο (28-30) παράγοντα διαπολιτισμικής ευαισθησίας αντίστοιχα, με σκοπό να δοθούν περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το δεύτερο και τρίτο ερευνητικό ερώτημα.

Πιο συγκεκριμένα, ο έκτος παράγοντας μελετά τον βαθμό στον οποίο οι φοιτητές μετάφρασης αναγνωρίζουν τη σημασία της διαπολιτισμικής ικανότητας για το επάγγελμά τους. Τα αποτελέσματα δείχνουν πως η συντριπτική πλειοψηφία πιστεύει πως η καλλιέργεια της διαπολιτισμικής ικανότητας για το επάγγελμα του μεταφραστή είναι είτε σημαντική είτε πολύ σημαντική. Πιο συγκεκριμένα – όπως αναγράφεται στον Πίνακα 6 (βλ. Παράρτημα 1) – στην πρόταση «Πιστεύω πως ένας μεταφραστής οφείλει να διαθέτει τη διαπολιτισμική ικανότητα.», οι 3 (4,2%) από τους 71 συμμετέχοντες δήλωσαν ότι συμφωνούν, οι 67 (94,4%) δήλωσαν ότι συμφωνούν απόλυτα, ενώ 1 (1,4%) δεν δήλωσε κάποια επιλογή. Επίσης, σχετικά με την πρόταση «Πιστεύω πως η ανάπτυξη της διαπολιτισμικής επικοινωνίας είναι σημαντική για τους φοιτητές του τμήματος μετάφρασης, όσον αφορά την μελλοντική επαγγελματική τους σταδιοδρομία.» οι 8 (11,3%) απάντησαν ότι συμφωνούν, οι 62 (87,3%) δήλωσαν ότι συμφωνούν απόλυτα, ενώ 1 (1,4%) δεν απάντησε. Τέλος, στην ερώτηση «Πιστεύω πως είναι σημαντικό να λάβω εκπαίδευση/επιμόρφωση σε θέματα που αφορούν τη διαπολιτισμική επικοινωνία.» οι 12 (16,9%) δήλωσαν ότι συμφωνούν, οι 57 (80,3%) δήλωσαν ότι συμφωνούν απόλυτα, ενώ 2 (2,8%) δεν απάντησαν.

Ο έβδομος παράγοντας αξιολογεί την άποψη των φοιτητών σχετικά με την εκπαίδευση που λαμβάνουν από το Τμήμα Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης και Διερμηνείας σε θέματα διαπολιτισμικής επικοινωνίας. Πιο συγκεκριμένα – όπως αναγράφεται στον Πίνακα 7 (βλ. Παράρτημα 1) – στην πρόταση «Πιστεύω πως μέσα από τα μαθήματα στο Τμήμα Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης και Διερμηνείας καλλιεργείται η διαπολιτισμική ικανότητα των φοιτητών.» οι 2 (2,8%) από τους 71 συμμετέχοντες δήλωσαν ότι διαφωνούν απόλυτα και οι 6 (8,5%) ότι διαφωνούν. Οι 21 (29,6%) από τους 71 συμμετέχοντες δήλωσαν ότι δεν είναι βέβαιοι, 28 (39,4%) δήλωσαν ότι συμφωνούν και 12 (16,9%) δήλωσαν ότι συμφωνούν απόλυτα, ενώ 2 (2,8%) δεν δήλωσαν κάποια επιλογή. Σχετικά με την πρόταση «Πιστεύω πως το Τμήμα Ξένων Γλωσσών παρέχει επαρκή εκπαίδευση όσον αφορά τη διαπολιτισμική επικοινωνία.» οι 3 (4,2%) από τους συμμετέχοντες απάντησαν ότι διαφωνούν απόλυτα, 19 (26,8%) απάντησαν ότι διαφωνούν και 21 (29,6%) απάντησαν ότι δεν είναι βέβαιοι. Η πλειοψηφία (32,4%) δήλωσε ότι συμφωνεί. Ακόμη, 4 συμμετέχοντες (5,6%) απάντησαν ότι συμφωνούν απόλυτα, ενώ 1 (1,4%) δεν απάντησε. Τέλος, στην ερώτηση «Πιστεύω πως το Τμήμα Ξένων Γλωσσών πρέπει να ενισχύσει περισσότερο την εκπαίδευση των φοιτητών στον τομέα της διαπολιτισμικής επικοινωνίας.» οι 7

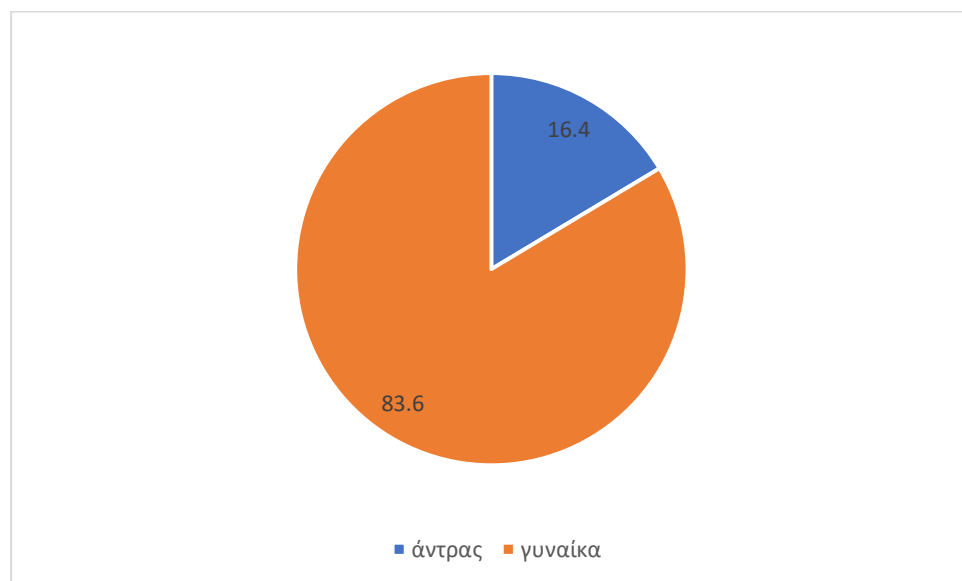
(9,9%) απάντησαν ότι δεν είναι βέβαιοι, οι 25 (35,2%) δήλωσαν ότι συμφωνούν, 37 (52,1%) απάντησαν ότι συμφωνούν απόλυτα, ενώ 2 (2,8%) δεν έδωσαν κάποια απάντηση. Διαπιστώνεται επομένως, πως η πλειοψηφία των φοιτητών θεωρεί πως λαμβάνει επαρκή διαπολιτισμική εκπαίδευση από το Τμήμα Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης και Διερμηνείας. Ταυτόχρονα όμως, υποστηρίζει πως το Τμήμα οφείλει να συμβάλλει περισσότερο και να ενισχύσει περαιτέρω την καλλιέργεια της διαπολιτισμικής ικανότητας των φοιτητών.

4.4 Δημογραφικά Στοιχεία

Αξίζει να αναφερθεί πως οι συμμετέχοντες στη παρούσα έρευνα κλήθηκαν να απαντήσουν και σε ερωτήσεις σχετικά με δημογραφικά δεδομένα, προκειμένου να εξεταστεί η στατιστική τους σημασία και να ληφθούν υπόψη ορισμένες βασικές πληροφορίες και παράγοντες οι οποίοι ενδέχεται να επηρεάζουν τον βαθμό διαπολιτισμικής ευαισθησίας του εκάστοτε συμμετέχοντα. Παρακάτω τίθενται τα αποτελέσματα κάθε δημογραφικής μεταβλητής.

Φύλο

Το δείγμα της έρευνας -όπως προαναφέρθηκε- αποτελείται από 71 φοιτητές, εκ των οποίων οι 56 (78,9%) ήταν γυναίκες και οι 11 (15,5%) άνδρες, ενώ 4 συμμετέχοντες δεν απάντησαν στη συγκεκριμένη ερώτηση.

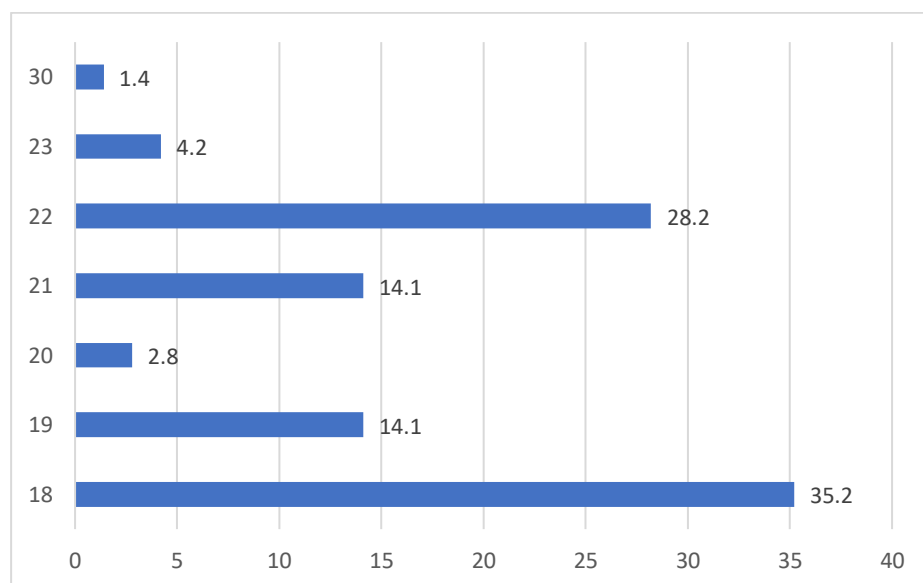
Διάγραμμα 1: Φύλο

Διαπιστώνεται πως στη παρούσα έρευνα, το φύλο δεν παρουσιάζει στατιστικά σημαντική επίδραση στον συνολικό βαθμό διαπολιτισμικής ευαισθησίας των φοιτητών μετάφρασης. Ωστόσο, παρατηρείται στατιστικά σημαντική επίδραση με 4 επιμέρους μεταβλητές της Κλίμακας Διαπολιτισμικής Ευαισθησίας (Παράρτημα 1):

1. Με τη μεταβλητή «Μπορώ να είμαι όσο κοινωνικός/κοινωνική επιθυμώ όταν βρίσκομαι με άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς» ($p < 0,05$, $p = 0,022$)
2. Με τη μεταβλητή «Σέβομαι τις αξίες των ανθρώπων από διαφορετικούς πολιτισμούς» ($p < 0,05$, $p = 0,018$)
3. Με τη μεταβλητή «Αισθάνομαι αυτοπεποίθηση όταν αλληλεπιδρώ με άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς» ($p < 0,05$, $p = 0,034$)
4. Με τη μεταβλητή «Είμαι πολύ παρατηρητικός/παρατηρητική κατά την αλληλεπίδραση μου με άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς» ($p < 0,05$, $p = 0,012$).

Ηλικία

Σχετικά με την ηλικία, παρατηρήθηκε πως οι ηλικίες των φοιτητών κυμάνθηκαν από 18 έως 30 ετών. Η πλειοψηφία (35,2%) ωστόσο ανήκε στην ηλικία των 18 ετών, ενώ η αμέσως επόμενη ηλικιακή ομάδα (28,2%) ήταν αυτή των 22 ετών. Επίσης, 10 συμμετέχοντες (14,1%) ανήκαν στην ηλικία των 19 ετών και άλλοι 10 (14,1%) αντίστοιχα, στην ηλικία των 21 ετών. Ακόμα, στην έρευνα συμμετείχαν 3 φοιτητές (4,2%) 23 ετών, 2 φοιτητές (2,8%) 20 ετών και 1 (1,4%) φοιτητής 30 ετών.

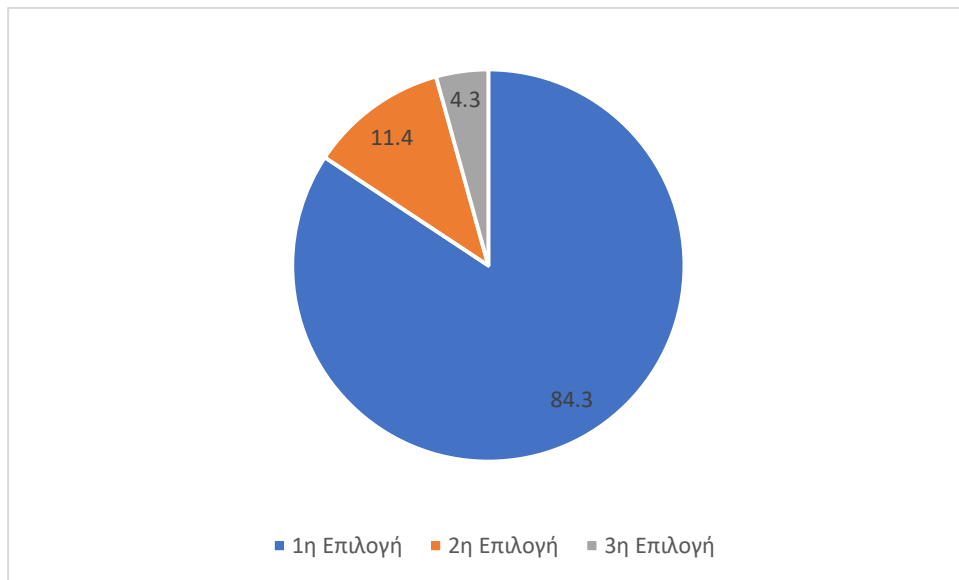

Διάγραμμα 2: Ηλικία

Όσον αφορά τη σύγκριση ηλικίας και διαπολιτισμικής ευαισθησίας, διαπιστώθηκε πως η ηλικία δεν παρουσιάζει σημαντικά στατιστική επίδραση στον βαθμό διαπολιτισμικής ευαισθησίας των συμμετεχόντων.

Επιλογή Σπουδών

Όσον αφορά την επιλογή των σπουδών, οι περισσότεροι φοιτητές (83,1%) επέλεξαν το Τμήμα Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης και Διερμηνείας ως πρώτη επιλογή. Το 11,3% των φοιτητών δήλωσε το Τμήμα ως 2η επιλογή, το 4,2% ως 3η επιλογή, ενώ το 1,4% δεν απάντησε.

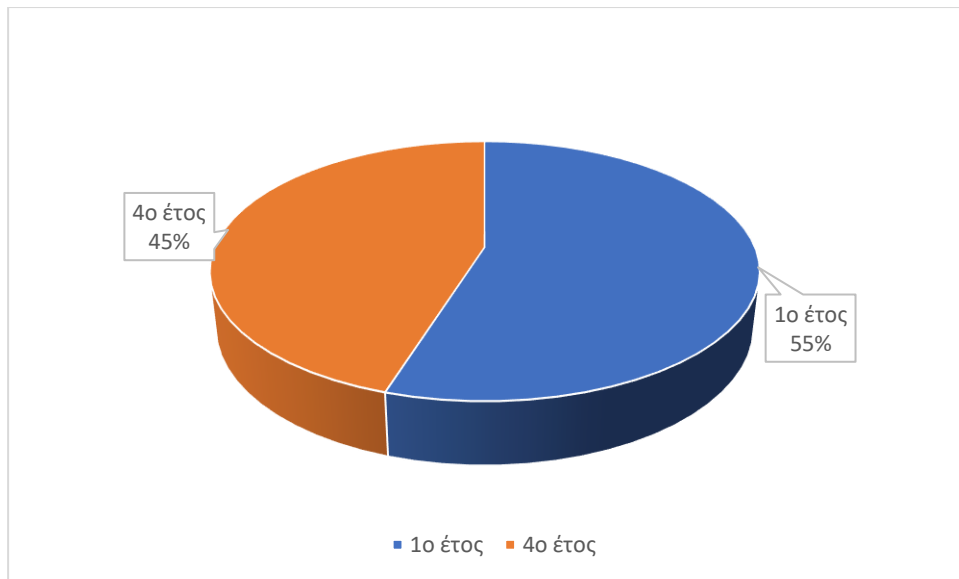

Διάγραμμα 3:Επιλογή σπουδών

Αντίστοιχα με την ηλικία, διαπιστώθηκε πως η επιλογή σπουδών δεν παρουσιάζει σημαντικά στατιστική επίδραση στον βαθμό διαπολιτισμικής ευαισθησίας των συμμετεχόντων.

Έτος Σπουδών

Σχετικά με το έτος σπουδών, όπως έχει αναφερθεί, οι συμμετέχοντες ήταν είτε στο πρώτο είτε στο τέταρτο έτος σπουδών. Συνεπώς, 39 φοιτητές (54,9%) δήλωσαν ότι παρακολουθούν το 1^ο έτος σπουδών και 32 (45,1%) ότι παρακολουθούν το 4^ο έτος σπουδών.

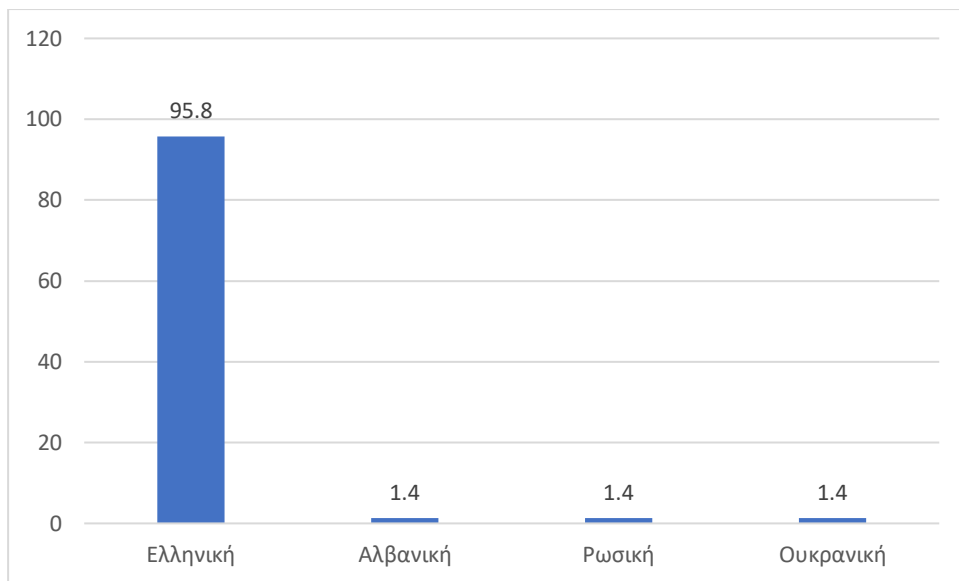
Διάγραμμα 4: Έτος σπουδών

Συγκρίνοντας τη μεταβλητή του έτους σπουδών με τη διαπολιτισμική ευαισθησία, διαπιστώθηκε ότι αντίστοιχα με το φύλο, το έτος σπουδών δεν παρουσιάζει στατιστικά σημαντική επίδραση στον συνολικό βαθμό διαπολιτισμικής ευαισθησίας των φοιτητών μετάφρασης. Ωστόσο, επηρεάζει σημαντικά 2 επιμέρους μεταβλητές της Κλίμακας Διαπολιτισμικής Ευαισθησίας (Παράρτημα 1):

1. Τη μεταβλητή «Είμαι πολύ παρατηρητικός/παρατηρητική κατά την αλληλεπίδραση μου με άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς» ($p < 0,05$, $p = 0,043$)
2. Τη μεταβλητή «Αισθάνομαι ευχάριστα με τις πολιτισμικές διαφορές που έχουμε ο συνομιλητής μου και εγώ» ($p < 0,05$, $p = 0,049$).

Μητρική Γλώσσα

Οι φοιτητές κλήθηκαν επίσης να δηλώσουν τη μητρική τους γλώσσα, με τη συντριπτική πλειοψηφία (95,8%) να αναφέρει την ελληνική, ενώ υπήρχαν και περιπτώσεις που δήλωσαν την αλβανική (1,4%), την ρωσική (1,4%) και την ουκρανική (1,4%).

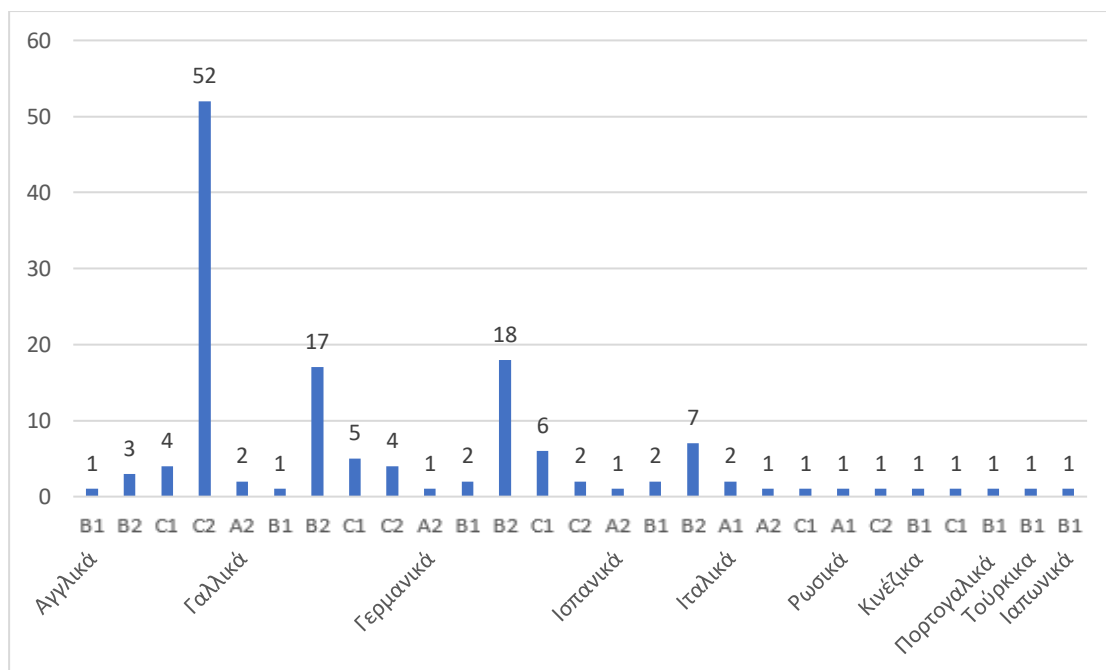

Διάγραμμα 5: Μητρική Γλώσσα/Γλώσσες

Όσον αφορά τη σύγκριση μητρικής γλώσσας και διαπολιτισμικής ευαισθησίας, διαπιστώθηκε πως η μητρική γλώσσα δεν παρουσιάζει σημαντικά στατιστική επίδραση στον βαθμό διαπολιτισμικής ευαισθησίας των συμμετεχόντων. Εξάλλου η πλειοψηφία των συμμετεχόντων δήλωσε μια μόνο μητρική γλώσσα.

Αριθμός και Επίπεδο Γνώσης Ξένων Γλωσσών

Σχετικά με τον αριθμό και το επίπεδο γνώσεων ξένων γλωσσών, οι περισσότερες απαντήσεις αφορούσαν τη γνώση της αγγλικής γλώσσας σε επίπεδο Γ2. Ακολουθεί η γνώση της γερμανικής γλώσσας σε επίπεδο B2, και της γαλλικής σε επίπεδο B2. Ταυτόχρονα, στις απαντήσεις εντοπίζονται και άλλες γλώσσες όπως η ισπανική, η ιταλική, η ρωσική, η κινεζική, η πορτογαλική, η τουρκική, καθώς και η ιαπωνική. Αξίζει να σημειωθεί πως οι απαντήσεις των φοιτητών περιλαμβάνουν τουλάχιστον 2 ξένες γλώσσες, καθώς είναι γνωστό πως η φοίτηση στο Τμήμα Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης και Διερμηνείας προϋποθέτει την επιτυχή εξέταση σε δυο γλώσσες (είτε αγγλική και γαλλική, είτε αγγλική και γερμανική, είτε γαλλική και γερμανική). Το γεγονός αυτό αποτελεί και τον λόγο για τον οποίο η αγγλική, η γερμανική και η γαλλική αποτελούν τις συνηθέστερες απαντήσεις των φοιτητών στην εν λόγω ερώτηση. Τέλος, υπογραμμίζεται ότι στην παρούσα ερώτηση, οι φοιτητές δήλωσαν παραπάνω από μια ξένη γλώσσα, γεγονός που εξηγεί και το λόγο για τον οποίο στο αντίστοιχο διάγραμμα οι απαντήσεις είναι 139 και όχι 71.

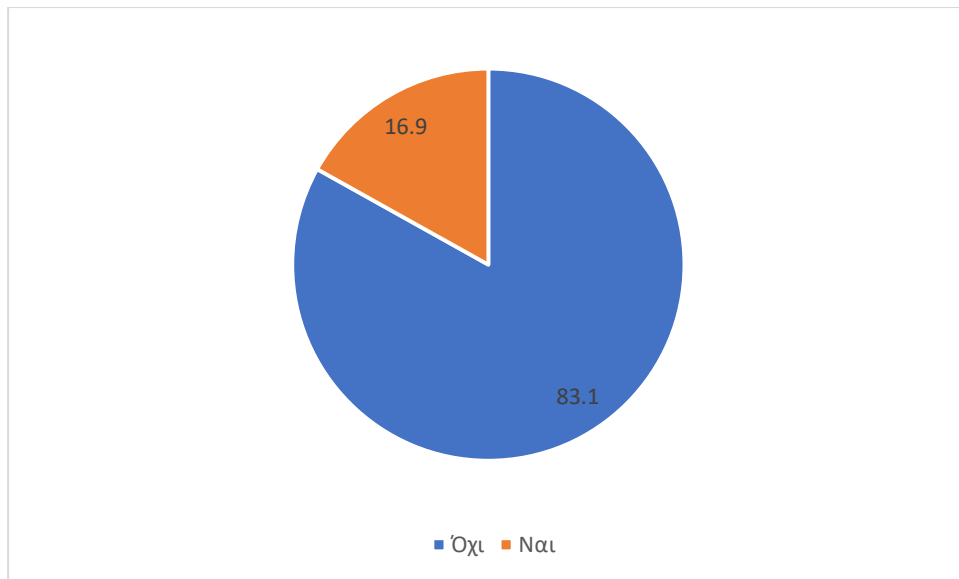

Διάγραμμα 6: Αριθμός και Επίπεδο Γνώσης Ξένων Γλωσσών

Όσον αφορά τη σύγκριση του αριθμού και επιπέδου γνώσης ξένων γλωσσών και διαπολιτισμικής ευαισθησίας, διαπιστώθηκε πως ο αριθμός και το επίπεδο γνώσης ξένων γλωσσών δεν παρουσιάζει σημαντική στατιστική επίδραση στον βαθμό διαπολιτισμικής ευαισθησίας των συμμετεχόντων.

Συμμετοχή των φοιτητών σε πρόγραμμα Erasmus+

Όσον αφορά τη συμμετοχή των φοιτητών σε πρόγραμμα Erasmus+, η πλειοψηφία (83,1%) δήλωσε ότι **δεν** έχει συμμετάσχει, ενώ το 16,9%, ανέφερε ότι έχει συμμετάσχει.

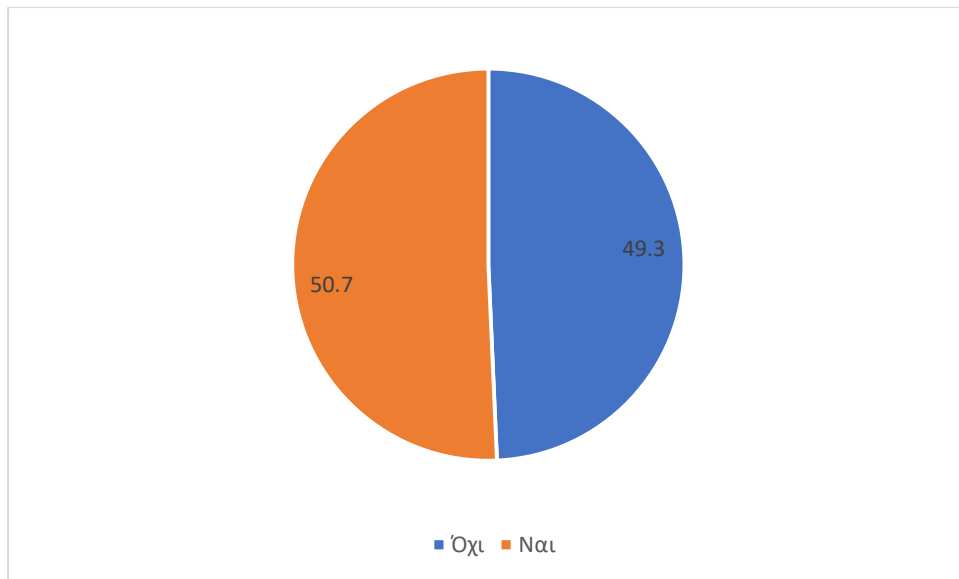

Διάγραμμα 7: Συμμετοχή σε πρόγραμμα Erasmus+

Μέσα από τη σύγκριση της συμμετοχής των φοιτητών σε πρόγραμμα Erasmus+ με τη διαπολιτισμική ευαισθησία, διαπιστώνεται ότι η εν λόγω μεταβλητή δεν επηρεάζει σημαντικά τον συνολικό βαθμό διαπολιτισμικής ευαισθησίας των συμμετεχόντων, αλλά παρουσιάζει στατιστικά σημαντική επίδραση στη μεταβλητή «Απολαμβάνω να αλληλεπιδρώ με άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς» ($p < 0,05$, $p = 0,032$).

Ταξίδια είτε για επαγγελματικούς, είτε για ακαδημαϊκούς είτε για λόγους αναψυχής

Στην ερώτηση «Ταξιδεύετε συχνά είτε για επαγγελματικούς, είτε για ακαδημαϊκούς είτε για λόγους αναψυχής;», 35 φοιτητές (49,3%) απάντησαν ότι δεν ταξιδεύουν συχνά είτε για ακαδημαϊκούς είτε για λόγους αναψυχής, ενώ οι υπόλοιποι 36 (50,7%) απάντησαν ότι ταξιδεύουν συχνά είτε για ακαδημαϊκούς είτε για λόγους αναψυχής.

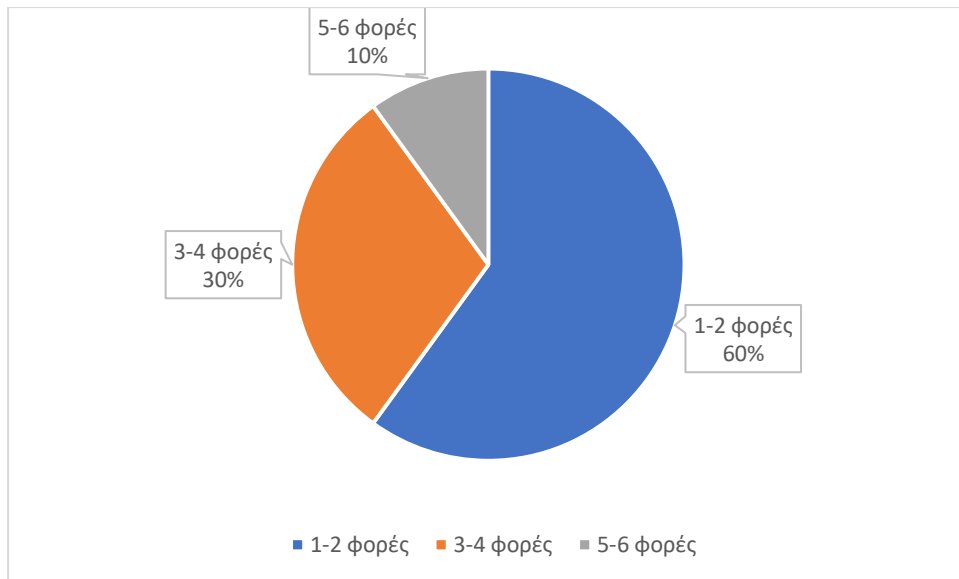

Διάγραμμα 8: Ταξίδια είτε για επαγγελματικούς, είτε για ακαδημαϊκούς, είτε για λόγους αναψυχής

Όσον αφορά τη σύγκριση ταξιδιών και διαπολιτισμικής ευαισθησίας, διαπιστώθηκε πως τα ταξίδια είτε για επαγγελματικούς, είτε για ακαδημαϊκούς, είτε για λόγους αναψυχής δεν παρουσιάζουν σημαντικά στατιστική επίδραση στον βαθμό διαπολιτισμικής ευαισθησίας των συμμετεχόντων.

Συχνότητα ταξιδιών ανά έτος

Όσον αφορά την ερώτηση «Πόσο συχνά ταξιδεύετε ανά έτος;» παρατηρείται ότι οι περισσότεροι από τους μισούς φοιτητές (59,2%) δήλωσαν ότι ταξιδεύουν 1-2 φορές τον χρόνο. Το 29,6% των φοιτητών δήλωσε 3-4 φορές, το 9,9% δήλωσε 5-6 φορές ενώ το 1,4% δεν έδωσε κάποια απάντηση.

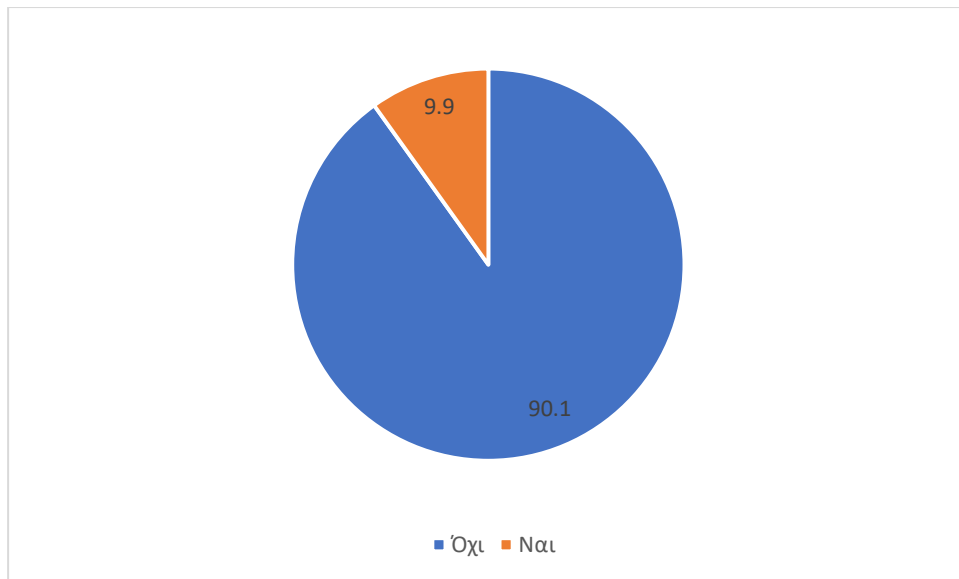

Διάγραμμα 9: Συχνότητα ταξιδιών ανά έτος

Σε αντίθεση με τα ταξίδια, η συχνότητα των ταξιδιών ανά έτος φαίνεται πως επηρεάζει τη μεταβλητή «Αισθάνομαι ευχάριστα με τις πολιτισμικές διαφορές που έχουμε ο συνομιλητής μου και εγώ» ($p < 0,05$, $p = 0,048$). Ωστόσο, διαπιστώνεται πως δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική επίδραση της εν λόγω μεταβλητής στο συνολικό βαθμό διαπολιτισμικής ευαισθησίας των συμμετεχόντων.

Ζωή στο εξωτερικό

Οι συμμετέχοντες κλήθηκαν επίσης να απαντήσουν αν έχουν μεγαλώσει ή αν έχουν ζήσει για μεγάλο χρονικό διάστημα (πάνω από ένα έτος) στο εξωτερικό. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι η πλειοψηφία των φοιτητών (90,1%) δεν έχει μεγαλώσει ή έχει ζήσει για μεγάλο χρονικό διάστημα (πάνω από ένα έτος) σε άλλη χώρα.

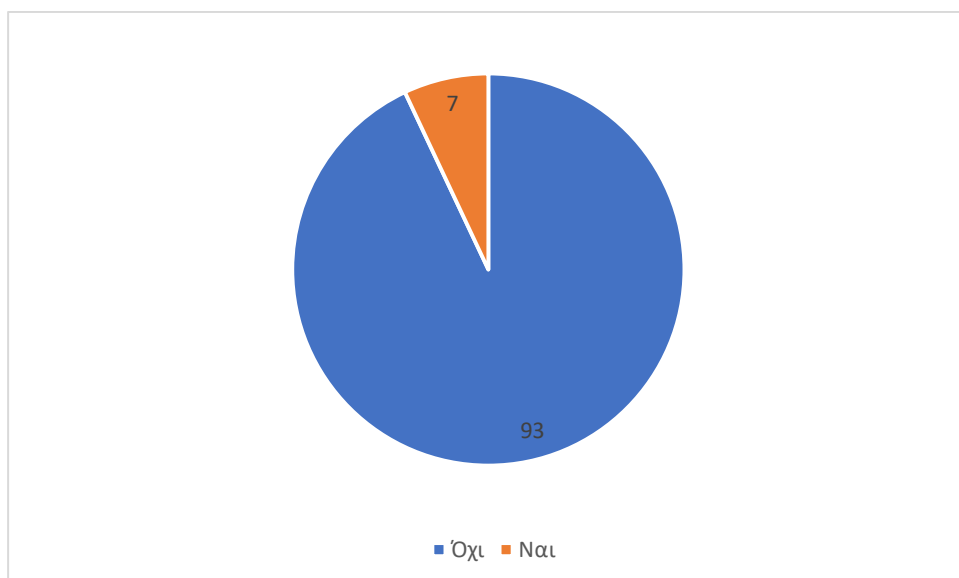

Διάγραμμα 10: Ζωή στο εξωτερικό

Όσον αφορά τη σύγκριση της ζωής στο εξωτερικό και της διαπολιτισμικής ευαισθησίας, διαπιστώθηκε πως η ζωή στο εξωτερικό δεν παρουσιάζει σημαντικά στατιστική επίδραση στον βαθμό διαπολιτισμικής ευαισθησίας των συμμετεχόντων.

Καταγωγή ενός ή και των δυο γονέων από άλλη χώρα

Όσον αφορά τη καταγωγή των γονιών τους, οι περισσότεροι φοιτητές (93%) δήλωσαν ότι ο ένας ή και οι δύο γονείς τους δεν κατάγονται από άλλη χώρα.

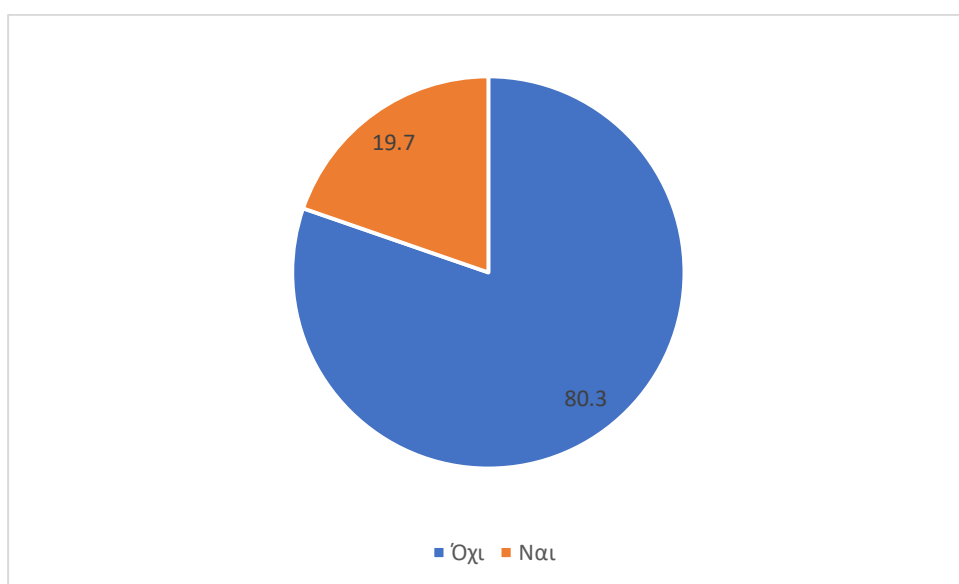
Διάγραμμα 11:Καταγωγή ενός ή και των δύο γονέων από άλλη χώρα

Όσον αφορά τη σύγκριση της καταγωγής ενός ή και των δύο γονέων από άλλη χώρα και της διαπολιτισμικής ευαισθησίας, διαπιστώθηκε πως η εν λόγω μεταβλητή δεν

παρουσιάζει σημαντικά στατιστική επίδραση στον βαθμό διαπολιτισμικής ευαισθησίας των συμμετεχόντων.

Περαιτέρω διαπολιτισμική εκπαίδευση ή επιμόρφωση

Τέλος, οι φοιτητές κλήθηκαν να δηλώσουν αν έχουν λάβει επιπλέον εκπαίδευση/επιμόρφωση ή αν έχουν παρακολουθήσει κάποιο σεμινάριο με θέμα τη διαπολιτισμική επικοινωνία. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι το 80,3% των συμμετεχόντων δεν έχει λάβει περαιτέρω διαπολιτισμική εκπαίδευση, ενώ το 19,7% έχει λάβει αντίστοιχη εκπαίδευση.

Διάγραμμα 12: Περαιτέρω εκπαίδευση/επιμόρφωση σε θέματα διαπολιτισμικής επικοινωνίας

Μέσα από τη σύγκριση της περαιτέρω εκπαίδευσης σε θέματα διαπολιτισμικής επικοινωνίας και της διαπολιτισμικής ευαισθησίας, διαπιστώθηκε πως η εν λόγω μεταβλητή δεν παρουσιάζει σημαντικά στατιστική επίδραση στον βαθμό διαπολιτισμικής ευαισθησίας των συμμετεχόντων.

4.5 Σύγκριση φοιτητών 1^{ου} και 4^{ου} έτους

Στο σημείο αυτό αξίζει να τονιστεί για άλλη μια φορά πως στόχος της επιλογής του πρώτου και τέταρτου έτους αποτελεί η απόπειρα μελέτης του βαθμού διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας των φοιτητών στην αρχή και στο τέλος της φοίτησης τους στο Τμήμα Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης και Διερμηνείας (συνολικά 4 έτη φοίτησης). Μέσω της σύγκρισης του βαθμού διαπολιτισμικής ευαισθησίας των

πρωτοετών και τεταρτοετών φοιτητών, επιχειρείται να αναδειχθεί η συμβολή και ο ρόλος του Τμήματος Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης και Διερμηνείας στη διαπολιτισμική εκπαίδευση των φοιτητών μετάφρασης, γεγονός που σχετίζεται σημαντικά με το τρίτο ερευνητικό ερώτημα της παρούσας μελέτης.

Ως εκ τούτου, πραγματοποιήθηκε σύγκριση των απαντήσεων μεταξύ των φοιτητών 1^{ου} και 4^{ου} έτους. Τα αποτελέσματα της σύγκρισης έδειξαν πως όσον αφορά την Κλίμακα Διαπολιτισμικής Ευαισθησίας, καθώς και τους 2 επιπλέον παράγοντες (έκτος και έβδομος παράγοντας) οι οποίοι σχετίζονται άμεσα με το δεύτερο και τρίτο ερευνητικό ερώτημα αντίστοιχα, δεν προέκυψε κάποια στατιστικά σημαντική διαφορά. Με άλλα λόγια, ο βαθμός διαπολιτισμικής ευαισθησίας των πρωτοετών φοιτητών και ο αντίστοιχος των τεταρτοετών φοιτητών δεν παρουσιάζουν ουσιαστικές διαφορές. Σαφώς το ίδιο ισχύει και για την άποψη των πρωτοετών και τεταρτοετών φοιτητών όσον αφορά την αξία της διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας για το επάγγελμα του μεταφραστή καθώς και για τη διαπολιτισμική εκπαίδευση που τους παρέχει το Τμήμα Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης και Διερμηνείας. Υπενθυμίζεται ότι οι συμμετέχοντες συμπλήρωσαν τα ερωτηματολόγια κατά τη διάρκεια του εαρινού εξαμήνου. Επομένως, κατά τη διεξαγωγή της έρευνας, οι πρωτοετείς φοιτητές είχαν παρακολουθήσει ήδη ένα εξάμηνο στο Τμήμα, γεγονός που ενδέχεται να έχει επηρεάσει τον βαθμό διαπολιτισμικής ευαισθησίας τους. (βλ. Κεφάλαιο 5)

Η σύγκριση ανάμεσα στα δυο έτη, ανέδειξε διαφορές ως προς ορισμένα δημογραφικά στοιχεία. Αρχικά, προέκυψε στατιστικά σημαντική διαφορά όσον αφορά τη συμμετοχή των φοιτητών σε προγράμματα Erasmus+ (t-test, $p=0,006$). Ο λόγος για τον οποίο η συμμετοχή των πρωτοετών φοιτητών στο εν λόγω πρόγραμμα δεν είναι τόσο ενεργή σε σχέση με την συμμετοχή των τεταρτοετών, αντιστοιχεί στο γεγονός ότι στο Τμήμα Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης και Διερμηνείας η συμμετοχή σε προγράμματα Erasmus+ ξεκινά συνήθως μετά το δεύτερο έτος. Επίσης, η διαδικασία δήλωσης συμμετοχής στα εν λόγω προγράμματα ξεκινά ένα έτος πριν την έναρξη τους.

Ακόμα μια σημαντική διαφορά μεταξύ πρώτου και τέταρτου έτους αφορά την καταγωγή των γονέων (t-test, $p=0,023$), καθώς εντοπίστηκαν περισσότερες απαντήσεις των πρωτοετών οι οποίες αναφέρουν ότι ένας ή και οι δυο γονείς τους

κατάγονται από άλλη χώρα. Τέλος, εντοπίζεται διαφορά ως προς την περαιτέρω επιμόρφωση σε θέματα διαπολιτισμικής επικοινωνίας (t-test, $p=0.000$), καθώς προκύπτει πως οι τεταρτοετείς φοιτητές έχουν λάβει επιπλέον διαπολιτισμική εκπαίδευση σε σχέση με τους πρωτοετείς.

4.6 Σύνοψη Κεφαλαίου και Συμπεράσματα

Το παρόν κεφάλαιο αποτέλεσε μια παρουσίαση των αποτελεσμάτων που προέκυψαν από τη διεξαγωγή της παρούσας έρευνας. Επιγραμματικά, τα εν λόγω αποτελέσματα μπορούν να συνοψιστούν ως εξής:

1. Οι φοιτητές μετάφρασης παρουσίασαν υψηλό ποσοστό διαπολιτισμικής ευαισθησίας
2. Η συντριπτική πλειοψηφία πιστεύει πως η καλλιέργεια της διαπολιτισμικής ικανότητας είναι ιδιαίτερα σημαντική για το επάγγελμα του μεταφραστή
3. Οι περισσότεροι φοιτητές θεωρούν πως λαμβάνουν επαρκή διαπολιτισμική εκπαίδευση από το Τμήμα Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης και Διερμηνείας, υποστηρίζοντας ταυτόχρονα πως το Τμήμα οφείλει να ενισχύσει περισσότερο τη καλλιέργεια της διαπολιτισμικής ικανότητας των φοιτητών.
4. Μέσα από τη σύγκριση των απαντήσεων του 1^{ου} και 4^{ου} έτους δεν προκύπτει σημαντική στατιστική διαφορά όσον αφορά τον βαθμό διαπολιτισμικής ευαισθησίας των φοιτητών, ενώ οι απόψεις τους για την αξία της διαπολιτισμικής ικανότητας για τους επίδοξους μεταφραστές, καθώς και για τον ρόλο του Τμήματος στη καλλιέργεια της διαπολιτισμικής ικανότητας, συμπίπτουν.

Εύλογα, η στατιστική ανάλυση των αποτελεσμάτων δημιουργεί πρόσφορο έδαφος για την ανάπτυξη μιας συζήτησης σε σχέση τόσο με τα ερευνητικά ερωτήματα όσο και με την υπόθεση της παρούσας έρευνας. Συνεπώς, στο επόμενο κεφάλαιο (Κεφάλαιο 5), ακολουθεί η λεπτομερής ανάλυση των αποτελεσμάτων, καθώς και η απόπειρα διεξαγωγής ορισμένων συμπερασμάτων αναφορικά με την εν λόγω μελέτη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

5.1 Εισαγωγή

Ο βασικός σκοπός της παρούσας έρευνας έγκειται στην προσπάθεια προσδιορισμού του βαθμού διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας που διαθέτουν οι προπτυχιακοί φοιτητές της κατεύθυνσης μετάφρασης του Τμήματος Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης και Διερμηνείας. Ταυτόχρονα, η εν λόγω μελέτη επιχειρεί να τονίσει τη σημασία της διαπολιτισμικής ικανότητας για το επάγγελμα του μεταφραστή, αλλά και να αναδείξει τη συμβολή του Τμήματος Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης και Διερμηνείας στην καλλιέργεια της διαπολιτισμικής ικανότητας και γενικότερα στη διαπολιτισμική εκπαίδευση των φοιτητών. Στο πλαίσιο αυτό, όπως αναφέρεται στο Κεφάλαιο 1, έχουν τεθεί 3 ερευνητικά ερωτήματα τα οποία αποτελούν προϊόν μιας ερευνητικής υπόθεσης που διέπει την εν λόγω μελέτη. Από τα πορίσματα έχουν προκύψει σημαντικές απαντήσεις που αφορούν τόσο τα ερωτήματα όσο και την υπόθεση της παρούσας έρευνας.

Ως εκ τούτου, στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάζεται η ερμηνεία των πορισμάτων σε σχέση με τα ερευνητικά ερωτήματα, καθώς και την ερευνητική υπόθεση. Στη συνέχεια, αναδεικνύεται η σημασία των πορισμάτων και αναφέρονται οι περιορισμοί της εν λόγω μελέτης, καθώς και ορισμένες προτάσεις για περαιτέρω έρευνα. Τέλος, παρατίθεται ένα γενικό συμπέρασμα σχετικά με όλη τη διεξαγωγή της παρούσας έρευνας.

5.2 Ερμηνεία των πορισμάτων

Το παρόν κεφάλαιο ξεκινά ουσιαστικά με την ερμηνεία των αποτελεσμάτων που προέκυψαν από τη διεξαγωγή της έρευνας. Η εν λόγω ερμηνεία γίνεται με βάση την ερευνητική υπόθεση και τα 3 ερευνητικά ερωτήματα, προκειμένου να διεξαχθούν ορισμένα γενικά συμπεράσματα σχετικά με την παρούσα μελέτη. Ταυτόχρονα, αναλύονται και τα αποτελέσματα που προέκυψαν μέσω της σύγκρισης των απαντήσεων των πρωτοετών και τεταρτοετών φοιτητών. Στην παρούσα έρευνα δεν γίνεται περαιτέρω ερμηνεία των πορισμάτων που αφορούν τη σύγκριση μεταξύ των δημογραφικών στοιχείων και τον βαθμό διαπολιτισμικής ευαισθησίας, καθώς – όπως αναφέρθηκε στο Κεφάλαιο 4 – δεν εντοπίστηκαν στατιστικά σημαντικές επιρροές

των δημογραφικών παραγόντων στον συνολικό βαθμό διαπολιτισμικής ευαισθησίας των συμμετεχόντων, παρά μόνο σε μεμονωμένες ερωτήσεις της Κλίμακας. Συνεπώς, παρακάτω ακολουθεί ξεχωριστή ερμηνεία των πορισμάτων σε σχέση με το εκάστοτε ερευνητικό ερώτημα, καθώς και με την ερευνητική υπόθεση.

5.2.1 Ερμηνεία πορισμάτων σε σχέση με το 1^ο ερευνητικό ερώτημα

Όσον αφορά το 1^ο ερευνητικό ερώτημα «Σε ποιο βαθμό οι προπτυχιακοί φοιτητές του Τμήματος Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης και Διερμηνείας διαθέτουν διαπολιτισμική επικοινωνιακή ικανότητα;», τα αποτελέσματα δείχνουν πως οι φοιτητές μετάφρασης είναι διαπολιτισμικά ικανοί, δεδομένου ότι η διαπολιτισμική ευαισθησία αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους δείκτες της διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας. Όπως διαπιστώθηκε από τις απαντήσεις τους (Κεφάλαιο 4), οι περισσότεροι φοιτητές μετάφρασης παρουσίασαν υψηλά ποσοστά σε όλους τους παράγοντες διαπολιτισμικής ευαισθησίας, γεγονός που αποδεικνύει πως είναι σε μεγάλο βαθμό διαπολιτισμικά ευαίσθητοι. Συνεπώς, δεδομένης της στενής και αλληλεξαρτώμενης σχέσης που υπάρχει ανάμεσα στη διαπολιτισμική επικοινωνιακή ικανότητα και τη διαπολιτισμική ευαισθησία (βλ. Κεφάλαιο 2), διαπιστώνεται ότι οι φοιτητές μετάφρασης είναι σε αντίστοιχα μεγάλο βαθμό και διαπολιτισμικά ικανοί. Με άλλα λόγια, όσο περισσότερη διαπολιτισμική ευαισθησία διαθέτει ένα άτομο, τόσο μεγαλύτερη είναι και η διαπολιτισμική του ικανότητα, αφού η πρώτη αποτελεί βασικό συστατικό της δεύτερης (Chen & Starosta, 2000).

Τα εν λόγω πορίσματα ήταν μια αναμενόμενη εξέλιξη για τον ερευνητή, λόγω της αλληλεξαρτώμενης σχέσης ανάμεσα στη μετάφραση και τη διαπολιτισμική επικοινωνία. Όπως έχει ήδη αναφερθεί τόσο στο εισαγωγικό κεφάλαιο (Κεφάλαιο 1) όσο και στη βιβλιογραφική ανασκόπηση (Κεφάλαιο 2), η απόκτηση της διαπολιτισμικής ικανότητας και γενικότερα η διαπολιτισμική εκπαίδευση των μεταφραστών κρίνεται αναγκαία, καθώς ενισχύει τον ρόλο τους ως φορείς της διαπολιτισμικής επικοινωνίας. Ο μεταφραστής λειτουργεί ως διαμεσολαβητής ανάμεσα στη γλώσσα-πηγή και τη γλώσσα-στόχο και συνεπώς ανάμεσα στο πολιτισμό-πηγή και τον πολιτισμό-στόχο. Ως πολιτισμικός διαμεσολαβητής επομένως, οφείλει να διαθέτει ικανότητες όπως η διαπολιτισμική επίγνωση, όντας ταυτόχρονα διαπολιτισμικά ευαισθητοποιημένος απέναντι στις πολιτισμικές διαφορές προκειμένου να τις διαχειριστεί και να τις μεταφέρει στο μετάφρασμα με κατανόηση

και σεβασμό. Στο πλαίσιο αυτό, ιδιαίτερα σημαντικός κρίνεται και ο ρόλος των φορέων εκπαίδευσης των μεταφραστών, οι οποίοι καλούνται να εκπαιδεύσουν τους φοιτητές μετάφρασης σε θέματα διαπολιτισμικής επικοινωνίας, συμβάλλοντας στην καλλιέργεια της διαπολιτισμικής τους ικανότητας.

Ιδιαίτερα σε μια χώρα όπως η Ελλάδα, όπου το Τμήμα Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης και Διερμηνείας αποτελεί τον μοναδικό δημόσιο φορέα εκπαίδευσης των μεταφραστών, το επίπεδο τόσο της διαπολιτισμικής όσο και της γενικότερης εκπαίδευσης των φοιτητών αναμένεται να είναι ιδιαίτερα υψηλό. Ως εκ τούτου, αναμένεται και ο αντίστοιχα υψηλός βαθμός διαπολιτισμικής ικανότητας των φοιτητών, γεγονός που επιβεβαιώθηκε από τα αποτελέσματα της εν λόγω έρευνας. Με άλλα λόγια, το ποσοστό διαπολιτισμικής ευαισθησίας και συνεπώς διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας των φοιτητών μετάφρασης είναι δικαίως υψηλό.

5.2.2 Ερμηνεία πορισμάτων σε σχέση με το 2^ο ερευνητικό ερώτημα

Σχετικά με το 2^ο ερευνητικό ερώτημα, «Αναγνωρίζουν οι φοιτητές μετάφρασης τη σημασία της διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας για το επάγγελμά τους;», τα πορίσματα δείχνουν ότι η συντριπτική πλειοψηφία των φοιτητών αναγνωρίζει τη διαπολιτισμική ικανότητα ως απαραίτητο εφόδιο για το επάγγελμα του μεταφραστή. Διαπιστώνεται με άλλα λόγια πως οι επίδοξοι μεταφραστές έχουν αντιληφθεί τη σχέση μεταξύ διαπολιτισμικής επικοινωνίας και μετάφρασης, την αλληλεξάρτηση ανάμεσα στην επάρκεια σε ζητήματα διαπολιτισμικής επικοινωνίας και τη μεταφραστική επάρκεια και γενικότερα τη σημασία του πολιτισμού στη μεταφραστική διαδικασία. Ταυτόχρονα είναι σε θέση να αναγνωρίσουν τη σημασία του ρόλου τους ως πολιτισμικοί διαμεσολαβητές, καθώς και όλες τις αρμοδιότητες που απορρέουν από αυτόν. Στο πλαίσιο αυτό επομένως, είναι ικανοί να αντιληφθούν και όλες τις ικανότητες που οφείλουν να καλλιεργήσουν προκειμένου να ανταποκριθούν αποτελεσματικά στις απαιτήσεις του επαγγέλματος τους. Εύλογα επομένως, όπως προκύπτει από τις απαντήσεις τους, αναγνωρίζουν και τη σημασία της διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας ως μια από τις βασικότερες ικανότητες που συμβάλλουν στην εξασφάλιση της μεταφραστικής επάρκειας και γενικότερα στην αποτελεσματική διεξαγωγή του έργου ενός μεταφραστή.

Στο πλαίσιο αυτό, η ικανότητα των φοιτητών να αντιλαμβάνονται την αξία της διαπολιτισμικής ικανότητας για το επάγγελμα του μεταφραστή, ενδέχεται να αποτελέσει σημαντικό εφόδιο για την επαγγελματική τους σταδιοδρομία. Αναγνωρίζοντας τη σημασία της διαπολιτισμικής ικανότητας, ο επίδοξος μεταφραστής οδηγείται αυτόματα στην ανάγκη να γίνει και ο ίδιος διαπολιτισμικά ικανός. Ως εκ τούτου, η καλλιέργεια της διαπολιτισμικής ικανότητας ενισχύει σημαντικά τη μεταφραστική επάρκεια, γεγονός που εξασφαλίζει στον επίδοξο μεταφραστή ένα βασικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα το οποίο είναι ιδιαίτερα σημαντικό στην αγορά εργασίας, που στη περίπτωση του μεταφραστή δεν περιορίζεται μόνο σε πανελλαδικό επίπεδο.

Τέλος, αξίζει να αναφερθεί πως από τα αποτελέσματα που αφορούν το εν λόγω ερευνητικό ερώτημα, αναδεικνύεται και η συμβολή του Τμήματος Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης και Διερμηνείας στη διαπολιτισμική εκπαίδευση των φοιτητών. Ουσιαστικά το γεγονός ότι οι περισσότεροι φοιτητές μετάφρασης είναι σε θέση να αναγνωρίζουν τη σημασία της διαπολιτισμικής ικανότητας για το επάγγελμά τους, οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην εκπαίδευση που λαμβάνουν από το Τμήμα όσον αφορά ζητήματα διαπολιτισμικής επικοινωνίας. Το Τμήμα με άλλα λόγια, συμβάλλει ουσιαστικά στη διαπολιτισμική εκπαίδευση των επίδοξων μεταφραστών, βοηθώντας τους να αντιληφθούν, να αναγνωρίζουν και να εκτιμούν τη σχέση μεταξύ μετάφρασης και διαπολιτισμικής επικοινωνίας, τον ρόλο τους ως φορείς διαπολιτισμικής επικοινωνίας, καθώς και τις ικανότητες που οφείλουν να καλλιεργήσουν προκειμένου να επιτελέσουν αποτελεσματικά το έργο τους.

5.2.3 Ερμηνεία πορισμάτων σε σχέση με το 3^ο ερευνητικό ερώτημα

Τέλος, τα αποτελέσματα σχετικά με το 3^ο ερευνητικό ερώτημα, «Θεωρούν οι φοιτητές μετάφρασης πως λαμβάνουν επαρκή εκπαίδευση σε θέματα διαπολιτισμικής επικοινωνίας» αντανakλούν τη γνώμη των φοιτητών μετάφρασης όσον αφορά την εκπαίδευση που τους παρέχει το Τμήμα Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης και Διερμηνείας σε θέματα διαπολιτισμικής επικοινωνίας. Η πλειοψηφία των φοιτητών θεωρεί πως λαμβάνει επαρκή διαπολιτισμική εκπαίδευση από το Τμήμα. Ταυτόχρονα όμως, υποστηρίζει πως το Τμήμα οφείλει να ενισχύσει περισσότερο την καλλιέργεια της διαπολιτισμικής ικανότητας των φοιτητών. Οι φοιτητές με άλλα λόγια, αναγνωρίζουν μεν τη συμβολή του Τμήματος όσον αφορά την επάρκεια τους σε

θέματα διαπολιτισμικής επικοινωνίας, επισημαίνουν δε την ανάγκη για ενίσχυση της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης.

Γενικότερα, μέσα από τις απαντήσεις, προκύπτει ότι οι περισσότεροι φοιτητές αναγνωρίζουν γενικά τη σημασία της εκπαίδευσης και της κατάρτισης των μεταφραστών σε διαπολιτισμικά ζητήματα. Πιστεύουν επίσης πως η εν λόγω επιμόρφωση οφείλει να παρέχεται από τους φορείς εκπαίδευσης των μεταφραστών. Το γεγονός αυτό μπορεί να συνδεθεί και με το 2ο ερευνητικό ερώτημα. Με άλλα λόγια, οι φοιτητές μετάφρασης είναι σε θέση να αναγνωρίσουν τη σημασία της διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας για την επαγγελματική τους σταδιοδρομία, αντιλαμβανόμενοι ταυτόχρονα ότι η καλλιέργεια της εν λόγω ικανότητας αποτελεί προϊόν συστηματικής εκπαίδευσης την οποία οφείλει να παρέχει ο φορέας εκπαίδευσης τους, εν προκειμένω το Τμήμα Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης και Διερμηνείας.

Όσον αφορά την παροχή διαπολιτισμικής εκπαίδευσης από το Τμήμα, ιδιαίτερα σημαντική κρίνεται η γνώμη των φοιτητών σχετικά με την ανάγκη για την περαιτέρω επιμόρφωση τους σε θέματα διαπολιτισμικής επικοινωνίας. Αδιαμφισβήτητα, όπως άλλωστε διαπιστώθηκε από τις απαντήσεις, το Τμήμα Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης και Διερμηνείας διαθέτει ένα υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης και κατάρτισης τόσο σε ζητήματα μεταφραστικής επάρκειας όσο και σε ζητήματα διαπολιτισμικής επικοινωνίας. Πρόκειται για μια σχολή, η οποία προετοιμάζει επαρκώς τους φοιτητές προκειμένου να ανταπεξέλθουν σε όλες τις απαιτήσεις και τις ανάγκες του ρόλου του μεταφραστή ως πολιτισμικού διαμεσολαβητή. Ωστόσο, δεδομένων των συνεχών αλλαγών και των νέων αναγκών που προκύπτουν στη διεθνή αγορά και τον χώρο εργασίας, το Τμήμα, ως ο μοναδικός δημόσιος φορέας εκπαίδευσης των μεταφραστών στην Ελλάδα, καλείται συνεχώς να αναπροσαρμόζεται στα νέα δεδομένα και να βελτιώνει τον τρόπο εκπαίδευσης των φοιτητών, καθιστώντας τους ικανούς να ανταπεξέλθουν στο ανταγωνιστικό περιβάλλον και τις απαιτήσεις που προκύπτουν από το επάγγελμα ενός μεταφραστή. Η γνώμη των φοιτητών με άλλα λόγια, επιβεβαιώνει τη σημαντική συμβολή του Τμήματος όσον αφορά την παροχή διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, υπενθυμίζοντας ταυτόχρονα πως παντού και πάντα υπάρχει το περιθώριο βελτίωσης.

Γενικότερα, οι απαντήσεις στο εν λόγω ερευνητικό ερώτημα καταδεικνύουν την ανάγκη του Τμήματος να διατηρήσει τον ενεργό του ρόλο στη στήριξη και την ενθάρρυνση της καλλιέργειας της διαπολιτισμικής ικανότητας των φοιτητών.

5.2.4 Ερμηνεία πορισμάτων σε σχέση με τη σύγκριση μεταξύ 1^{ου} και 4^{ου} έτους

Όσον αφορά τη σύγκριση των απαντήσεων των φοιτητών του 1^{ου} και 4^{ου} έτους υπενθυμίζεται πως δεν προέκυψε κάποια στατιστικά σημαντική διαφορά σχετικά με τον βαθμό διαπολιτισμικής ευαισθησίας. Με άλλα λόγια, διαπιστώθηκε πως οι πρωτοετείς είναι εξίσου διαπολιτισμικά ευαισθητοποιημένοι και συνεπώς διαπολιτισμικά ικανοί με τους τεταρτοετείς φοιτητές. Ουσιαστικά, ο βαθμός διαπολιτισμικής ευαισθησίας και κατ' επέκταση διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας παραμένει ο ίδιος τόσο για τους φοιτητές του 1^{ου} όσο και για τους φοιτητές του 4^{ου} έτους. Το γεγονός ότι οι πρωτοετείς φοιτητές διαθέτουν τον ίδιο βαθμό διαπολιτισμικής ευαισθησίας με τους τεταρτοετείς ενδέχεται να οφείλεται γενικότερα και στην εκμάθηση ξένων γλωσσών, καθώς όλοι οι συμμετέχοντες δήλωσαν ότι γνωρίζουν τουλάχιστον δύο ξένες γλώσσες. Διευκρινίζεται ωστόσο πως η εν λόγω εκμάθηση ξεκίνησε ήδη πριν την εισαγωγή των φοιτητών στο Τμήμα. Οι φοιτητές μετάφρασης με άλλα λόγια, γνώριζαν ήδη τουλάχιστον δυο ξένες γλώσσες, καθώς η γνώση 2 γλωσσών (αγγλικά και γαλλικά, ή αγγλικά και γερμανικά, ή γαλλικά και γερμανικά) αποτελεί προαπαιτούμενο για την εισαγωγή τους στο Τμήμα. Δεδομένου ότι η γλώσσα λειτουργεί ως φορέας πληροφοριών σχετικά με τον εκάστοτε πολιτισμό (Steers, Sanchez-Runde and Nardon, 2010), η γνώση δυο ή και περισσότερων ξένων γλωσσών καθιστά τα άτομα ικανά να γνωρίσουν και να κατανοήσουν καλύτερα δύο ή και περισσότερους ξένους πολιτισμούς αντίστοιχα. Οι εν λόγω γνώσεις που αποκτά το άτομο σχετικά με τις αντιλήψεις και τις αξίες ενός ή περισσότερων διαφορετικών πολιτισμών αποτελεί έναν από τους βασικούς παράγοντες που εξασφαλίζουν τη διαπολιτισμική επικοινωνιακή ικανότητα (Byram, 1997, όπως αναφέρεται στο Karras, 2020; Ruben, 1996). Η εκμάθηση ξένων γλωσσών με άλλα λόγια, ενισχύει την πολιτισμική και διαπολιτισμική επίγνωση του ατόμου, και συνεπώς τη διαπολιτισμική του ικανότητα.

Υπενθυμίζεται επίσης πως οι συμμετέχοντες βρισκόταν στο εαρινό εξάμηνο της φοίτησης τους όταν συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο της έρευνας. Ουσιαστικά, τη στιγμή που διεξήχθη η έρευνα, οι πρωτοετείς φοιτητές είχαν ήδη παρακολουθήσει

ένα εξάμηνο στο Τμήμα, γεγονός που ενδέχεται να ενίσχυσε τον βαθμό διαπολιτισμικής τους ικανότητας, Πιθανότατα, τα πορίσματα να ήταν διαφορετικά για τους πρωτοετείς φοιτητές, αν η έρευνα είχε διεξαχθεί κατά το χειμερινό (1^ο για τους πρωτοετείς) εξάμηνο. Με άλλα λόγια, ήδη από το πρώτο κιόλας εξάμηνο, η διαπολιτισμική εκπαίδευση που έλαβαν οι συμμετέχοντες από το Τμήμα ενδέχεται να επηρέασε σημαντικά τον βαθμό διαπολιτισμικής τους ικανότητας.

Αντίστοιχα με τον βαθμό διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας, παρατηρείται ταύτιση απόψεων και όσον αφορά τη γνώμη των πρωτοετών και τεταρτοετών φοιτητών για την αξία της διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας για το επάγγελμα του μεταφραστή, καθώς και για τη διαπολιτισμική εκπαίδευση που τους παρέχει το Τμήμα Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης και Διερμηνείας. Η μόνη διαφορά που εντοπίστηκε μέσα από τη σύγκριση ανάμεσα στα δυο έτη αφορούν, όπως αναφέρθηκε στο Κεφάλαιο 4, δημογραφικά δεδομένα.

Υπενθυμίζεται πως στόχος της σύγκρισης των απαντήσεων μεταξύ πρώτου και τέταρτου έτους αποτελεί η απόπειρα μελέτης του βαθμού διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας των φοιτητών στην αρχή και στο τέλος της φοίτησης τους στο Τμήμα Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης και Διερμηνείας (συνολικά 4 έτη φοίτησης), γεγονός που επιχειρεί να αναδείξει και τη συμβολή του Τμήματος Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης και Διερμηνείας στη διαπολιτισμική εκπαίδευση των φοιτητών μετάφρασης. Παρά το γεγονός ότι τα πορίσματα της σύγκρισης δείχνουν πως ο βαθμός διαπολιτισμικής ικανότητας των φοιτητών δεν διαφέρει στην αρχή και στο τέλος της φοίτησης τους, ο ρόλος του Τμήματος στη διαπολιτισμική τους εκπαίδευση είναι αδιαμφισβήτητος. Όπως προκύπτει από τις απαντήσεις τους, οι φοιτητές του Τμήματος διαθέτουν σημαντικό ποσοστό διαπολιτισμικής ικανότητας, ενώ είναι σε θέση να αντιληφθούν την αξία της εν λόγω ικανότητας για το επάγγελμα τους. Ταυτόχρονα, υποστηρίζουν πως το Τμήμα ενισχύει σημαντικά τη καλλιέργεια της διαπολιτισμικής τους ικανότητας και γενικότερα την εκπαίδευση τους σε θέματα διαπολιτισμικής επικοινωνίας.

Η σύγκριση των απαντήσεων μεταξύ πρωτοετών και τεταρτοετών φοιτητών επομένως, δεν ανέδειξε κάποια ουσιαστική διαφορά σχετικά με τον βαθμό διαπολιτισμικής τους ικανότητας. Διαφορές εντοπίστηκαν μόνο ως προς ορισμένα δημογραφικά δεδομένα. Η πραγματοποίηση της σύγκρισης, ωστόσο, κρίθηκε

σημαντική καθώς τόνισε για άλλη μια φορά πως ήδη από το πρώτο κιόλας έτος, οι φοιτητές μετάφρασης είναι ικανοί να αντιληφθούν τη σημασία του πολιτισμού στη μεταφραστική διαδικασία, καθώς και τον ρόλο τους ως φορείς διαπολιτισμικής επικοινωνίας. Ταυτόχρονα είναι σε θέση να αναγνωρίσουν πόσο σημαντικές είναι για το επάγγελμα τους ικανότητες όπως η διαπολιτισμική ευαισθησία και η διαπολιτισμική ικανότητα γενικότερα. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με την εκπαίδευση που λαμβάνουν από το Τμήμα τους καθιστά ικανούς να ανταπεξέλθουν αποτελεσματικά στις απαιτήσεις του επαγγέλματος τους και τους βοηθά να αναλάβουν επάξια μια θέση τόσο στην εγχώρια όσο και στη διεθνή αγορά εργασίας.

5.2.5 Ερμηνεία πορισμάτων σε σχέση με την ερευνητική υπόθεση

Τα πορίσματα που προέκυψαν από τη διεξαγωγή της παρούσας μελέτης επιβεβαιώνουν την ερευνητική υπόθεση που διατυπώθηκε στο πρώτο κεφάλαιο, σύμφωνα με την οποία το ποσοστό διαπολιτισμικής ευαισθησίας και συνεπώς διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας των φοιτητών του Τμήματος Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης και Διερμηνείας θα είναι υψηλό. Υπενθυμίζεται για ακόμα μια φορά πως οι φοιτητές μετάφρασης που συμμετείχαν στην εν λόγω μελέτη είναι διαπολιτισμικά ευαίσθητοι και συνεπώς διαπολιτισμικά ικανοί, δεδομένης της στενής και αλληλοεξαρτώμενης σχέσης μεταξύ της διαπολιτισμικής ευαισθησίας και της διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας (καθώς η πρώτη αποτελεί βασικό συστατικό και καθοριστικό παράγοντα για την απόκτηση της δεύτερης).

Η εν λόγω ερευνητική υπόθεση βασίστηκε στην ισχυρή σύνδεση ανάμεσα στις έννοιες της διαπολιτισμικής επικοινωνίας και της μετάφρασης. Όπως διαπιστώθηκε από τη βιβλιογραφική ανασκόπηση (Κεφάλαιο 2), η μετάφραση δεν χαρακτηρίζεται ως μια αμιγώς γλωσσική διαδικασία, αλλά αποτελεί μια μορφή διαπολιτισμικής επικοινωνίας. Στο πλαίσιο αυτό, το επάγγελμα του μεταφραστή απαιτεί τη συνεχή επαφή και αλληλεπίδραση του με διαφορετικούς πολιτισμούς. Συνεπώς, ο μεταφραστής οφείλει να καλλιεργεί ικανότητες όπως η διαπολιτισμική επίγνωση και ο σεβασμός για τις πολιτισμικές διαφορές, προκειμένου να επιτελέσει αποτελεσματικά το έργο του ως πολιτισμικός διαμεσολαβητής και γενικότερα ως φορέας διαπολιτισμικής επικοινωνίας.

Ως εκ τούτου, η εκπαίδευση των μεταφραστών σε θέματα διαπολιτισμικής επικοινωνίας κρίνεται αναγκαία, εφόσον η μεταφραστική επάρκεια εξαρτάται και από

την επάρκεια όσον αφορά τον πολιτισμό και τη διαπολιτισμικότητα. Στο πλαίσιο αυτό, οι φορείς εκπαίδευσης των μεταφραστών καλούνται να εκπαιδεύσουν τους φοιτητές μετάφρασης σε θέματα διαπολιτισμικής επικοινωνίας, ενισχύοντας την καλλιέργεια της διαπολιτισμικής τους ικανότητας. Το γεγονός αυτό αιτιολογεί και την υπόθεση που διατυπώθηκε όσον αφορά το Τμήμα Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης και Διερμηνείας, σύμφωνα με την οποία τονίζεται η αξία της συμβολής του στην καλλιέργεια της διαπολιτισμικής ικανότητας και γενικότερα το υψηλό επίπεδο διαπολιτισμικής εκπαίδευσης που προσφέρει στους φοιτητές.

Εν κατακλείδι, τα αποτελέσματα της έρευνας οδηγούν στην παραδοχή ότι οι φοιτητές μετάφρασης διαθέτουν υψηλό ποσοστό διαπολιτισμικής ικανότητας, γεγονός που οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στο επίπεδο εκπαίδευσης που τους παρέχει το Τμήμα Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης και Διερμηνείας σε θέματα διαπολιτισμικής επικοινωνίας.

5.3 Σημασία των πορισμάτων και προεκτάσεις

Τα ευρήματα της παρούσας έρευνας συμβάλλουν στην ελάχιστη ελληνική βιβλιογραφία σχετικά με τη διαπολιτισμική επικοινωνιακή ικανότητα στο χώρο της μετάφρασης και γενικότερα με τη διαπολιτισμική εκπαίδευση των μεταφραστών. Το γεγονός ότι η εν λόγω μελέτη εστιάζει σε Έλληνες επίδοξους μετάφρασης την καθιστά μοναδική, καθώς προς το παρόν δεν υπάρχει αντίστοιχη έρευνα που να σχετίζεται με τη διαπολιτισμική επικοινωνιακή ικανότητα των Ελλήνων φοιτητών μετάφρασης. Συνεπώς, παρά το γεγονός ότι τα αποτελέσματα δεν μπορούν να γενικευθούν σε όλους τους φοιτητές μετάφρασης και γενικότερα σε όλους τους μεταφραστές παρά μόνο στους συμμετέχοντες, η παρούσα έρευνα διαφωτίζει ορισμένα βασικά στοιχεία που αφορούν τόσο την καλλιέργεια της διαπολιτισμικής ικανότητας όσο και τη σημασία της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης των μεταφραστών. Με άλλα λόγια, τα πορίσματα της εν λόγω μελέτης ανοίγουν τον δρόμο για περαιτέρω διερεύνηση της διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας σε σχέση με τη μετάφραση, τον μεταφραστή, καθώς και τους φορείς εκπαίδευσης των μεταφραστών.

Από πρακτική άποψη, η παρούσα έρευνα δημιουργεί πρόσφορο έδαφος για ορισμένες προεκτάσεις. Αρχικά, το Τμήμα Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης και Διερμηνείας

μπορεί να αξιοποιήσει τα αποτελέσματα της έρευνας ως βοήθημα προκειμένου να αξιολογήσει την επάρκεια των φοιτητών σε θέματα διαπολιτισμικής επικοινωνίας. Σαφώς και πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η Κλίμακα Διαπολιτισμικής Ευαισθησίας δεν αποτελεί το μοναδικό διαγνωστικό εργαλείο για τον προσδιορισμό της διαπολιτισμικής ευαισθησίας και συνεπώς της διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας, επομένως κρίνεται σημαντικό να χρησιμοποιηθεί σε συνδυασμό και με άλλα αντίστοιχα εργαλεία και μεθόδους αξιολόγησης της διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας.

Ταυτόχρονα, τα πορίσματα της έρευνας δίνουν τη δυνατότητα στο Τμήμα να αξιολογήσει και το επίπεδο της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης που το ίδιο προσφέρει στους φοιτητές του. Δεδομένου ότι η πλειοψηφία των φοιτητών αναγνωρίζει την αξία της διαπολιτισμικής ικανότητας καθώς και τη σημασία της καλλιέργειας της, ενώ τονίζει και την ανάγκη ενίσχυσης της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης που παρέχεται από το Τμήμα, θα ήταν ωφέλιμο να αξιολογηθεί εκ νέου το επίπεδο εκπαίδευσης του Τμήματος όσον αφορά ζητήματα διαπολιτισμικής επικοινωνίας. Ενδεχομένως να χρειάζεται η ανάπτυξη νέων διαπολιτισμικά διδακτικών παρεμβάσεων, η προσθήκη μαθήματος ή μαθημάτων σχετικά με τη διαπολιτισμική ικανότητα και τη διαπολιτισμική επικοινωνία γενικότερα ή ακόμα και η επαναφορά του υποχρεωτικού εξαμήνου στο εξωτερικό.

Εξίσου σημαντική κρίνεται η παρούσα έρευνα και για τους ιδιωτικούς φορείς εκπαίδευσης των μεταφραστών στη χώρα, καθώς ενδέχεται να τους δώσει το έναυσμα προκειμένου να ενισχύσουν και οι ίδιοι τη διαπολιτισμική εκπαίδευση των φοιτητών τους. Σε κάθε περίπτωση, η παρούσα έρευνα επιχειρεί να βοηθήσει τους φοιτητές μετάφρασης να αποκτήσουν μεγαλύτερη επίγνωση όσον αφορά τα ζητήματα της διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας, αλλά και να αξιοποιήσουν την ικανότητα αυτή όταν και όπου κριθεί απαραίτητο. Γενικότερα στοχεύει να τονίσει τη σημασία της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης των μεταφραστών καθώς και τη σχέση μεταξύ μετάφρασης και διαπολιτισμικής επικοινωνίας.

5.4 Περιορισμοί της έρευνας

Στο σημείο αυτό αξίζει να αναφερθεί πως κάθε έρευνα παρουσιάζει ορισμένους περιορισμούς. Αντίστοιχα επομένως, στην παρούσα μελέτη εντοπίζονται μερικοί περιορισμοί.

Αρχικά, εφίσταται η προσοχή όσον αφορά την ευρεία γενίκευση ή την εξαγωγή γενικών συμπερασμάτων από συγκεκριμένα αποτελέσματα. Με άλλα λόγια, όπως υποστηρίζουν οι Khan και Van Wynsberghe (2008, όπως αναφέρεται στον Richards, 2011, σελ.215): «Είναι πολύ πιο εύκολο, και πιο επιστημολογικά σωστό, απλά να εγκαταλείψουμε την ιδέα της γενίκευσης». Στο πλαίσιο αυτό επομένως, στην παρούσα έρευνα κρίνεται σκόπιμο να αποφευχθεί η γενίκευση των αποτελεσμάτων σε όλους τους πληθυσμούς ή σε όλα τα πλαίσια. Εξάλλου, υπενθυμίζεται ότι το δείγμα της εν λόγω μελέτης ήταν μικρό (71 συμμετέχοντες) και ενδεχομένως όχι αντιπροσωπευτικό, καθώς αποκλείστηκαν φοιτητές των δυο (2^ο και 3^ο έτος) από τα τέσσερα συνολικά έτη φοίτησης του Τμήματος. Σε κάθε περίπτωση ωστόσο, τα αποτελέσματα οφείλουν να ληφθούν υπόψη, καθώς πρόκειται για ποσοτικά δεδομένα, τα οποία ενδέχεται να αποτελέσουν τη βάση για περαιτέρω έρευνα.

Αξίζει επίσης να αναφερθεί ότι η Κλίμακα Διαπολιτισμικής Ευαισθησίας έχει σχεδιαστεί στην αγγλική γλώσσα. Παρά το γεγονός ότι από την πιλοτική εφαρμογή της δεν εντοπίστηκαν εννοιολογικά και γλωσσικά ζητήματα, η προσωπική ερμηνεία της από τον εκάστοτε ερωτηθέντα ενδέχεται να οδηγήσει σε ανακριβείς απαντήσεις. Ακόμα, στην παρούσα έρευνα δεν υπήρξε δυνατότητα ελέγχου της ειλικρίνειας των συμμετεχόντων ή αποφυγής της υποκειμενικότητας, συνεπώς δεν αποκλείεται ορισμένοι ερωτηθέντες να συμπλήρωναν το ερωτηματολόγιο με βάση τις επιθυμητές ή κοινωνικά αποδεκτές απαντήσεις, αποφεύγοντας εκείνες που αντικατοπτρίζουν τα πραγματικά τους αισθήματα.

Τέλος, τονίζεται πως η μέτρηση μεταβλητών όπως αυτή της διαπολιτισμικής ευαισθησίας, καθίσταται δύσκολη διαδικασία ακόμη και κάτω από τις πιο ευνοϊκές συνθήκες. Υπενθυμίζεται επίσης πως η διαπολιτισμική επικοινωνιακή ικανότητα αποτελεί μια αρκετά περίπλοκη έννοια η οποία δεν μπορεί να προσδιοριστεί επακριβώς καθώς αλληλεπικαλύπτεται συνεχώς με άλλες έννοιες. Ως εκ τούτου, μια τόσο περίπλοκη έννοια οφείλει να προσεγγίζεται με ποικίλους τρόπους και να μελετάται με τη χρήση συνδυαστικών μεθόδων. Στο πλαίσιο αυτό, η παρούσα έρευνα ενδέχεται να χρειάζεται τη προσθήκη μιας ποιοτικής μελέτης, προκειμένου να

ενισχυθεί περαιτέρω η αξιοπιστία, η εγκυρότητα και η δυνατότητα εφαρμογής των αποτελεσμάτων που προκύπτουν.

Επισημαίνεται ωστόσο πως οι περιορισμοί που συναντώνται στην εν λόγω έρευνα δεν υπονομεύουν την αξία της, καθώς με βάση τα πορίσματα της, προκύπτουν και αναλύονται διάφορες προεκτάσεις οι οποίες επιχειρούν να τονίσουν τη σημασία της διαπολιτισμικής ικανότητας στο χώρο της μετάφρασης. Εξάλλου η παρούσα μελέτη επιδιώκει να δώσει το έναυσμα προκειμένου να πραγματοποιηθούν περισσότερες σχετικές μελέτες και ως εκ τούτου να αυξηθεί η ελληνική βιβλιογραφία γύρω από τη σημασία της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης των μεταφραστών.

5.5 Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα

Τα στοιχεία που προκύπτουν από την παρούσα μελέτη δημιουργούν πρόσφορο έδαφος για μελλοντικές έρευνες. Στο πλαίσιο αυτό διατυπώνονται ορισμένες προτάσεις κατευθύνσεις για περαιτέρω μελέτη.

Αρχικά, η διαπολιτισμική επικοινωνιακή ικανότητα αποτελεί μια περίπλοκη έννοια που περιλαμβάνει πολλές μεταβλητές και σχετίζεται με διάφορους παράγοντες. Εύλογα επομένως, υπάρχουν πολλά επιμέρους στοιχεία για περαιτέρω διερεύνηση τα οποία μπορούν να οδηγήσουν στη διεξαγωγή ακόμα περισσότερων ερευνών που να αφορούν τόσο τη διαπολιτισμική ευαισθησία όσο και τη διαπολιτισμική επικοινωνιακή ικανότητα σε σχέση με το χώρο της μετάφρασης. Πιο συγκεκριμένα, προτείνεται να διεξαχθούν περισσότερες εμπειρικές μελέτες με τη χρήση ποιοτικών μέσων, όπως για παράδειγμα η παρατήρηση ή η συνέντευξη. Ο συνδυασμός ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων και η τριγωνοποίηση τους θα οδηγήσει σε βαθύτερη και πιο ουσιαστική κατανόηση των συναισθημάτων και γενικότερα της στάσης των συμμετεχόντων απέναντι σε ζητήματα διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας και διαπολιτισμικής επικοινωνίας γενικότερα. Το γεγονός αυτό κρίνεται ιδιαίτερα επωφελές για το Τμήμα Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης και Διερμηνείας, και γενικότερα για τους φορείς εκπαίδευσης των μεταφραστών, καθώς δίνεται η δυνατότητα να αντληθούν τα αισθήματα των φοιτητών σε σχέση με διαπολιτισμικά ζητήματα και να προσαρμόσουν τον τρόπο διδασκαλίας τους σύμφωνα με τις πραγματικές ‘‘διαπολιτισμικές’’ ανάγκες των φοιτητών.

Με βάση την παρούσα έρευνα, προτείνεται επίσης να μελετηθεί ο βαθμός διαπολιτισμικής ευαισθησίας και κατ' επέκταση διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας των πρωτοετών φοιτητών που συμμετείχαν στην εν λόγω μελέτη, τρία έτη μετά προκειμένου να διερευνηθεί αν προκύπτουν αλλαγές. Προτείνεται, με άλλα λόγια να επαναληφθεί η αξιολόγηση της διαπολιτισμικής ικανότητας των φοιτητών του 1^{ου} έτους όταν θα φτάσουν στο τελευταίο έτος σπουδών τους. Η μελέτη και η σύγκριση του βαθμού διαπολιτισμικής ικανότητας της ίδιας ομάδας φοιτητών στην αρχή και στο τέλος των σπουδών τους, κρίνεται ιδιαίτερα σημαντική καθώς θα βοηθήσει να δημιουργηθεί μια ακόμα πιο σαφής και ουσιαστική εικόνα σχετικά με τη συμβολή του Τμήματος Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης και Διερμηνείας στη καλλιέργεια της διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας των φοιτητών.

Εξίσου ενδιαφέρουσα πρόταση για επιπλέον μελέτη, αποτελεί η απόπειρα σύγκρισης του βαθμού διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας των φοιτητών του Τμήματος Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης και Διερμηνείας με την αντίστοιχη των φοιτητών μετάφρασης ιδρυμάτων του εξωτερικού. Η εν λόγω μελέτη ενδέχεται να οδηγήσει σε σημαντικά αποτελέσματα, τα οποία θα ενισχύσουν ακόμα περισσότερο τον ρόλο του Τμήματος στη διαπολιτισμική εκπαίδευση των φοιτητών. Παράλληλα, η εν λόγω σύγκριση θα δώσει τη δυνατότητα στο Τμήμα να μελετήσει το πρόγραμμα σπουδών και γενικότερα τον τρόπο με τον οποίο οι αντίστοιχοι φορείς εκπαίδευσης των μεταφραστών του εξωτερικού καλλιεργούν τη διαπολιτισμική ικανότητα των φοιτητών. Ως εκ τούτου, η μελέτη και η αξιολόγηση των μέσων και του τρόπου διαπολιτισμικής εκπαίδευσης των ξένων φορέων ενδέχεται να βοηθήσει το Τμήμα προκειμένου να υιοθετήσει και να προσαρμόσει στο δικό του πρόγραμμα μια αντίστοιχη εκπαιδευτική πρακτική, ώστε να εξασφαλίσει στους επίδοξους μεταφραστές ακόμα πιο υψηλό επίπεδο διαπολιτισμικής εκπαίδευσης.

Τέλος, περαιτέρω συστάσεις αφορούν την ίδια την Κλίμακα Διαπολιτισμικής Ευαισθησίας. Υπενθυμίζεται πως πρόκειται για ένα αξιόπιστο και έγκυρο εργαλείο, το οποίο ωστόσο, όπως κάθε όργανο, παρουσιάζει αδυναμίες. Εξάλλου αντίστοιχη επισήμανση έχει τεθεί και από τους Frintz κ.ά. (2002), οι οποίοι τόνισαν το περιθώριο βελτίωσης του εργαλείου γεγονός που δεν υποδαυλίζει την ποιότητα του, αλλά υπενθυμίζει πως κάθε όργανο έχει αδυναμίες και υπόκειται σε επιστημονικό έλεγχο. Στο πλαίσιο αυτό, προτείνονται δοκιμές για τη συντρέχουσα εγκυρότητα της εν λόγω Κλίμακας με αντίστοιχα έγκυρα και αξιόπιστα εργαλεία αξιολόγησης της

διαπολιτισμικής ευαισθησίας (π.χ. The Intercultural Sensitivity Inventory των Bhawuk και Brislin, 1992, ή The Intercultural Development Inventory των Hammer και Bennett, 1998), προκειμένου να ενισχυθεί περισσότερο η εγκυρότητα της (της Κλίμακας).

Σε κάθε περίπτωση, τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας επιχειρούν να αποτελέσουν το έναυσμα για τη διεξαγωγή περαιτέρω σχετικών μελετών και γενικότερα για την ενίσχυση της ελληνικής βιβλιογραφίας γύρω από τη σημασία της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης των μεταφραστών η οποία αποτελεί βασική προϋπόθεση για την εξασφάλιση της μεταφραστικής επάρκειας.

5.6 Επίλογος

Η επαφή και η αλληλεπίδραση με άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς αποτελεί τη σύγχρονη πραγματικότητα, γεγονός που δημιουργεί την ανάγκη για την προώθηση της διαπολιτισμικής επικοινωνίας, καθώς και για την καλλιέργεια ικανοτήτων όπως η διαπολιτισμική ευαισθησία και η διαπολιτισμική επικοινωνιακή ικανότητα. Στο πλαίσιο αυτό, ο ρόλος των φορέων διαπολιτισμικής ικανότητας κρίνεται ιδιαίτερα σημαντικός, καθώς είναι οι παράγοντες που εξασφαλίζουν την αλληλεπίδραση ανάμεσα στους ανθρώπους από διαφορετικούς πολιτισμούς. Ο μεταφραστής συνεπώς, ως ένας από τους βασικούς φορείς διαπολιτισμικής επικοινωνίας οφείλει να είναι διαπολιτισμικά ευαίσθητος και ικανός, προκειμένου να ανταπεξέλθει στις απαιτήσεις που απορρέουν από τον ρόλο του ως πολιτισμικός διαμεσολαβητής. Επομένως, η καλλιέργεια της διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας και γενικότερα η διαπολιτισμική εκπαίδευση των επίδοξων μεταφραστών κρίνεται αναγκαία.

Οι φοιτητές μετάφρασης του Τμήματος Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης και Διερμηνείας που συμμετείχαν στην παρούσα έρευνα διαπιστώθηκε ότι διαθέτουν υψηλό βαθμό διαπολιτισμικής ευαισθησίας και κατ' επέκταση διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας, γεγονός που αναδεικνύει τη συμβολή του Τμήματος στη διαπολιτισμική εκπαίδευση των φοιτητών. Ωστόσο, καθώς η ανάγκη για διαπολιτισμική επικοινωνία γίνεται όλο και πιο επιτακτική, και οι απαιτήσεις του

ρόλου ενός μεταφραστή στη διεθνή επαγγελματική σκηνή συνεχώς αυξάνονται, οι φορείς εκπαίδευσης των μεταφραστών, όπως και το Τμήμα Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης και Διερμηνείας οφείλουν συνεχώς να αξιολογούν, να αναδιαμορφώνουν και να ενισχύουν την διαπολιτισμική εκπαίδευση των σπουδαστών τους, προκειμένου να τους καταστήσουν ικανούς να αξιοποιήσουν στο έπακρο τον ρόλο τους ως φορείς διαπολιτισμικής επικοινωνίας.

Παρά την πολυδιάστατη και πολυσύνθετη φύση της διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας, ελπίζουμε ότι η παρούσα έρευνα θα συμβάλλει σημαντικά στην ελάχιστη ελληνική βιβλιογραφία σχετικά με τη διαπολιτισμική επικοινωνιακή ικανότητα στο χώρο της μετάφρασης και θα δώσει το έναυσμα για περισσότερες σχετικές μελέτες προς όφελος τόσο της διαπολιτισμικής επικοινωνίας όσο και της επιστήμης της μετάφρασης. Ελπίζουμε επίσης ότι μέσα από την εν λόγω μελέτη θα καταστεί σαφής στο αναγνωστικό κοινό και θα τονιστεί για άλλη μια φορά η σημασία της μετάφρασης και ο ρόλος του μεταφραστή γενικότερα, καθώς και η στενή σχέση που υπάρχει ανάμεσα στη μετάφραση και τη διαπολιτισμική επικοινωνία. Κυρίως όμως, ελπίζουμε ότι η παρούσα μελέτη θα βοηθήσει τους επίδοξους μεταφραστές να αντιληφθούν την αξία της διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας για το επάγγελμά τους και συνεπώς να εξασφαλίσουν την καλλιέργειά της.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

- Liu, S., Volcic, Z., & Gallois, C. (2018). *Εισαγωγή στη Διαπολιτισμική Επικοινωνία: Παγκόσμιοι πολιτισμοί και πλαίσια*. Αθήνα: Gutenberg (Επιμελήτης: Ευγενία Αρβανίτη, Μεταφραστής: Αδριανός Φριλίγγος)
- Nord, C. (1997/2014). *Η μετάφραση ως στοχευμένη δραστηριότητα. Εισαγωγή στις λειτουργικές προσεγγίσεις*, Μετάφραση από τα αγγλικά, Σ. Π. Γραμμενίδης – Δ. Λάμπρου, Αθήνα: Διάυλος.
- Seel, O., 2015. *Εισαγωγή στη γενική μετάφραση*. [ηλεκτρ. βιβλ.] Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Διαθέσιμο στο: <http://hdl.handle.net/11419/2568>

Ξένα

- Alred, G. & Byram, M. (2002). Becoming an Intercultural Mediator: A Longitudinal Study of Residence Abroad *.Journal of Multilingual and Multicultural Development*, 23(5):339-352, DOI: [10.1080/01434630208666473](https://doi.org/10.1080/01434630208666473)
- Álvarez, R. & Carmen-África Vidal, M. (1996). *Translation, Power, Subversion*. Clevedon: Multilingual Matters
- Bennett, M. J. (1986). Towards ethnorelativism: A developmental model of intercultural sensitivity. In Paige, R. M. (ed.), *Cross-cultural orientation: New conceptualizations and applications*, 27-69. New York: University Press of America.
- Bennett, M. J. (1993). Towards ethnorelativism: A developmental model of intercultural sensitivity. In R. M. Paige (ed.), *Education for the intercultural experience*, 21-71. Yarmouth, ME: Intercultural Press.
- Bhawuk, D., & Brislin, R. (1992). The Measurement of Intercultural Sensitivity Using the Concept of Individualism and Collectivism. *International Journal of Intercultural Relations*, 16(4):413-436, DOI:[10.1016/0147-1767\(92\)90031-O](https://doi.org/10.1016/0147-1767(92)90031-O)

- Chen, G. M. (1990): Intercultural communication Competence: Some perspectives of research. *The Howard Journal of Communications*, 2, 243-261.
- Chen, G. M. (1997). A Review of the Concept of Intercultural Sensitivity. Paper presented at the Biennial Convention of the Pacific and Asian Communication Association.
- Chen, G., M., & Starosta, M., J. (1996). Intercultural Communication Competence: A synthesis. In Brant R. Burleson (Ed.), *Communication Yearbook*, 19, 353-384.
- Chen, G., M., & Starosta, M., J. (1998). A review of the concept of intercultural awareness. *Human Communication*, 2, 27-54.
- Chen, G., M., & Starosta, M., J. (2000). The development and validation of the intercultural sensitivity scale. *Human Communication*, 3, 1-15.
- Creswell, J. W. (2009). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. 3rd Edition, Los Angeles: Sage
- Davies, E.E. (2012). Translation and Intercultural Communication: Bridges and Barriers. In Paulston, C. B., Kiesling, S. F., & Rangel, E. S., *The handbook of intercultural discourse and communication*. Malden, MA: John Wiley & Sons.
- Deardorff, D., K. (2006). Identification and Assessment of Intercultural Competence as a Student Outcome of Internationalization. *Journal of Studies in International Education*, Fall 2006
- Fantini, A. & Tirmizi, A. (2006). Exploring and Assessing Intercultural Competence. *World Learning Publications*. Paper 1 https://digitalcollections.sit.edu/worldlearning_publications/1
- Fritz, W., Möllenberg, A., & Chen, G. M. (2002). Measuring intercultural sensitivity in different cultural contexts. *Intercultural Communication Studies*, 11 (2): 165-176.
- Hammer, M.R., Bennett, M.J., & Wiseman, R. (2003). Measuring intercultural sensitivity: The intercultural development inventory. *International Journal of Intercultural Relations*, 27(4):421-443, DOI: [10.1016/S0147-1767\(03\)00032-4](https://doi.org/10.1016/S0147-1767(03)00032-4)
- Hatim, B., Mason, I. (1990). *Discourse and the Translator*. Routledge

- Karras, I. (2020). *The Culture and Communication Interface*. Αθήνα: Εκδόσεις Δίαυλος
- Katan, D. (2009). Translator Training and Intercultural Competence. In S. Cavagnoli, E. D. Giovanni, and R. Merlini (ed.), *La ricerca nella comunicazione interlinguistica. Modelli teorici e metodologici*. Milan: Franco Angeli, 282-301
- Koskinen, K. (2015). “Training Translators for a Superdiverse World. Translators’ Intercultural Competence and Translation as Affective Work.” *Russian Journal of Linguistics* 23 (4): 175–184
- Qvale, P. (2003). *From St Jerome to Hypertext: Translation in Theory and Practice*. (1st ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315759890>
- Richards, K. (2011). Case Studies. In Hinkel, E. (ed.) *Handbook of Research in Second Language Teaching and Learning*, 2. London: Routledge, 207-221
- Ruben, B. D. (1976). Assessing Communication Competency for Intercultural Adaptation. *Group & Organization Studies*, 1(3), 334–354.
<https://doi.org/10.1177/105960117600100308>
- Snell-Hornby, M. (1988). *Translation Studies, An integrated approach*. John Benjamins Publishing Company
- Steers, R.M., Sanchez-Runde, C.J. and Nardon, L. (2010). *Management across Cultures: Challenges and Strategies*. Cambridge University Press, Cambridge.
<http://dx.doi.org/10.1017/CBO9780511810510>
- Tomozeiu, D., Koskinen, K. & D’Arcangelo, A. (2016). Teaching intercultural competence in translator training. *The Interpreter and Translator Trainer*, 10:3, 251-267, DOI: [10.1080/1750399X.2016.1236557](https://doi.org/10.1080/1750399X.2016.1236557)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Παράρτημα 1

Στοιχεία Στατιστικής Ανάλυσης

1. Περιγραφικά Στατιστικά σχετικά με την Κλίμακα Διαπολιτισμικής Ευαισθησίας
2. Περιγραφικά στατιστικά σχετικά με τις πρόσθετες ερωτήσεις που αφορούν το 2^ο και 3^ο ερευνητικό ερώτημα
3. Σημεία όπου εντοπίστηκαν διαφορές ανάμεσα σε 1^ο και 4^ο έτος
4. Πίνακες Συχνοτήτων των δημογραφικών στοιχείων
5. Επιδράσεις δημογραφικών στοιχείων σε μεταβλητές της Κλίμακας Διαπολιτισμικής Ευαισθησίας

1. Περιγραφικά Στατιστικά σχετικά με την Κλίμακα

Διαπολιτισμικής Ευαισθησίας

	Διαφωνώ Απόλυτα		Διαφωνώ		Δεν Είμαι Βέβαιος / Βέβαιη		Συμφωνώ		Συμφωνώ Απόλυτα			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	M.O.	T.A.
1. Απολαμβάνω να αλληλεπιδρώ με άτομα από διαφορετικούς	0	0	0	0	2	2.8	13	18.3	55	77.5	4.76	0.494
11. Συνηθίζω να περιμένω κάποιο χρονικό διάστημα πριν να σχηματίσω άποψη για τους συνομιλητές μου που προέρχονται από διαφορετικούς πολιτισμούς.	2	2.8	6	8.5	11	15.5	34	47.9	18	25.4	3.85	0.995
13. Είμαι ανοιχτόμυαλος/ανοιχτόμυαλη απέναντι στα άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς.	0	0	0	0	0	0	29	40.8	42	59.2	4.59	0.495
21. Κατά την αλληλεπίδραση μας, συνήθως ανταποκρίνομαι θετικά στους συνομιλητές μου από διαφορετικούς πολιτισμούς.	0	0	0	0	4	5.6	28	39.4	37	52.1	4.48	0.609

22. Αποφεύγω τις καταστάσεις όπου πρέπει να συναναστραφώ με άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς.	38	53.5	26	36.6	3	4.2	2	2.8	1	1.4	1.60	0.824
23. Συνήθως εκδηλώνω την κατανόηση μου στον συνομιλητή μου που προέρχεται από διαφορετικό πολιτισμό, μέσω της λεκτικής ή της μη λεκτικής επικοινωνίας.	0	0	0	0	3	4.2	30	42.3	37	52.1	4.49	0.583
24. Αισθάνομαι ευχάριστα με τις πολιτισμικές διαφορές που έχουμε ο συνομιλητής μου και εγώ.	0	0	1	1.4	9	12.7	27	38	33	46.5	4.31	0.753

Πίνακας 1: Συμμετοχή στην Αλληλεπίδραση

	Διαφωνώ Απόλυτα		Διαφωνώ		Δεν Είμαι Βέβαιος / Βέβαιη		Συμφωνώ		Συμφωνώ Απόλυτα			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	M.O.	T.A.
2. Θεωρώ πως οι άνθρωποι από διαφορετικούς πολιτισμούς είναι στενόμυαλοι.	33	46.5	33	46.5	5	7	0	0	0	0	1.61	0.621
7. Δεν μου αρέσει να βρίσκομαι με άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς.	60	84.5	8	11.3	2	2.8	0	0	0	0	1.17	0.450
8. Σέβομαι τις αξίες των ανθρώπων από διαφορετικούς πολιτισμούς.	2	2.8	4	5.6	45	63.4	2	2.8	18	25.4	3.42	1.023
16. Σέβομαι τους τρόπους συμπεριφοράς των ατόμων από διαφορετικούς πολιτισμούς.	0	0	0	0	6	8.5	22	31	41	57.7	4.51	0.656

18. Δεν θα δεχόμουν τις απόψεις των ατόμων από διαφορετικούς πολιτισμούς.	53	74.6	14	19.7	4	5.6	0	0	0	0	1.31	0.575
20. Πιστεύω πως ο πολιτισμός μου είναι καλύτερος από άλλους πολιτισμούς.	49	69	15	21.1	6	8.5	1	1.4	0	0	1.42	0.710

Πίνακας 2: Σεβασμός για τις Πολιτισμικές Διαφορές

	Διαφωνώ Απόλυτα		Διαφωνώ		Δεν Είμαι Βέβαιος / Βέβαιη		Συμφωνώ		Συμφωνώ Απόλυτα			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	M.O.	T.A.
3. Αισθάνομαι αρκετή σιγουριά όταν αλληλεπιδρώ με άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς.	0	0	7	9.9	24	33.8	30	42.3	10	14.1	3.61	0.853
4. Μου φαίνεται πολύ δύσκολο να μιλήσω μπροστά σε άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς.	12	16.9	32	45.1	19	26.8	6	8.5	2	2.8	2.35	0.958
5. Γνωρίζω πάντοτε τι να πω όταν αλληλεπιδρώ με άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς.	4	5.6	18	25.4	27	38	19	26.8	3	4.2	2.99	0.964
6. Μπορώ να είμαι όσο κοινωνικός/κοινωνική επιθυμώ όταν βρίσκομαι με άτομα από διαφορετικούς	2	2.8	10	14.1	16	22.5	30	42.3	13	18.3	3.59	1.036

πολιτισμούς.												
10. Αισθάνομαι αυτοπεποίθηση όταν αλληλεπιδρώ με άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς.	1	1.4	10	14.1	17	23.9	31	43.7	12	16.9	3.61	0.978

Πίνακας 3: Αυτοπεποίθηση κατά την Αλληλεπίδραση

	Διαφωνώ Απόλυτα		Διαφωνώ		Δεν Είμαι Βέβαιος / Βέβαιη		Συμφωνώ		Συμφωνώ Απόλυτα			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	M.O.	T.A.
9. Αναστατώνομαι εύκολα κατά τη διάρκεια της αλληλεπίδρασης μου με άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς.	38	53.5	20	28.2	11	15.5	2	2.8	0	0	1.68	0.841
12. Συχνά αποθαρρύνομαι όταν βρίσκομαι με άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς.	25	35.2	32	45.1	9	12.7	4	5.6	0	0	1.89	0.843
15. Συχνά αισθάνομαι άχρηστος/άχρηστη όταν αλληλεπιδρώ με άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς.	30	42.3	26	36.6	9	12.7	4	5.6	2	2.8	1.90	1.016

Πίνακας 4: Απόλαυση κατά την Αλληλεπίδραση

	Διαφωνώ Απόλυτα		Διαφωνώ		Δεν Είμαι Βέβαιος / Βέβαιη		Συμφωνώ		Συμφωνώ Απόλυτα			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	M.O.	T.A.
14. Είμαι πολύ παρατηρητικός/παρατηρητική κατά την αλληλεπίδραση μου με άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς.	0	0	2	2.8	14	19.7	34	47.9	21	29.6	4.04	0.783
17. Προσπαθώ να αποσπάσω όσο το δυνατόν περισσότερες πληροφορίες μπορώ όταν αλληλεπιδρώ με άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς.	0	0	1	1.4	10	14.1	21	29.6	39	54.9	4.38	0.781
19. Είμαι ευαισθητοποιημένος/ευαισθητοποιημένη ως προς τα υπαινισσόμενα νοήματα του συνομιλητή μου που προέρχεται από διαφορετικό πολιτισμό, κατά τη διάρκεια της επικοινωνίας μας.	0	0	3	4.2	14	19.7	35	49.3	18	25.4	3.97	0.798

Πίνακας 5: Προσοχή κατά την Αλληλεπίδραση

**2. Περιγραφικά στατιστικά σχετικά με τις πρόσθετες ερωτήσεις
που αφορούν το 2^ο και 3^ο ερευνητικό ερώτημα**

	Διαφωνώ Απόλυτα		Διαφωνώ		Δεν Είμαι Βέβαιος / Βέβαιη		Συμφωνώ		Συμφωνώ Απόλυτα			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	M.O.	T.A.
25. Πιστεύω πως ένας μεταφραστής οφείλει να διαθέτει τη διαπολιτισμική ικανότητα.	0	0	0	0	0	0	3	4.2	67	94.4	4.96	0.204
26. Πιστεύω πως η ανάπτυξη της διαπολιτισμικής επικοινωνίας είναι σημαντική για τους φοιτητές του τμήματος μετάφρασης, όσον αφορά την μελλοντική επαγγελματική τους σταδιοδρομία.	0	0	0	0	0	0	8	11.3	62	87.3	4.89	0.320
27. Πιστεύω πως είναι σημαντικό να λάβω εκπαίδευση/επιμόρφωση σε θέματα που αφορούν τη διαπολιτισμική επικοινωνία.	0	0	0	0	0	0	12	16.9	57	80.3	4.83	0.382

Πίνακας 6: Η σημασία της διαπολιτισμικής επικοινωνιακής ικανότητας όσον αφορά το επάγγελμα του μεταφραστή.

	Διαφωνώ Απόλυτα		Διαφωνώ		Δεν Είμαι Βέβαιος / Βέβαιη		Συμφωνώ		Συμφωνώ Απόλυτα			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	M.O.	T.A.
28. Πιστεύω πως μέσα από τα μαθήματα στο Τμήμα Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης και Διερμηνείας καλλιεργείται η διαπολιτισμική ικανότητα των φοιτητών.	2	2.8	6	8.5	21	29.6	28	39.4	12	16.9	3.61	0.973
29. Πιστεύω πως το Τμήμα Ξένων Γλωσσών παρέχει επαρκή εκπαίδευση όσον αφορά τη διαπολιτισμική επικοινωνία.	3	4.2	19	26.8	21	29.6	23	32.4	4	5.6	3.09	1.004
30. Πιστεύω πως το Τμήμα Ξένων Γλωσσών πρέπει να ενισχύσει περισσότερο την εκπαίδευση των φοιτητών στον τομέα της διαπολιτισμικής επικοινωνίας.	0	0	0	0	7	9.9	25	35.2	37	52.1	4.43	0.675

Πίνακας 7: Επαρκή διαπολιτισμική εκπαίδευση Τμήματος Ξένων Γλωσσών
Μετάφρασης και Διερμηνείας

3. Σημεία όπου εντοπίστηκαν διαφορές ανάμεσα σε 1^ο και 4^ο έτος

7. Έχετε συμμετάσχει σε πρόγραμμα Erasmus+;	Independent Samples Test	Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
									95% Confidence Interval of the Difference	
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	Lower	Upper
	Equal variances assumed	53.705	0	-3.071	69	0.003	-0.261	0.085	-0.431	-0.092
	Equal variances not assumed			-2.883	42.333	0.006	-0.261	0.091	-0.444	-0.078

Πίνακας 8: Σύγκριση Μ.Ο. μεταξύ 1^{ου} και 4^{ου} έτους σπουδών ως προς τη συμμετοχή σε πρόγραμμα Erasmus+

11. Ένας ή και οι δύο γονείς σας κατάγονται από άλλη χώρα;	Independent Samples Test	Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
									95% Confidence Interval of the Difference	
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	Lower	Upper
	Equal variances assumed	25.145	.000	2.139	69	0.036	0.128	0.06	0.009	0.248
	Equal variances not assumed			2.364	38	0.023	0.128	0.054	0.018	0.238

Πίνακας 9: Σύγκριση Μ.Ο. μεταξύ 1^{ου} και 4^{ου} έτους σπουδών ως προς την καταγωγή των γονέων.

12. Έχετε λάβει περαιτέρω εκπαίδευση/επιμόρφωση ή έχετε παρακολουθήσει κάποιο σεμινάριο πάνω στη διαπολιτισμική επικοινωνία;	Independent Samples Test	Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
									95% Confidence Interval of the Difference	
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	Lower	Upper
	Equal variances assumed	197.521	.000	-4.496	69	.000	-.381	.085	-.550	-.212
	Equal variances not assumed			-4.143	36.249	.000	-.381	.092	-.567	-.194

Πίνακας 10: Σύγκριση Μ.Ο. μεταξύ 1^{ου} και 4^{ου} έτους σπουδών, όσον αφορά την περαιτέρω εκπαίδευση/επιμόρφωση ή παρακολούθηση σεμιναρίου πάνω στη διαπολιτισμική επικοινωνία.

4. Πίνακες Συχνοτήτων των δημογραφικών στοιχείων

1. Φύλο:

		Frequency	Percent	ValidPercent	CumulativePercent
					t
Valid	άντρας	11	15.5	16.4	16.4
	γυναίκα	56	78.9	83.6	100.0
	Total	67	94.4	100.0	
Missing	System	4	5.6		
Total		71	100.0		

2. Ηλικία:

		Frequency	Percent	ValidPercent	CumulativePercent
					t
Valid	18	25	35.2	35.2	35.2
	19	10	14.1	14.1	49.3
	20	2	2.8	2.8	52.1
	21	10	14.1	14.1	66.2
	22	20	28.2	28.2	94.4
	23	3	4.2	4.2	98.6
	30	1	1.4	1.4	100.0
	Total	71	100.0	100.0	

3. Οι σπουδές σας στο Τμήμα Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης και Διερμηνείας ήταν:

		Frequency	Percent	ValidPercent	CumulativePercent
					t
Valid	1η Επιλογή	59	83.1	84.3	84.3
	2η Επιλογή	8	11.3	11.4	95.7
	3η Επιλογή	3	4.2	4.3	100.0
	Total	70	98.6	100.0	
Missing	System	1	1.4		
Total		71	100.0		

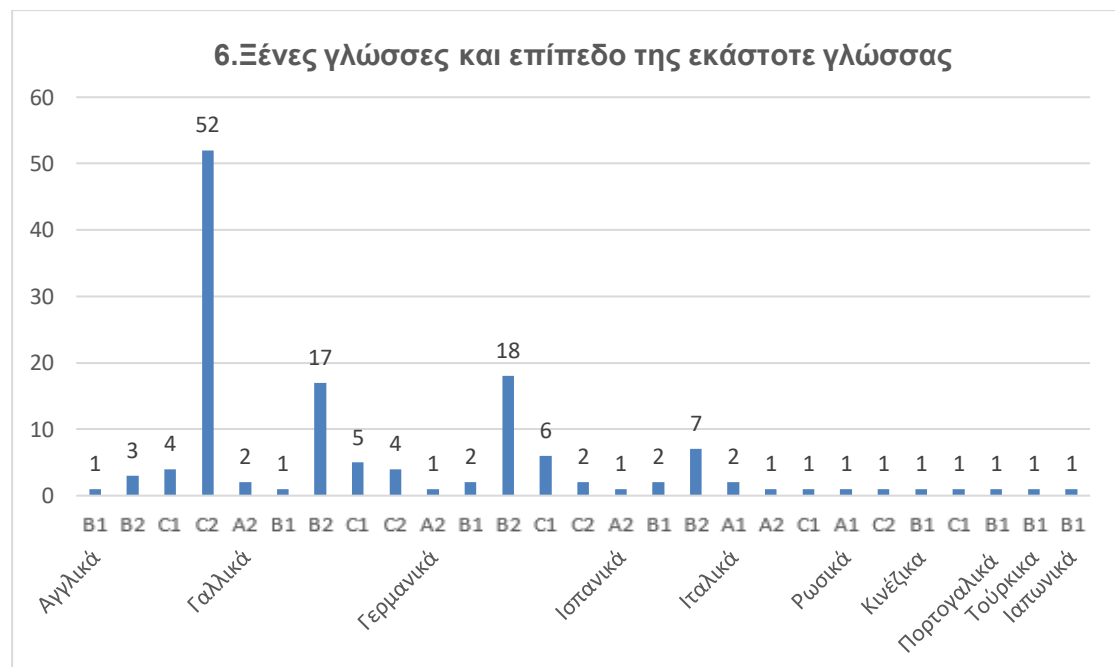
4. Έτος σπουδών:

		Frequency	Percent	ValidPercent	CumulativePercent
					t
Valid	1ο έτος	39	54.9	54.9	54.9

4ο έτος	32	45.1	45.1	100.0
Total	71	100.0	100.0	

5. Μητρική Γλώσσα/Γλώσσες:

		Frequency	Percent	ValidPercent	CumulativePercent
Valid	Ελληνική	68	95.8	95.8	95.8
	Αλβανική	1	1.4	1.4	97.2
	Ρωσική	1	1.4	1.4	98.6
	Ουκρανική	1	1.4	1.4	100.0
	Total	71	100.0	100.0	

7. Έχετε συμμετάσχει σε πρόγραμμα Erasmus+;

		Frequency	Percent	ValidPercent	CumulativePercent
Valid	Όχι	59	83.1	83.1	83.1
	Ναι	12	16.9	16.9	100.0
	Total	71	100.0	100.0	

8. Ταξιδεύετε συχνά είτε για επαγγελματικούς, είτε για ακαδημαϊκούς είτε για λόγους αναψυχής;

		Frequency	Percent	ValidPercent	CumulativePercent
					t
Valid	Όχι	35	49.3	49.3	49.3
	Ναι	36	50.7	50.7	100.0
	Total	71	100.0	100.0	

9. Πόσο συχνά ταξιδεύετε ανά έτος

		Frequency	Percent	ValidPercent	CumulativePercent
					t
Valid	1-2 φορές	42	59.2	60.0	60.0
	3-4 φορές	21	29.6	30.0	90.0
	5-6 φορές	7	9.9	10.0	100.0
	Total	70	98.6	100.0	
Missing	System	1	1.4		
Total		71	100.0		

10. Έχετε μεγαλώσει ή έχετε ζήσει για μεγάλο χρονικό διάστημα (πάνω από ένα έτος) σε άλλη χώρα;

		Frequency	Percent	ValidPercent	CumulativePercent
					t
Valid	Όχι	64	90.1	90.1	90.1
	Ναι	7	9.9	9.9	100.0
	Total	71	100.0	100.0	

11. Ένας ή και οι δύο γονείς σας κατάγονται από άλλη χώρα;

		Frequency	Percent	ValidPercent	CumulativePercent
					t
Valid	Όχι	66	93.0	93.0	93.0
	Ναι	5	7.0	7.0	100.0
	Total	71	100.0	100.0	

12. Έχετε λάβει περαιτέρω εκπαίδευση/ επιμόρφωση ή έχετε παρακολουθήσει κάποιο σεμινάριο πάνω στη διαπολιτισμική επικοινωνία;

		Frequency	Percent	ValidPercent	CumulativePercent
Valid	Όχι	57	80.3	80.3	80.3
	Ναι	14	19.7	19.7	100.0
	Total	71	100.0	100.0	

5.Επιδράσεις δημογραφικών στοιχείων σε μεταβλητές της Κλίμακας Διαπολιτισμικής Ευαισθησίας

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients		T	Sig.
	B	Std. Error	Beta			
7. Έχετε συμμετάσχει σε πρόγραμμα Erasmus+;	-.442	.200	-.329		-2.204	.032
ANOVA^a						
Model	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.	
1 Regression	3.522	11	.320	1.284	.260 ^b	

Πίνακας 11. Επίδραση μεταβλητής «Έχετε συμμετάσχει σε πρόγραμμα Erasmus+» σε μεταβλητή «Απολαμβάνω να αλληλεπιδρώ με άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς»

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients		T	Sig.
	B	Std. Error	Beta			
1. Φύλο:	-.916	.388	-.331		-2.362	.022
ANOVA^a						
Model	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.	
1 Regression	13.079	11	1.189	1.108	.373 ^b	

Πίνακας 12: Επίδραση μεταβλητής «Φύλο» σε μεταβλητή «Μπορώ να είμαι όσο κοινωνικός/κοινωνική επιθυμώ όταν βρίσκομαι με άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς»

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients		T	Sig.
	B	Std. Error	Beta			

1. Φύλο:		-.831	.341	-.312	-2.435	.018
ANOVA^a						
Model		Sum of Squares	df	MeanSquare	F	Sig.
1	Regression	20.860	11	1.896	2.284	.023^b

Πίνακας 13:Επίδραση μεταβλητής «Φύλο» σε μεταβλητή «Σέβομαι τις αξίες των ανθρώπων από διαφορετικούς πολιτισμούς».

		UnstandardizedCoefficients		StandardizedCoefficients		
Model		B	Std. Error	Beta	t	Sig.
1. Φύλο:		-.759	.349	-.295	-2.174	.034
ANOVA^a						
Model		Sum of Squares	df	MeanSquare	F	Sig.
1	Regression	14.452	11	1.314	1.510	.156 ^b

Πίνακας 14:Επίδραση μεταβλητής «Φύλο» σε μεταβλητή «Αισθάνομαι αυτοπεποίθηση όταν αλληλεπιδρώ με άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς».

		UnstandardizedCoefficients		StandardizedCoefficients		
Model		B	Std. Error	Beta	t	Sig.
1. Φύλο:		-.743	.287	-.351	-2.587	.012
ANOVA^a						
Model		Sum of Squares	df	MeanSquare	F	Sig.
1	Regression	9.851	11	.896	1.524	.150 ^b

Πίνακας 15:Επίδραση μεταβλητής «Φύλο» σε μεταβλητή «Είμαι πολύ παρατηρητικός/παρατηρητική κατά την αλληλεπίδραση μου με άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς».

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients		Sig.
		B	Std. Error	Beta	t	
4. Έτος σπουδών:		-.503	.242	-.947	-2.074	.043
ANOVA^a						
Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	9.851	11	.896	1.524	.150 ^b

Πίνακας 16: Επίδραση μεταβλητής «Έτος σπουδών» σε μεταβλητή «Είμαι πολύ παρατηρητικός/παρατηρητική κατά την αλληλεπίδραση μου με άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς».

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients		Sig.
		B	Std. Error	Beta	t	
4. Έτος σπουδών:		-.481	.239	-.943	-2.013	.049
ANOVA^a						
Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	7.697	11	.700	1.227	.294 ^b

Πίνακας 17: Επίδραση μεταβλητής «Έτος σπουδών» σε μεταβλητή «Αισθάνομαι ευχάριστα με τις πολιτισμικές διαφορές που έχουμε ο συνομιλητής μου και εγώ».

UnstandardizedCoefficients StandardizedCoefficients					
Model	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
9. Πόσο συχνά ταξιδεύετε ανά έτος	-.366	.181	-.328	-2.022	.048
ANOVA^a					
Model	Sum of Squares	df	MeanSquare	F	Sig.
1 Regression	7.697	11	.700	1.227	.294 ^b

Πίνακας 18: Επίδραση μεταβλητής «Συχνότητα ταξιδιών ανά έτος» σε μεταβλητή «Αισθάνομαι ευχάριστα με τις πολιτισμικές διαφορές που έχουμε ο συνομιλητής μου και εγώ».

Παράρτημα 2

Ερωτηματολόγιο Έρευνας

Ερωτηματολόγιο σχετικά με τη Διαπολιτισμική Επικοινωνιακή Ικανότητα των

Φοιτητών του ΤΞΓΜΔ

Το παρόν ερωτηματολόγιο προσαρμόστηκε από την Θεοδωρίδου Μαρία, Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια του Τμήματος Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης και Διερμηνείας του Ιονίου Πανεπιστημίου, στο πλαίσιο εκπόνησης της διπλωματικής της εργασίας υπό την επίβλεψη του Αναπληρωτή Καθηγητή Δρ. Ιωάννη Καρρά, με τίτλο "Ο Βαθμός Διαπολιτισμικής Επικοινωνιακής Ικανότητας των Προπτυχιακών Φοιτητών του Τμήματος Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης και Διερμηνείας. Βασίζεται στη Κλίμακα Διαπολιτισμικής Ευαισθησίας των Chen&Starosta (2000), ένα εργαλείο μέτρησης της διαπολιτισμικής ευαισθησίας. Η συμμετοχή σας κρίνεται ιδιαίτερα σημαντική προκειμένου να ολοκληρωθεί επιτυχώς η παρούσα έρευνα. Ωστόσο, μπορείτε να αποχωρήσετε από την έρευνα οποιαδήποτε στιγμή το θελήσετε. Το ερωτηματολόγιο είναι ανώνυμο, εμπιστευτικό και οι απαντήσεις σας θα χρησιμοποιηθούν αυστηρά και μόνο για τη στατιστική ανάλυση και τη διεξαγωγή συμπερασμάτων της παρούσας έρευνας. Για επιπρόσθετες πληροφορίες και διευκρινίσεις σχετικά με την έρευνα, μπορείτε να απευθυνθείτε στο παρακάτω email: theodoridou.maria98@gmail.com . Σας ευχαριστώ εκ των προτέρων για το χρόνο σας!

1. Φύλο

2. Ηλικία

3. Οι σπουδές σας στο Τμήμα Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης και Διερμηνείας

ήταν

- 1^η Επιλογή
- 2^η Επιλογή
- 3^η Επιλογή
- Άλλη

4. Έτος σπουδών

- 1ο
- 2ο
- 3ο
- 4ο
- Επί πτυχίω _____

5. Μητρική Γλώσσα/Γλώσσες

6. Ξένες Γλώσσες (και επίπεδο της εκάστοτε γλώσσας, πχ. Αγγλικά B2):

7. Έχετε συμμετάσχει σε πρόγραμμα Erasmus +;

- ΝΑΙ
- ΟΧΙ

8. Ταξιδεύετε συχνά είτε για επαγγελματικούς, είτε για ακαδημαϊκούς, είτε για λόγους αναψυχής;

- ΝΑΙ
- ΟΧΙ

9. Πόσο συχνά ανά έτος;

- 1-2 φορές
- 3-4 φορές
- 5-6 φορές

10. Έχετε μεγαλώσει ή έχετε ζήσει για μεγάλο χρονικό διάστημα (πάνω από ένα έτος) σε άλλη χώρα;

- ΝΑΙ
- ΟΧΙ

11. Ένας ή και οι δύο γονείς σας κατάγονται από άλλη χώρα;

- ΝΑΙ
- ΟΧΙ

12. Έχετε λάβει περαιτέρω εκπαίδευση/ επιμόρφωση ή έχετε παρακολουθήσει κάποιο σεμινάριο πάνω στη διαπολιτισμική επικοινωνία;

- ΝΑΙ
- ΟΧΙ

13. Παρακάτω θα συναντήσετε μια σειρά από δηλώσεις σχετικά με τη διαπολιτισμική επικοινωνία. Δεν υπάρχει σωστή ή λανθασμένη απάντηση. Παρακαλώ απαντήστε, ανάλογα με το αν συμφωνείτε ή διαφωνείτε με την εκάστοτε δήλωση, με βάση την εξής κλίμακα:

1 = Διαφωνώ Απόλυτα

2 = Διαφωνώ

3 = Δεν Είμαι Βέβαιος/Βέβαιη

4 = Συμφωνώ

5 = Συμφωνώ Απόλυτα

*Σημειώστε μόνο μια απάντηση σε κάθε δήλωση

		1	2	3	4	5
1.	Απολαμβάνω να αλληλεπιδρώ με άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς.					
2.	Θεωρώ πως οι άνθρωποι από διαφορετικούς πολιτισμούς είναι στενόμυαλοι.					
3.	Αισθάνομαι αρκετή σιγουριά όταν αλληλεπιδρώ με άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς.					

4.	Μου φαίνεται πολύ δύσκολο να μιλήσω μπροστά σε άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς.					
5.	Γνωρίζω πάντοτε τι να πω όταν αλληλεπιδρώ με άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς.					
6.	Μπορώ να είμαι όσο κοινωνικός/κοινωνική επιθυμώ όταν βρίσκομαι με άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς.					
7.	Δεν μου αρέσει να βρίσκομαι με άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς.					
8.	Σέβομαι τις αξίες των ανθρώπων από διαφορετικούς πολιτισμούς.					
9.	Αναστατώνομαι εύκολα κατά τη διάρκεια της αλληλεπίδρασης μου με άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς.					
10.	Αισθάνομαι αυτοπεποίθηση όταν αλληλεπιδρώ με άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς.					
11.	Συνηθίζω να περιμένω κάποιο χρονικό διάστημα πριν να σχηματίσω άποψη για τους συνομιλητές μου που προέρχονται από διαφορετικούς πολιτισμούς.					
12.	Συχνά αποθαρρύνομαι όταν βρίσκομαι με άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς.					
13.	Είμαι ανοιχτόμυαλος/ανοιχτόμυαλη απέναντι στα άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς.					
14.	Είμαι πολύ παρατηρητικός/παρατηρητική κατά την αλληλεπίδραση μου με άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς.					
15.	Συχνά αισθάνομαι άχρηστος/άχρηστη όταν αλληλεπιδρώ με άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς.					
16.	Σέβομαι τους τρόπους συμπεριφοράς των ατόμων από διαφορετικούς πολιτισμούς.					
17.	Προσπαθώ να αποσπάσω όσο το δυνατόν περισσότερες πληροφορίες μπορώ όταν αλληλεπιδρώ με άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς.					
18.	Δεν θα δεχόμουν τις απόψεις των ατόμων από διαφορετικούς πολιτισμούς.					
19.	Είμαι ευαισθητοποιημένος/ευαισθητοποιημένη ως προς τα υπαινισσόμενα νοήματα του συνομιλητή μου που προέρχεται από διαφορετικό πολιτισμό, κατά τη διάρκεια της επικοινωνίας μας.					

20.	Πιστεύω πως ο πολιτισμός μου είναι καλύτερος από άλλους πολιτισμούς.					
21.	Κατά την αλληλεπίδραση μας, συνήθως ανταποκρίνομαι θετικά στους συνομιλητές μου από διαφορετικούς πολιτισμούς.					
22.	Αποφεύγω τις καταστάσεις όπου πρέπει να συναναστραφώ με άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς.					
23.	Συνήθως εκδηλώνω την κατανόηση μου στον συνομιλητή μου που προέρχεται από διαφορετικό πολιτισμό, μέσω της λεκτικής ή της μη λεκτικής επικοινωνίας.					
24.	Αισθάνομαι ευχάριστα με τις πολιτισμικές διαφορές που έχουμε ο συνομιλητής μου και εγώ.					
25.	Πιστεύω πως ένας μεταφραστής οφείλει να διαθέτει τη διαπολιτισμική ικανότητα.					
26.	Πιστεύω πως η ανάπτυξη της διαπολιτισμικής επικοινωνίας είναι σημαντική για τους φοιτητές του τμήματος μετάφρασης, όσον αφορά την μελλοντική επαγγελματική τους σταδιοδρομία.					
27.	Πιστεύω πως είναι σημαντικό να λάβω εκπαίδευση/επιμόρφωση σε θέματα που αφορούν τη διαπολιτισμική επικοινωνία.					
28.	Πιστεύω πως μέσα από τα μαθήματα στο Τμήμα Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης και Διερμηνείας καλλιεργείται η διαπολιτισμική ικανότητα των φοιτητών.					
29.	Πιστεύω πως το Τμήμα Ξένων Γλωσσών παρέχει επαρκή εκπαίδευση όσον αφορά τη διαπολιτισμική επικοινωνία.					
30.	Πιστεύω πως το Τμήμα Ξένων Γλωσσών πρέπει να ενισχύσει περισσότερο την εκπαίδευση των φοιτητών στον τομέα της διαπολιτισμικής επικοινωνίας.					

